

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ZONE-REDNINGSKORPSET

I KØBENHAVN

UNDER BESÆTTELSEN

Udgivet af
Zone-Redningskorpsets Museum, Holbæk
November 1994

Zone-Redningskorpset i København under besættelsen

UDGIVER:

Zone-Redningskorpsets Museum
v. Fonden Redningsteknisk Samling
reg. 02014
Vester Voldgade 106
1552 København V.
tlf. 33 32 43 44
fax. 33 93 60 55

BOGBESTILLING:

Zone-Redningskorpsets Museum
Skyttensvej 2
4300 Holbæk
tlf. 53 43 01 94
fax. 59 44 59 55

STØTTEFORENING:

Zone-Museets Venner
giro 3 58 86 29
c/o John Hansen
Kettegård Allé 11
2650 Hvidovre

ANSVARLIG FOR UDGIVELSEN:

Zone-Redningskorpsets Museum

FORFATTER:

Bogen er skrevet af Arne Vagn Jensen
Redaktion: Frederik Madsen

OPLAG M.V.:

Tryk: Furesø Offset, tlf. 39 29 46 19
Sats: Zone-Museets IBM anlæg
Forside: Katastrofen på Den franske Skole 21. marts 1945
Oplag: 1. oplag november 1994 750 eks.
ISBN: 87 981917 6 4

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bogs indhold eller dele heraf, vil medføre straf- og erstatningsansvar.

ZONE-REDNINGSKORPSET I KØBENHAVN UNDER BESÆTTELSEN

INDHOLD

Introduktion	5
1. kapitel: Forord	7
2. kapitel: Zone-Redningskorpset i København	11
Til lands	11
Til vands	18
I luften	18
Korpsets grundlag	18
3. kapitel: 2. verdenskrig bryder ud	21
Zonen på langtur gennem Tyskland	24
Zonen ville hjælpe dyrene	27
Finlandskrigen 1939 - 1940	27
Jørgen Wiboltt bliver konvojleder	30
Travl vinter for Zonen	32
4. kapitel: 9. april og tiden der fulgte	33
Besættelsen og Zonen	33
Zonen underlægges luftværnet	34
Zonens handelsafdeling har travlt	36
Zonen atter i luften	36
1941 - Tyskerne angriber Sovjetunionen	38
Nye ambulancer til Zonen	38
Ny Amager station	38
Zonen på gengas	40
Zonens 10 års jubilæum	40
Søredning på Sundet	42
1942 - Modstandsbevægelsen bliver aktiv	42
Zonens hverdag 1942	42

5. kapitel: 1943 - krigsbegivenhederne tager fart	45
Zonens medstifter dør	45
Luftangrebet på B & Ws motorfabrik	45
Holger Danske	52
Katastrofen på Thielesvej	52
Et pinligt efterspil	56
Det officielle Danmarks "Nej" - 29. august 1943	56
Tyskernes aktion mod de danske jøder	58
Christian Kisling bliver leder af station Østerbro	58
Zonen hjælper nedstyrtet pilot til Sverige	60
Zone-inspektør likvideret	62
Christian Kisling kontaktes af modstandsbevægelsen	63
Zonen måtte køre for tyskerne	64
6. kapitel: 1944 - krigen rykker nærmere	67
Mobil kunstig lunge på Zonens hovedstation	67
Zonen præsenterer sit nye ambulancefly	67
Zonens dykker på eftersøgning efter skibsforlis	68
"Citronen" og "Flamme"	71
Holger Danske angriber Schalburgkorpset	71
Folkestrejken	72
Christian Kisling udnævnes til driftsleder	76
Vådeskud i Silkegade	78
Våbentransport med Zonen	80
Hyggeaften hos Kisling	80
Tyskerne arresterer de danske politifolk	81
På Amalienborg var politivagten i kamp med tyskerne	82
Viggo-betjent går under jorden og kommer til Zonen	82
Holger Danske foretager en mislykket aktion	85
Æblemorderen	85
Den politiløse tid	87
Kisling afskediges	88
Villa sprængt i luften af tyskerne	88
"Citronen" dræbes i ildkamp	89
Zonens radiotelegrafist som SOE-telegrafist	89
Zone-ambulance sprængt i luften	90
Holger Danske angriber Sommerkorpset	92
Zonen får ny driftsleder	92
Viggo-betjent bliver rigtig redningsmand	92
Ø.K.s hovedsæde schalburgteres	93
Jul hos Zonen 1944	93
7. kapitel: 1945 - Mod krigens afslutning	95
Holger Danske i ildkamp med Hipo på Amtssygehuset	95
Kisling går under jorden	95
På pumpearbejde i frostvej	95
Fastklemt i elevator	96
Alene på ambulancetur	96

Carl Allers Etablissement schalburgteres	97
Sommer- & Schalburgkorps samles i Hipo	97
Zonen assisterer en illegal politigruppe	98
Zonen skulle evakuere kongen	98
To brande med hver sin virkning	100
Bombardementet af Shell-Huset og Den franske Skole	101
Tyskerne skyder efter sygetransport	108
Flyveambulancen til rådighed for Røde Kors	109
Clearingmord på Helenevej	109
Mænd med pistoler på Platanvej	110
Zonen sikrede modstandsbevægelsens fødevarerdepoter	110
Den længste nat	110
Befrielsen forberedes	112
8. kapitel: Efterskrift	115
9. kapitel: Christian Kisling	119
Indledning	119
Oversat uddrag af Kislings egen historie	119
Modstanden begynder	119
Den danske regering trækker sig tilbage	120
Redningen af det jødiske folk	120
Holdninger og taktikker skifter	123
Krigen slutter	128
Forfatterens bemærkninger	129
Litteraturliste	131
Personregister	133

Introduktion

Arne Vagn Jensen rettede i 1991 henvendelse til Zone-Redningskorpsets Museum og foreslog at lave en artikel til museets blad "NYT FRA ZONE-MUSEET", om Zone-Redningskorpset i København under besættelsen.

Da det første artikeludkast fremkom, lå det klart, at her var stof til mere end bare en artikel i bladet, og resultatet af de følgende års arbejde foreligger nu i form af denne bog.

Bogen handler ikke kun om krigsbegivenheder. Også dagligdags assistancer og begivenheder er omtalt.

I museet har vi i hidtidige publikationer lagt en del vægt på vognmærker og stationsadresser. Forfatteren har lagt en ny stil, som jeg tror museet vil forsøge at følge op i kommende publikationer: Han har lagt vægt på at få navngivet så mange Zone-folk som muligt.

Der forekommer virkelig mange navne i bogen; men det er en rigtig tanke at anføre dem, som var de egentlige udøvere af gerningen i Zone-Redningskorpset ved navn. Stavemåden af de mange navne har ikke været kendt i hvert enkelt tilfælde; museet beder om undskyldning, om der skulle forekomme stavefejl i navnene.

En af bogens vigtigste kilder er interviews med navnlig 4 tidligere Zone-folk, nemlig Viggo Hansen, Alfred Jensen, Frode Olsen og Jørgen Juel Wiboltt.

Naturligvis ville både forfatteren og museet gerne have kunnet bygge bogen på et bredere grundlag.

Men dels er mange af Zone-Redningskorpsets folk fra dengang ikke mere, dels er det ikke alle, der har ønsket at medvirke.

Det har været vilkårene. Beretningerne fra de 4 interviewede udgør en central del af bogen. Men det er klart, at Zone-Redningskorpsets krigshistorie ikke kun gik gennem disse 4 mænd. Det må læseren holde sig for øje.

De fleste fotos stammer fra Carlo Lundtofts enestående fotosamling.

Aage Christensen, Freddy Røgilds og Rikke Tyle Petersen har bistået med korrekturlæsning og råd og dåd, for hvilken bistand museet bringer sin tak.

Til slut er kun at sige Arne Vagn Jensen tak for det store og efter museets opfattelse dygtige arbejde han har gjort.

Overskuddet ved bogens salg går ubeskåret til Zone-Redningskorpsets Museum i Holbæk.

God fornøjelse med læsningen.

Holbæk i november 1994

Frederik Madsen

1. kapitel

Forord

Når folk forlader arbejdsmarkedet, sker det ofte, at de kaster sig over helt andre udfordringer, end de tidligere har beskæftiget sig med. Det skete også for mit vedkommende; jeg fik lyst til at skrive denne bog.

Jeg er født 1930, og jeg husker 2. verdenskrig og den tyske besættelse. Begivenhederne har fæstnet sig så tydeligt i min bevidsthed, at jeg nu mange år efter har læst næsten al den litteratur, der findes om krigen og besættelsen.

Jeg bemærkede i denne litteratur, at man mange gange nævnte Zonen. Det gamle redningskorps, som blev opkøbt af Falck i 1963. Det nævnes, at Zonen hjalp modstandsbevægelsen på mange måder, og da ingen tidligere har beskæftiget sig med Zonens rolle under 2. verdenskrig og den tyske besættelse, ville jeg gerne prøve at samle trådene.

For at begrænse opgaven har jeg koncentreret mig om Zonen i København, dog med enkelte undtagelser af aktioner ude i provinsen, hvor der deltog personale fra København.

Min første kontakt var Zone-Redningskorpsets Museum i Holbæk, hvor jeg blev meget godt modtaget af museets direktør Frederik Madsen.

Foruden at stille et meget omfattende arkivmateriale til rådighed, skaffede Frederik Madsen mig kontakt til tre tidligere Zone-medarbejdere Alfred Jensen, Frode Olsen og Jørgen Wiboltt.

Desuden har jeg haft telefonsamtaler og korrespondance med den tidligere modstandsmand i Holger Danske, Patrick Schultz, der også foranledigede, at hans bror, David Schultz, skrev en beretning til mig fra sit domicil i Canada.

Politiassistent Viggo Hansen, kendt som Viggo-betjent, har bidraget med oplevelser fra den tid under politiets opløsning, hvor han gjorde tjeneste på Hovedstationen på Platanvej.

Efterhånden som beretningen tog mere og mere form, spurgte jeg et par andre Zone-folk om oplysninger, men desværre ville de ikke medvirke.

Hugo Tegne-Hansen afgik pludseligt ved døden under bogens udarbejdelse, inden jeg nåede at få en samtale med ham.

Bogen fortæller om Zonens organisation i København, og om de mangeartede opgaver, Zonen påtog sig. Bogen giver et indtryk af den hjælp Zonen kunne yde modstandsbevægelsen, og om Zonens indsats under de to luftangreb på København.

At Zonen var involveret i en evakueringsplan af kongen i tilfælde af, at tyskerne ville tage ham som gidsel, er nok nyt for mange. Til udarbejdelse af dette afsnit har jeg fået stor hjælp fra Livgardens historiske Samling v/major Jesper Gram-Andersen.

Beretningerne er bragt i tidsmæssig rækkefølge, dog således, at en påbegyndt beretning er færdiggjort indenfor samme afsnit.

Jeg har bestræbt mig på at nævne så mange navne som muligt. Jeg har gjort det fordi det i virkeligheden er dem, der har æren af de bedrifter, der blev udført i Zonens navn.

Under udarbejdelsen af denne bog har jeg fået stor respekt for Zonens medarbejdere.

De måtte mange gange udføre deres arbejde under yderst vanskelige og farlige forhold, og den direkte hjælp til modstandsbevægelsen blev ofte udført på frivagterne. De interviewede har fortalt mig nøgternt om de begivenheder, de deltog i, uden på nogen måde at fremstille sig som helte eller mænd med nerver af stål. Tværtimod har de indrømmet, at de mange gange var hunderædde.

Under min jagt på oplysninger om Holger Danske og specielt leder af Zonens station i Hellerup (station Østerbro) Christian Kisling, blev jeg under et besøg i Frihedsmuseets arkiv af direktør Esben Kjeldbæk gjort opmærksom på, at arkivet var i besiddelse af en båndafskrift, indleveret af generalkonsul Vagn Jespersen. Der var tale om et bånd indtalt af Christian Kisling i begyndelsen af 1970. Her fortæller Christian Kisling om sine oplevelser til børn og børnebørn. Båndet er afskrevet af én af hans sønner, Frantz Carver, og oversat til dansk af min svigersøn, Mogens Thomasen.

Da Kislings fortælling i nogle tilfælde er forskellig fra mine oplysninger, har jeg valgt at bringe den som et selvstændigt afsnit, som 2. del af bogen, og i forkortet udgave, så den holder sig indenfor bogens rammer. Det er vist første gang Kisling selv fortæller, og det var vel heller ikke hans mening, at dette skulle offentliggøres. Da han i 1955 blev opfordret til at skrive en beretning om sin indsats i Holger Danske til dr.phil. Jørgen Hæstrup, afstod han.

Det er mit håb, at denne bog vil komme til at stå som et minde om Zone-Redningskorpset og dets loyale medarbejdere, samt at den vil indgå som et yderligere bidrag til modstandsbevægelsens historie.

Jeg takker alle der har bidraget med oplysninger, ikke mindst direktør Frederik Madsen, Zone-Museet, Holbæk, der har været en stor hjælp og støtte hele vejen igennem.

August 1994

Arne Vagn Jensen

1. del

Zone-Redningskorpset

i

København

under

besættelsen

1) Reinholdt Hansen 2) Eigil Juel Wiboltt 3) Johannes Hare ved sin direktionsvogn med gen-gasgenerator

2. kapitel

Zone-Redningskorpset i København: Redningskorpset til lands, til vands og i luften

Zone-Redningskorpset, eller i daglig tale "Zonen", har sin oprindelse i Eskildstrup på Falster, hvor direktørerne Reinholdt Hansen og Johannes Hare i 1925 havde oprettet en Zone-brandvagt tilsluttet Redningskorpset under Sophus Falcks virksomhed "Redningskorpset".

Redningskorpset udviklede sig langsomt og kun i de større byer. Reinholdt Hansen og Johannes Hare mente, at de mindre byer og landdistrikterne også havde behov for et redningskorps. Det samme mente Eigil Juel Wiboltt, der dengang var underdirektør i Redningskorpset. Wiboltt havde haft et godt samarbejde med Redningskorpsets stifter, Sophus Falck, men ved hans død i juni 1926, blev hans ældste søn, Rudolf Falck, direktør, og han og Wiboltt kunne ikke sammen, fortæller Wibolts søn, Jørgen Juel Wiboltt.

I 1930 brød Reinholdt Hansen og Johannes Hare med Redningskorpset, og påbegyndte udbygningen af Zone-brandvagter og redningsstationer landet over under det nystiftede Zone-Redningskorpset K/S med hovedsæde i Eskildstrup.

Eigil Juel Wiboltt indskød en arv på kr. 10.000,00, blev optaget som kommanditist og blev direktør for København og "De Nord- og Nordvestsjællandske Zone-Brand-Vagter".

Da krigen brød ud i 1939 bestod Zonen på landsplan af 49 komplette redningsstationer, 33 henvendelsessteder og 18 Zone-brandvagter med et samlet mandskab af 350 mand og en vognpark på 185 køretøjer, oplyses det i Politikens årbog "Hvem hvad hvor?" årgang 1939.

I København omfattede virksomheden:

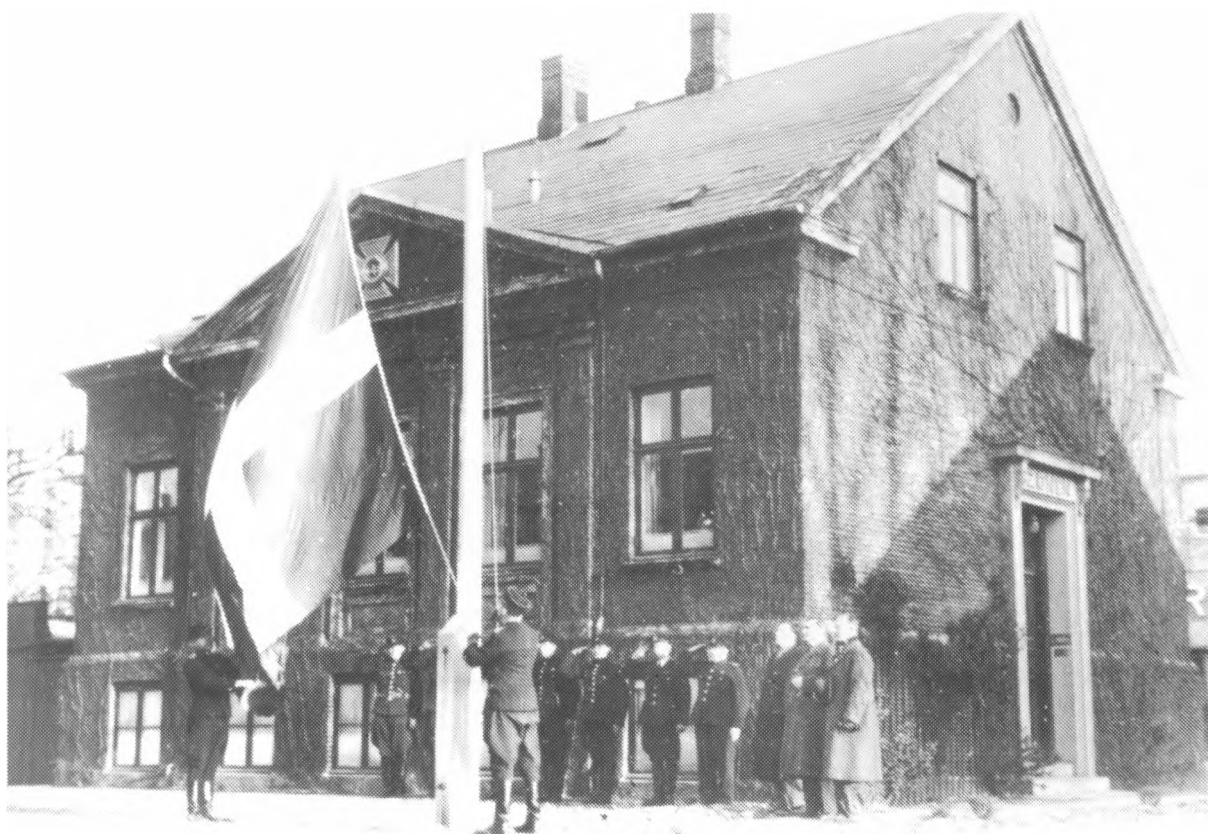
Til lands:

En helt ny Hovedstation på Platanvej 19, en station "Amager" i Hollænderdybet 3 og en station "Østerbro" på Bernstorffsvej 154.

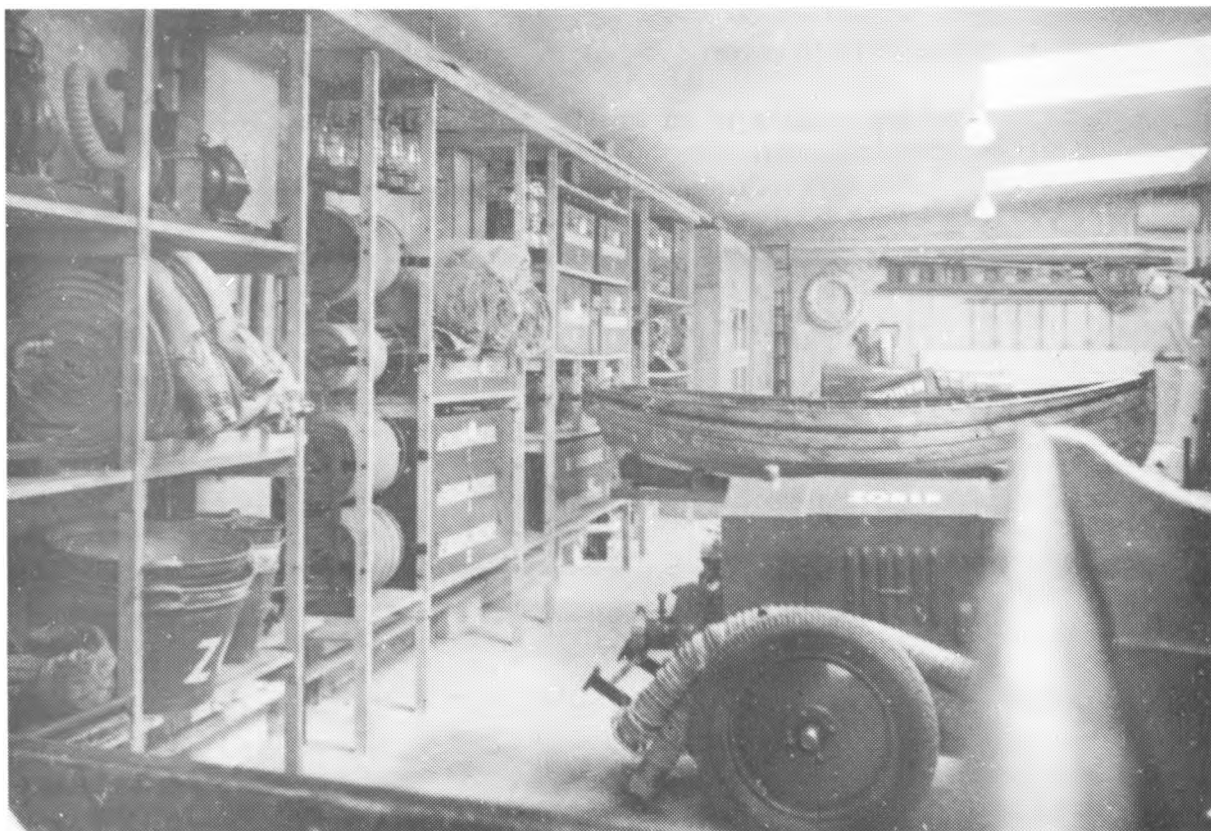
I 1938 havde Zonen købt en stor herskabsvilla opført 1896, på Platanvej 19, der blev indrettet til direktionskontor, administration og tjenestebolig for driftslederen.

Platanvej var dengang bebygget med store herskabsvillaer, og borgmesteren på Frederiksberg var selv ejer af én af dem.

Grundejerforeningen og politimesteren var betænkelig ved den øgede trafik en redningstation ville medføre og støjen fra udrykningssignalerne, hvorfor Frederiksberg kommune sendte korpsets ansøgning om byggetilladelse til et garageanlæg til udtalelse i Indenrigsministeriet. Ministeriet meddelte, at man ikke kunne hindre korpset i det ansøgte byggeri, hvorfor det gik i gang - noget forsinket - og med den gene, at korpset for en tid måtte have en del vogne garageret på stationen i Hollænderdybet.

1) Villaen på Platanvej 2) Køretøjer på Platanvej 1939

1) Materiel i garagen på Platanvej 2) Vogn 100 - "Den rullende redningsstation"

Bag villaen byggede korpset en 30 meter lang og 12 meter dyb stationsbygning med 8 garageporte og med plads til 16 vogne.

Yderst til venstre var der indgang til en smal gang. Til venstre for gangen lå først vagtmesterkontoret, derefter driftslederkontoret (senere kontor for den vagthavende overassistent), og sidst spise- og soverum samt toiletter og brusebad for mandskabet.

Fra mandskabets lokaler var der direkte adgang til den store garagehal. På det første stykke af gangen var der en stor glasrude, således at vagtmester og driftsleder kunne se ud i garagehallen.

På væggen ind mod toilet og soverum hang mandskabets brandhjelme, filtermasker og seletøj med økser. På den store bagvæg var der indrettet hylder og reoler til materiellet. Det var store kasser tungt lastet med materiel.

Materiellet var pakket i forseglede trækasser med påskrifter som "Katastrofemateriel", "Vandskade", "Katastrofebelysning", "Brand" m.m. Der var pumper af forskellig slags, forskellige størrelser stiger, treben, bådshager og dyreredningsmateriel.

Der var anhængere med robåd, med dykkerudrustning, med påhængsmotorsprøjte og med lysanlæg.

Under vagtløkalerne var der indrettet en spræng- og gassikker kælder, der kunne rumme 25 personer. Væggene var af 50 cm. tyk beton og der var sikret en nødudgang op til garagen. Friskluftforsyningen skete gennem en filterventilator drevet af el eller håndkraft. Der var installeret nødbelysning ved hjælp af akkumulatorer. Endelig var der truffet forberedelse til, at vagtmesterfunktionen kunne flyttes derned.

Mellem villaen og garageanlægget var anlagt en stor gårdsplads og som forbindelse mellem denne og Platanvej, en dobbelt ind- og udkørselsvej syd for villaen.

Stationen havde eget tankanlæg med underjordisk benzintank, der kunne rumme 3.200 liter.

På pladsen, og helt op til det nordlige skel, var bygget et træskur, indrettet som mekanikværksted.

Af kørende materiel var der ambulancer, kranvogne og en katastrofevogn. Alle køretøjer var meget velholdte. Dengang var der tid til, at mandskabet mellem udrykningerne kunne gå og pudse og polere. Man gjorde meget ud af at pyntelisterne skinnede, og at hjulene havde rene, hvide dæksider.

Stationens flagskib var katastrofevognen - som også blev kaldt "Den rullende redningsstation". På taget medførtes en udskydningsstige, sugeslanger og to store faste projektører. Desuden medførtes på vognen 9 sole a 5 pærer og 5 sole a 1 pære. Vognen havde indbygget sit eget elektricitetsværk, som foruden belysningen, kunne levere strøm til en røgsuger, der på kort tid kunne udsuge røgfylde lokaler. Der var indbygget et telefonanlæg, så man kunne tale med mandskabet ude på ulykkesstedet. Foran køleren var monteret en pumpe, så vognen også kunne fungere som motorsprøjte, og der var indbygget vandtank og skumtank. Der medførtes presenner, vandskadeværktøj, donkrafte, brækstænger, autogénskæreapparat, isolér- og kortslutningsværktøj og iøvrigt værktøj af enhver tænkelig art: røg- og gasmasker, røgdykkerapparater, asbestbeskyttelsesdragt, gummidragter samt carbogénapparat, ligesom der medførtes bære, så vognen i påkommende tilfælde kunne anvendes som ambulance.

- 1) Station Amager i Hollænderdybet oprettet 1934
- 2) Stationen på Bernstorffsvej. Ved vognene Hugo Tegne-Hansen

Bemandingen af hovedstationen bestod af:

1 driftsleder, Otto Pagh, som ledede korpsets tekniske tjeneste i København, dvs. at han var øverste leder af de tre stationer.

Otto Pagh havde været stationsleder for Falck i Hillerød fra 1930-35. I 1935 kom han til Zonen som overassistent på hovedstationen på Harsdorffsvej, og i 1937 udnævntes han til driftsleder.

2 overassistenter, Knud Gottschalck og Aage Mortensen som ledede hver sit vagthold.

12 assistenter, fordelt på de 2 vagthold med 6 mand på hver. De gjorde tjeneste 24 timer ad gangen og havde derefter 24 timer fri. Af navne kendes Carlo Lundtoft Pedersen, Sven Hansen, Kaj Rasmussen, Henning Østergaard Larsen, Erik Nielsen, Peter List Nissen (dykker), Richard Nielsen, Vestborg, Poul Bruus, Johannes Anesen (fratrådte 29.9.) og Jørgen Juel Wibolt.

Flyvemekaniker C.G. Christiansen havde fast dagtjeneste, og det samme havde mekaniker Andreas Schmidt som kørte i sin egen kranvogn.

Vagtstuefunktionen blev varetaget af vagtmestrene A. B. Jensen og Hugo Olsen. Hertil indgik alarmtelefonen, Central 13306, og herfra disponeredes køretøjer og mandskab på alle de tre stationer.

På hovedstationen alarmeredes mandskabet af enten en stor klokke, når det var udrykning med anvendelse af udrykningssignaler, eller en lille klokke, hvis det var udrykning med almindelig kørsel. Ved hjælp af en stor lyskasse i garagen og en mindre i mandskabsrummet, kunne vagtmesteren tænde et eller flere lysfelter, som angav opgavens art: Brand, Ambulance, Livredning, Sygetransport, Kranvogn, Dyreredning, Vandskade og Katastrofe. Når klokken havde lydt og lysfeltet tændt, meddelte vagtmesteren over et samtaleanlæg, til hvilken adresse der skulle køres. Samtaleanlægget gik ud til garagen, mandskabsrummene og kontorerne.

Udrykningssignalerne på køretøjerne bestod i et håndbetjent to-tonet kompressorhorn, to runde udrykningslygter med orange fast lys monteret foran på køretøjet over kofangeren, og et udrykningsflag anbragt på en stang på højre side af forreste kofanger.

Station "**Amager**" var oprettet i januar 1934 i et garageanlæg som tidligere var benyttet af et lillebilfirma. Her var 4 garagepladser, et lille kontor og et lille mandskabsrum.

Stationen blev ledet af overassistent Poul Oszadlik, og det øvrige mandskab bestod af Kjeld Lyngby Sørensen, Kay Rothe Hansen og Mauritzen.

Station "**Østerbro**" var oprettet i november 1934 på Strandvejen 24 i Københavns kommune. I juli 1938 flyttede den til Bernstorffsvej 154, hjørnet af Svalevej, i Gentofte kommune. Her bestod den af en bygning med 4 garager, kontor og mandskabslokaler samt en mindre villa som tjenestebolig på 3 værelser + kammer for stationslederen.

Stationen blev ledet af flyveren, løjtnant Kaj Simonsen, og det øvrige mandskab bestod af Hugo Tegne-Hansen, Børge Schrøder og Tage Petersen.

Fælles for disse to stationer var, at der var stationeret ambulancer og kranvogn.

Stationslederen regnede man med altid var til rådighed. Det øvrige mandskab havde en tjeneste som gik - døgn, dag, fri, d.v.s. at man mødte til tjeneste kl. 07:00 om morgenen, og gik hjem næste eftermiddag kl. 17:00.

- 1) Zonens "Buldog" fra 1936 var Danmarks første egentlige redningsbåd
- 2) "Tertia" var udstyret med radiostation. Til venstre Otto Pagh, til højre er det formentlig assistent Kaj Rasmussen

Ligesom på hovedstationen var garagen fyldt op med materiel, så man kunne klare opgaver som livredning, brandredning, dyreredning, vand- og stormskade samt mindre entreprenøropgaver.

Til vands:

På Nordre Toldbod ved karantænestationen lå redningsbåden "Tertia", hvis førere var overassistenterne, kaptajn Aage Mortensen og kaptajn Knud Gottschalck.

Zonens søredningstjeneste var Danmarks første, oprettet i 1936 med redningsbåden "Buldog", der var skænket af Buldog-varehusets direktør Bryde Nielsen. Båden blev i 1938 afløst af den mere moderne "Tertia" som var 40 fod lang og som kunne skyde den anséelige fart af 18 knob. Den var udrustet som et flydende lazaret med 4 liggepladser og det mest moderne livredningsudstyr, et carbogénapparat. Der var installeret skibsradio, så man kunne korrespondere med andre fartøjer i søen og havne i land via Lyngby radio. Der medbragtes dykkerudstyr og gummidrags.

Først og fremmest var redningsbåden til rådighed for søredninger i Øresund, men den blev også benyttet til sygetransport fra skibe og eftersøgninger efter druknede.

I luften:

I lufthavnen i Kastrup stod ambulanceflyvemaskinen en 2 motorens "Monospar", anskaffet som Danmarks første ambulancefly i marts 1939. Flyet førtes af flyveren, løjtnant, Kaj Simonsen, med løjtnant Jørgen Bergh som radiotelegrafist.

Ambulanceflyvemaskinen havde fået kendingsbogstaverne OY-DAZ. Det var et lavvinget monoplan med en tophastighed på 211 km. og en marchhastighed på 185 km.

Formålet med ambulanceflyet var at sikre beboerne på de mindre øer en hurtig og skånsom transport til fastlandet.

Foruden den faste besætning kunne flyet medtage en patient på bære samt læge og sygeplejerske.

Gennem de seneste år havde korpset investeret store summer i bygninger og materiel, og derved var det også godt rustet til at modstå krigens prøvelser.

Korpsets grundlag

Korpsets økonomiske grundlag var abonnementerne. Falck havde i det væsentligste koncentreret sig om store kunder, virksomheder m.v., hvorimod Zonen hovedsageligt koncentrerede sig om private. Zonens familie-abonnement var lidt billigere end Falcks og allerede i 1934 meddelte korpset, at hver 7. familie havde tegnet abonnement hos Zonen.

Det stigende antal biler og motorcykler op gennem 1930erne, havde også givet korpset mange abonnenter. Dertil kom så de særlige abonnenter som et cykel-abonnement og et abonnement på flyveambulancen (der nærmest var et støtte-abonnement).

Det var ret udbredt, at fabrikker, virksomheder og andre erhvervsforetagender havde kontrakt med et af redningskorpserne om ambulancehjælp for at undgå politiets fremmøde efter et ulykkestilfælde.

Blandt Zonens større kunder kan nævnes Kødbyen, varehusene Illum, Fønnesbech og Buldog, Dagbladet Politiken og Lufthavnen i Kastrop.

Zonen foretog også sygekørsel og kranvognskørsel eller andre assistancer efter regning, f.eks. entreprenøropgaver. Korpset havde aftale om sygekørsel med en del privatklinikker, de katolske hospitaler og Dronning Louises Børnehospital.

Frederiksberg kommune betragtede Zonen som sit redningskorps, hvilket bevirkede, at korpset blev tilkaldt til færdselsuheld som medførte frigørelse, oprydning eller bortslæbning af havererede køretøjer.

Frederiksberg brandvæsen havde både ambulancekørsel og sygetransport for Frederiksberg hospital, men havde de nok at gøre, kaldte de Zonen til assistance.

Zonen blev også tilkaldt til hver ildløs i kommunen, og til dette formål var der etableret en direkte telefonforbindelse mellem brandvæsenets telegrafstue og Zonens vagtmesterkontor. Fra gammel tid var det også en aftale, at Falck blev tilkaldt, men i praksis var det således, at brandvæsenets telegrafist først alarmerede Zonen og derefter Falck. Da Falck havde en længere kørevej fra Tietgensgade, var det altid Zonen, der kom først, og som regel var de i arbejde, når Falck ankom. Til disse brandudrykninger afsendte Zonen almindeligvis sin katastrofevogn, bemannet med vagthavende overassistent og to assistenter.

Station Østerbro havde en lignende aftale med Gentofte brandvæsen. Til disse udrykninger afsendtes kranvognen, læsset til brandredning. Kunne station Østerbro ikke sende et køretøj, afsendtes katastrofevognen fra Platanvej. Til disse brandredningsopgaver mødte korpset uden beregning for brandvæsenet, idet det udførte arbejde blev honoreret af forsikringsselskaberne efter regning.

Iøvrigt var det Zonens indstilling, at var mennesker og dyr i fare, kom betalingspørgsmålet i 2. række. Blev Zonen tilkaldt til en ulykke, var korpset ikke på forhånd sikret betaling, men om ikke andet, så tog man det som en reklametur.

Zonens motto var: "Første hjælp er største hjælp", men på et af korpsets kontorer hang et lille skilt, med følgende indskrift: "Det vanskelige gør vi straks, - det umulige tager lidt længere tid. - Direktør Eigil Wibolt forklarede dette spøgefulde paradoks således: "Det angiver i virkeligheden korpsets stræben, man kunne næsten sige valgsprog, og det rummer en sandhed! For hvis f.eks. et pludseligt skybrud fylder byens kældre med vand, eller islag bevirker i hundredevis af autouheld i stationsområdet, er der naturligvis grænser for, hvor meget mandskab og materiel, der dels kan stå klar, dels kan mobiliseres med det samme. Derfor er det på en sådan dag umuligt at komme "straks" alle steder, og i sådanne tilfælde tager det "lidt længere tid" at få det hele fra hånden".

3. kapitel

2. verdenskrig bryder ud

Fredag den 1. september 1939 kl. 04:40 stormede tyske tropper ind over Polens grænser. Det var begyndelsen til den 2. verdenskrig. Den tyske strategi var en lynkrig med store troppestyrker støttet af bombefly.

Siden Adolf Hitler var kommet til magten i 1933, havde Europa frygtet denne krig. Med erfaringerne fra 1. verdenskrig mente man, at den kommende krig ville blive en krig med giftgasser og bombeangreb fra luften.

Zonens direktør i København Eigil Juel Wiboltt, der var kendt som en initiativrig person, var allerede fra begyndelsen af 1934 blevet medlem af Brandværns-udvalget under Gaskommissionen.

I februar 1934 afholdt korpset en såkaldt "Eksplodings-demonstration" på Dragør Badehotel, hvor Zonen var mødt med ambulance og katastrofevogn. Zonen demonstrerede sit belysningsmateriel, sine gasmasker, iltapparater og forbindstoffer. Under demonstrationen af en gasbombe, fik nogle tilskuere lettere brandsår og måtte bringes til Sundby Hospital.

Eigil Wiboltt gik ind i det oplysende arbejde vedrørende gasbeskyttelse, gaderensning etc.

Med assistance af ingeniørofficeren Ernst Viffert ofrede Zonen mange penge på, først at indrette en gassikker kælder på den daværende hovedstation på Harsdorffsvej, dernæst på en tilsvarende på en luftfartsudstilling i Forum i august 1934. Gaskælderens var opbygget som en villakælder, og her kunne publikum overbevise sig om, hvorledes en gaskælder kunne indrettes i enhver beboelseshus. Ved samme lejlighed udgav Zonen et agitationsblad - "Alarm, giftgas over byen", der fortalte folk om den frygtelige fare ved gasangreb og bekæmpelse heraf.

I 1937 tog Zonen de første tyske gasbeskyttelsesfilm til Danmark og foreviste dem for autoriteterne ved en forestilling i Hovedbanegårdens biograf "Den vide Verden".

I de højspændte dage omkring Hitler og Chamberlains taler og de fire europæiske stormagters konference i München, kneb det med disponible gasmasker herhjemme.

Direktør Wiboltt tilbød på "krisedagen" den 28. september 1938 Det civile Luftværn at søge indkøbt et parti gasmasker i Tyskland. Samme aften rejste Wiboltt til Berlin og skaffede 10.000 gasmasker og 10.000 filtre, som blev fragtet til Danmark.

Dagen før krigsudbruddet var en "Nordisk Beskyttelseskongres" åbnet på Christiansborg, og i samme forbindelse åbnedes også en udstilling "Værn og Velfærd" i Forum.

Udstillingen skulle give offentligheden et samlet billede af de beskyttelsesforanstaltninger, der var til rådighed, f.eks. brandvæsen, politi, færdselsmyndigheder, Det civile Luftværn, redningsvæsenet, samaritervæsenet, sundhedsvæsenet, arbejderbeskyttelsen, redningskorpserne og vægterkorpserne.

Ved åbningen af udstillingen deltog Zonen i en indtogsmarch med 20 mand anført af overassistent, kaptajn Aage Mortensen, og med assistent Børge Schrøder som fanebærer.

1) Eksplosionsdemonstration på Dragør Badehotel 1934 2) Demonstration af materiel til neutralisering af giftgas i forbindelse med udstilling i Forum 1934

1) Udstillingsstand - formentlig Forum 1934 2) Afgang til udstilling i Forum 1939
 Fra venstre: Kaj Simonsen - Erik Nielsen - ukendt - ukendt - Lyngby Sørensen - ukendt -
 ukendt - H.J. Hansen (Hillerød) - Aage Mortensen - Børge Schrøder - Richard Nielsen -
 Kay Rothe - Henning Østergaard - Tage Petersen - Johannes Nielsen (Rønnede) - Stig
 Frisholt - Carlo Lundtoft - Oluf Larsen (Fr. sund) - Hugo Tegne-Hansen - A.B. Jensen

Zonen havde en stand på udstillingen med fremvisning af gasbeskyttelsesmateriel, beskyttelsesmateriel for industri, brand- og redningsmateriel. Desuden en samling billeder om Zonens virksomhed samt modeller af flyveambulancen og redningsbåden "Tertia".

I løbet af de dage udstillingen varede, viste Zonen flere gange sin film om flyveambulancetjenesten i udstillingens biograf, ledsaget af foredrag af direktionssekretær Georg Elmose.

Zonen på langtur gennem Tyskland

En dag i begyndelsen af august 1939 havde Jørgen Wiboltt vagttjeneste på hovedstationen på Platanvej, da Veterinærdirektoratet ringede og forespurgte, om Zonens flyvetjeneste kunne foretage en flyvning til Schweiz med 900 kg. mund- og klovsyge vaccine.

Da Jørgen Wiboltt det meste af sommeren havde fløjet en del med løjtnant Kaj Simonsen i flyvetjenestens Monospar og selv var påbegyndt flyveundervisning på Gipsy Moth hos Him-Jensen (Henry Ingemann Morten Jensen der var Zonens reservepilot) i Kastrup, var han i kraft af sit kendskab til flyvning klar over, at dette ville blive en bekostelig affære, idet der skulle flyves flere gange, pga. Monosparens begrænsede nyttelast.

Veterinærdirektoratet oplyste, at det afgørende var, at vaccinen kom til bestemmelsesstedet i perfekt stand, d.v.s. at dens temperatur skulle holdes konstant på 3 - 5 grader; prisen for transporten spillede derimod en mindre rolle.

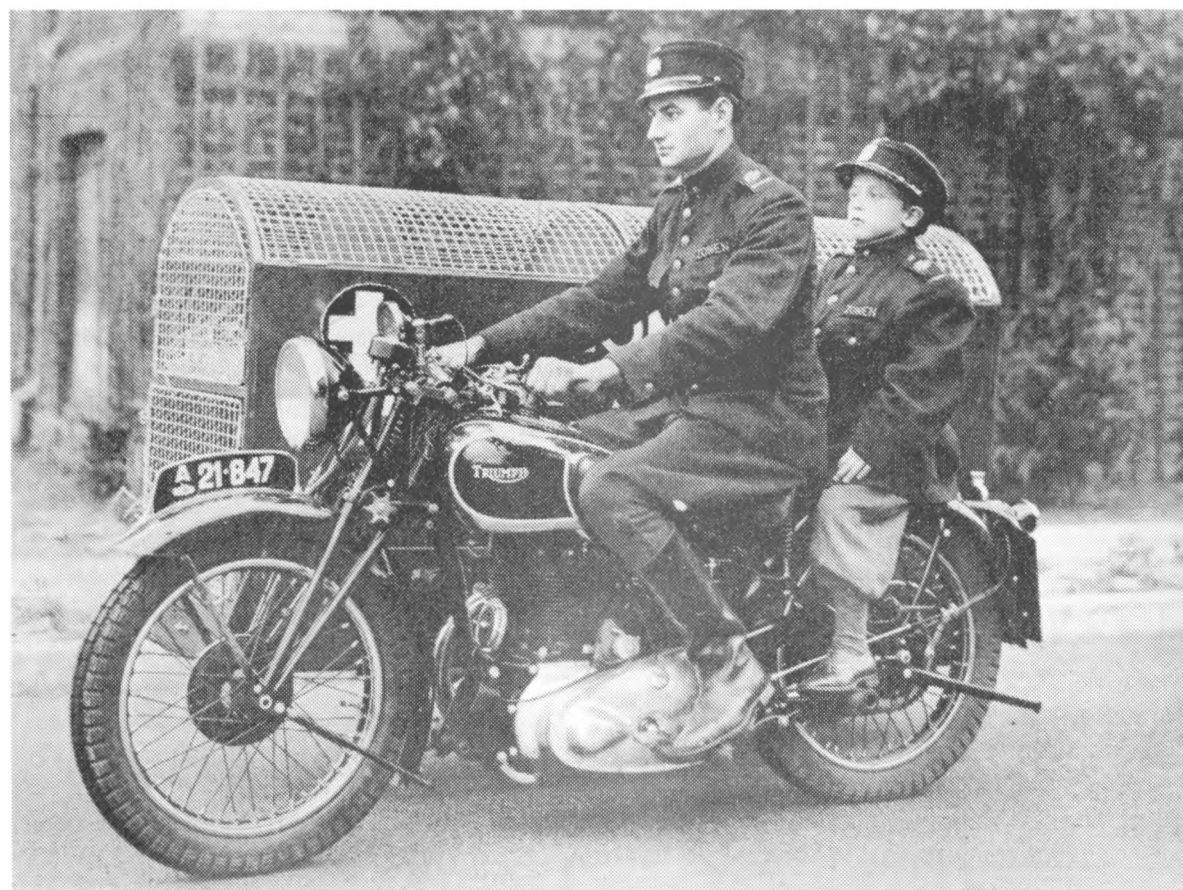
Efter godkendelse af korpsets direktion påtog Zonen sig denne opgave. Jørgen Wiboltt entredede derefter med Jens Jensen i Bov, som var én af de få vognmænd herhjemme, der på dette tidspunkt var i besiddelse af en lastvogn med separat køleaggregat - en 8 tons Triangel. Vognmanden ankom til København den 5. august om aftenen - samme dag som aftalen var indgået. I mellemtiden havde Jørgen Wiboltt fremskaffet de nødvendige dokumenter og straks derefter blev kølevognen læsset med den dyrebare mund- og klovsyge vaccine, hvilket foregik fra et kølehus i Lavendelstræde. Uden forsinkelse kørte kølevognen ned over Sjælland og Falster, videre gennem Tyskland og efter 32 timers kørsel nåede transporten velbeholdent Bern.

Jørgen Wiboltt fortæller: "Efter hjemkomsten til København gav Veterinærdirektoratet udtryk for sin tilfredshed med den måde, hvorpå opgaven var løst og bad Zonen om yderligere at påtage sig en transport med 2.100 kg. vaccine til samme destination. Denne opgave blev løst den 19. august på tilsvarende måde. Også denne tur foregik gnidningsløst, men på hjemvejen gennem Tyskland bemærkede vi en usædvanlig stor koncentration af militærkøretøjer på autobanerne."

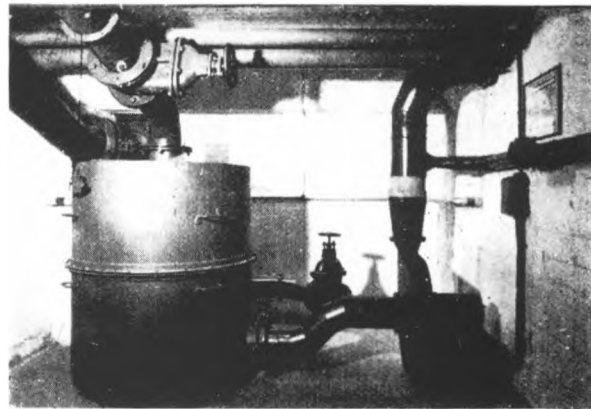
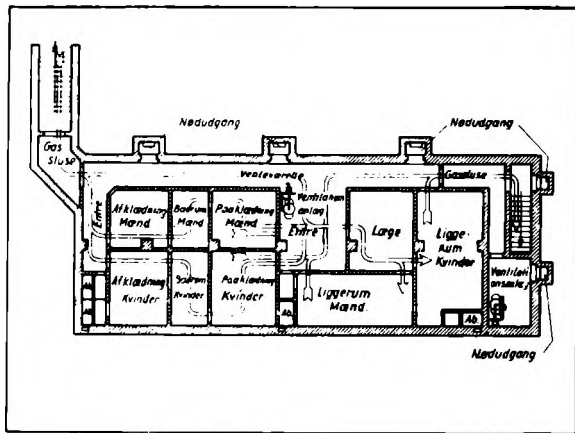
En tredje transport fandt sted den 7. september, altså efter krigsudbruddet. Denne gang med en kølevogn fra direktør Harald Neumann, der var ejer af Zone-stationen i Ringsted. Kølevognen førtes af Einer Hansen og Bramniche. For at sikre sig mod luftangreb, var kølevognen forsynet med et stort udbredt Dannebrogflag på taget. Den største hindring på turen var mørklægningen. Tyskland lå i fuldstændig mørke, og der måtte køres med yderste forsigtighed, og hastigheden måtte selvfølgelig afpasses herefter.

De danske sundhedsmyndigheder skulle også forberede sig på krigen, så da man nu alligevel havde en transport sydpå, kunne den passende supplere de danske lagre af medicinalvarer. På hjemvejen kørte man derfor via Köln og Frankfurt, her læssede man ikke mindre end 8 tons medicinalvarer, så Danmark kunne være velforsynet trods krigen.

"For Zonen havde disse transporter været en særdeles god forretning," fortæller Jørgen Wiboltt: "Da pengene var små, var det nødvendigt, at medarbejderne udviste initiativ og loyalitet.

- 1) Ankomst på Platanvej med 8 tons medicinalvarer
- 2) Motorcykel med dyreambulans demonstreres af Jørgen Wibolt

Typisk Plan af en Redningsstation.

disse store Kapaciteter udføres Special-Filtre, hvor Gas- og Røgfilter er anbragt i den samme Beholder, saaledes som vist paa hosstaaende Afbildning.

Projekter til Anlæg af denne Art udarbejdes paa Forlangende uden Udgift, og AUER-GESELLSCHAFT A G, BERLIN, stiller med Glæde sine righoldige Erfaringer til Deres Disposition.

ZONE-REDNINGSKORPSET foretager fuldstændige **Monteringer** af **BESKYTTELSERUM**, saasom ovennævnte **VENTILATIONSANLÆG** samt Levering af gas- og sprængstyksikre Staal-døre og Lemme, gassikre Jerndøre og Lemme, sprængstyksikre Gitre for Nøudgange, Udbrydningsværktojs, Vandbeholdere, Nødklosetter, Medicinskabe, Beholdere for gasinificeret Toj, Klor-kalksbeholdere, Gasmasker, Luftværnsbaarer, Nødbelysninger, selvlysende Plader og Skilte, Itindaandingsapparater, Gasdragter etc. etc.

Til **LOFTSBRANDVAGTER** leveres: Staalhelme, Gasmasker, Haandlygter, Armbind, Haandsprøjtebatterier, Vandspande, Vandkar, Sandkasser, Sandspande, Sandskovle, Svabere, Kokkenhaneslanger, Økser, Køben, Rydningshakker etc. etc.

Til **FABRIKSBRANDVÆRN** leveres: komplette Motorsprøjter, Brandvogne, Oprydningsvogne, Slangevogne, Katastrofevogne, Katastrofebelysning, Helme, Gasmasker, Haandkraftsprøjter, Haandsprøjtebatterier, Ildslukningsapparater etc. etc.

Overslag og Tilbud paa Forlangende.

ZONE
REDNINGSKORPSET

AUT. GASMASKEFORHANDLER
AFDELINGEN FOR BRAND-, REDNINGS- OG BESKYTTELSMATERIEL
PLATANVEJ 19, KØBENHAVN V. TELF. C. 94 29 & C. 94 30

Zone-brochure for udstyr til beskyttelsesrum, fotos formentlig fra Platanvej

Heldigvis var så godt som alle besjælet af den rette korpsånd, der var en forudsætning for Zonens beståen."

Zonen ville hjælpe dyrene

En eventuel evakuering af civilbefolkningen havde politiet en plan for, men ingen havde tænkt på dyrene.

Zonen udarbejdede i samarbejde med sine landbo-abonnenter en plan, hvorefter landbo-abonnenterne kunne tage byboernes husdyr i pleje under en eventuel evakuering. Enten kunne ejerne af dyrene selv bringe disse til gården på landet, som Zonen i forvejen havde truffet aftale med, eller man aftalte, at Zonen påtog sig transporten i dyreambulancer. Zonen havde dyreambulancer til transport af heste, køer etc., men ikke til små dyr.

Jørgen Wiboltt købte en Triumph 6 S motorcykel med en ladsidevogn hos Fa. Reinhard. Sammen med Erik Nielsen opbyggede de på sidevognen et hus med 5 rum, hvor der var plads til forskellige slags dyr. Ved at købe den som dyreambulancer opnåede Jørgen Wiboltt de bedste rabatter. Det var et begrænset antal ture den udførte, men den gav god reklame. Ved benzinrationeringen tildeltes køretøjet 50 liter benzin, mod ellers 15. Et billede af dyreambulancen blev bragt i den lille bog "Peter på udrykning" fra december 1939.

Senere blev det organiseret således, at hundeejere kunne henvende sig på hovedstationen på Platanvej og udfylde en anmodning om dyrets anbringelse på landet i tilfælde af beredskabstilstand eller evakuering. Alt var gratis, der skulle kun betales 35 øre for porto, mærke og tryksag. Hundeejeren fik et mærke med nummer og Zonens telefonnummer til anbringelse på hundens Halsbånd.

Finlandskrigen 1939 - 1940

I forbindelse med krigsudbruddet indførtes benzinrationering, hvilket bevirkede at mange ejere af motorkøretøjer opklodsede bilerne og opsagde deres abonnemeter. Det påvirkede korpsets økonomi, og akquisitionen kastede sig ud i en agitation for cykel-abonnemeter. De mange opklodsede motorkøretøjer gav naturligvis færre assistancer med kranvognene, og korpsets ledelse opfordrede mandskabet - fortrinsvis ugifte - til midlertidigt at søge anden beskæftigelse.

Umiddelbart før jul døde driftsleder Otto Pagh efter længere tids sygdom, 40 år gammel. Stillingen blev ikke genbesat.

Den 27. september 1939 måtte Polen kapitulere, og dagen efter indgik Tyskland en venskabsaftale med Sovjetunionen og delte Polen.

Den 30. november angreb Sovjetunionen Finland, og dermed var krigen rykket nærmere, nu var et nordisk land i krig.

I Danmark dannedes straks en komité, som skulle formidle hjælp til broderlandet Finland. Det berørte den danske befolkning dybt, at et af de nordiske lande var angrebet, og nu var i krig.

Dansk Røde Kors forberedte udsendelse af et feltlazaret; den såkaldte Finlandsambulance med danske læger, sygeplejersker m.m., ialt 25 personer og ledet af professor Ole Chievitz.

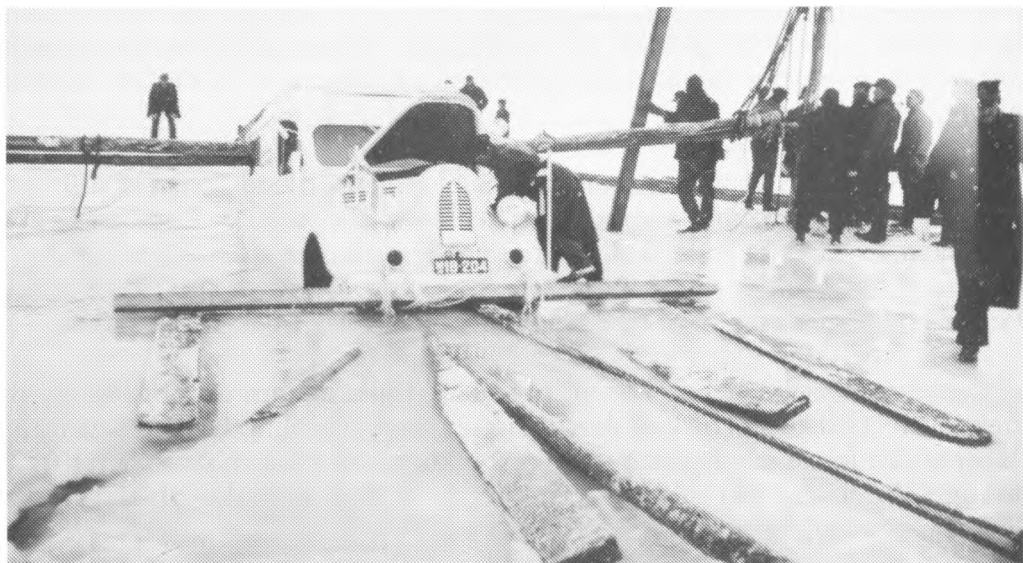
Denne Finlandsambulance blev afsendt 22.12.1939 og bestod af 100 senge, der med udstyr vejede 40 tons og fyldte 4 jernbanevogne.

1) Fra afleveringen af Finlandsambulance nr. 1 lørdag 20.1.1940

Fra venstre: Harald Neumann, ZR Ringsted, Eigil Wiboltt, ingeniør Tim, General Motors, den svenske gesant Hamilton, den finske generalkonsul Høyvald, Kaj Rothe, overlæge Poul Guildal (en af Zonens støtter) og apoteker Andreasen, Dansk Røde Kors

2) Finlandsambulance nr. 2 efter renoveringen. Til højre Jørgen Wiboltt. (Formentlig såkaldt "reklamefoto" - man kørte ikke med hjelm til Finland).

**Finlandsambulance nr. 2 gik gennem isen i Langelandsbæltet
Fotos optaget af Reinholdt Hansen**

Senere udsendtes yderligere et lazaret på 100 senge samt 4 lastbiler til transport heraf. I slutningen af januar 1940 ankom, ledet af Bruno de Neergaard, 8 chauffører fra Falck og Zonen, "folk, der kunne deres kram," som forfatteren til "Danmark sender en ambulance", Halfdan Lefèvre, udtrykker det.

Da Dansk Røde Kors ambulancestation afgik til Finland, tilbød Zonen at stille en ambulance til rådighed, Røde Kors kunne selv vælge hvilken det skulle være. Da Røde Kors ankom til Finland, sagde man, at en ambulance skulle være særdeles velkommen.

Der var brug for en stor vogn med plads til 4 bårer eller 14 siddende sårede.

Da denne meddelelse nåede Zonen, tog man straks initiativ til at løse opgaven. Først gav direktionen et klækkeligt tilskud, derefter udsendtes indsamlingslister til personalet i hele landet. I løbet af den første dag tegnede samtlige funktionærer i København sig for fra 25 øre til 1 kr. om ugen i et år. Det blev til kr. 714,00 i den tekniske afdeling og kr. 355,00 i abonnementsafdelingen.

Der blev omgående fremskaffet et Chevrolet-lastvognschassis og tegninger til vognens opbygning, hvorefter man traf aftale med karetmager Zakarias Nielsen, Odsherred Karosserifabrik i Asnæs, der tilbød opbygningen i løbet af 14 dage.

Lørdag den 20. januar 1940 kunne Zonen præsentere den færdige ambulance for repræsentanter for Dansk Røde Kors, den finske generalkonsul og den svenske gesandt m.fl. Den færdige ambulance kostede kr. 10.000,00.

Et firma i København havde givet tøjgaver til Finland, og de blev medtaget i ambulancen. Det blev den kendte motorfører, grosserer Stenfeldt Hansen og assistent Kay Rothe Hansen som skulle køre ambulancen op gennem Sverige til Harparanda. Nogle dage efter rejste to Zonfolk mere derop, det var assistenterne Børge Schrøder, station Østerbro og Hermann Sørensen, station Århus.

Zonen i Odense havde fået en henvendelse fra en sponsor for en lignende ambulance. Her skaffede man et Ford-chassis og ud fra de samme tegninger opbyggedes en ambulance hos et firma i Odense. Da den skulle til København, var færgetrafikken standset på grund af voldsomme isskruninger i Storebælt. Man valgte at sende ambulancen over isen fra Langeland til Lolland. Alt gik godt indtil 3 km. fra land, så sank baghulene gennem isen i en våge. Zonfolkene skød en svær og lang planke gennem sideruderne i ambulancens bagende så denne blev hængende på isen. Man måtte have assistance fra Zone-stationen i Nakskov, og overvåget af direktør Reinholdt Hansen, fik man trukket ambulancen op på isen igen og kom i land.

Denne ambulance afgik fra København den 19. februar 1940 med assistent Carl Hansen, station Odense, som chauffør.

Den 12. marts måtte Finland slutte fred med Sovjetunionen, men måtte afstå store landområder. Ambulancevognene blev i Finland som en gave.

Forinden Zonfolkene rejste hjem modtog de en finsk tapperhedsmedalje, og nogen tid efter hjemkomsten til København, modtog de Dansk Røde Kors' hæderstegn.

Jørgen Wiboltt bliver konvojleder

Jørgen Wiboltt fortæller: "Vi var mange, der meldte os til Finlands-ambulancen, men Zonen foretrak Kay Rothe Hansen som chauffør på den første ambulance, der skulle afsted.

14 lyskastere opsættes på høje hustage for militæret før besættelsen i vinteren 1939-40
Nederst fra venstre:
Erik Nielsen, Aage Mortensen, Hugo Tegne-Hansen, Carlo Lundtoft - Poul Hansen

I slutningen af februar modtog Zonen en anmodning om at overføre et større antal Opel Blitz lastvogne fra København til Hälsingborg, og jeg fik overdraget denne opgave, hvortil der var det fornødne mandskab. Efter en af overførslerne mellem Helsingør og Hälsingborg var issituationen blevet så alvorlig, at jeg sendte mandskabet tilbage med den samme færge. Selv blev jeg i Hälsingborg for at klargøre køretøjerne. Da jeg var færdig ved 23-tiden, tog jeg færgen tilbage. Vi sad fast i isen i flere timer, og nåede først Helsingør kl. 07:00 om morgenen. Papirerne skulle afleveres på Rådhuspladsen 45 i København, så heldigvis havde jeg taget min motorcykel med i en lastvogn. Det blev en kold køretur, det frøs 20 grader, men jeg nåede hurtigt bestemmelsesstedet."

Da Jørgen Wiboltt ved 14-tiden igen mødte på hovedstationen på Platanvej, lå der besked om, at han skulle komme til Rådhuspladsen 45, og henvende sig til en finne ved navn Peter Forström, den samme person, han om morgenen havde afleveret papirerne til. Peter Forström - en lille, beskeden mand - var ejer af flere cementfabrikker i Finland og besad en betydelig formue. Som god patriot havde han sat en stor del af sin formue ind på at hjælpe sit fædreland. Finnerne forventede, at bolschvikkerne ville besætte det Karelske Næs og derfor var det hans agt at fjerne alt, hvad der var af værdi fra denne finske landsdel. Med dette for øje havde han købt 150 Opel Blitz 3,5 tons lastvogne hos General Motors i København. Der skulle bruges såvel en administrativ som en praktisk leder af lastvognskonvojen, og da Forström havde fattet tillid til Jørgen Wiboltt, blev han tilbudt at overtage den praktiske del af opgaven. Jørgen Wiboltt erklærede sig beredt, forudsat at Zonen gav sin tilladelse. Samme dag forelagde han sagen for sin far, Eigil Wiboltt.

Herom fortæller Jørgen Wiboltt: "I begyndelsen var min far ikke særlig begejstret for, at jeg skulle påtage mig opgaven, men efter nogen overvejelse kom den gamle købmand op i ham; han øjnede chancen for at slå to fluer med ét smæk, for på daværende tidspunkt havde Zonen solgt en del brandslukningsmateriel og et antal DKW 800 minutliter luftkølede bærbare sprøjter til finnerne. Dette udstyr skulle sammen med med Røde Kors sendinger fragtes til Finland, og hvis jeg kunne medtage dette materiel og samtidig instruere de finske købere i brugen, var Zonen indforstået med, at jeg tog afsted, og man ville oven i købet give mig et mindre vederlag herfor. Forström godkendte med tilfredshed dette forslag.

Rejsen med den store lastvognskonvoj, der hovedsagelig blev kørt af finlandsfrivillige, gik via Stockholm op gennem Nordsverige langs den Botniske Bugt til Luleå, Haparanda, Kemi og derfra sydpå. Det havde oprindeligt været tanken, at konvojen fra Umeå skulle køre kørt tværs over den tilfrosne Botniske Bugt til Vasa, men da nogle køretøjer dagen før var gået gennem isen på denne strækning, opgav man planen og valgte i stedet den ca. 500 km. længere rute. Efter 18 dages kørsel ad sne- og isbelagte veje og i frost ned til 42 grader, nåede konvojen endelig til bestemmelsesstedet Uleaborg."

Jørgen Wiboltt kom hjem til København om aftenen den 8. april, dagen før den tyske besættelse.

Travl vinter for Zonen

Den stærke frost i begyndelsen af januar 1940 i forbindelse med sneen og det glatte føre gav overvældende travlhed på de københavnske stationer. I en uge lå man på over 100 udrykninger pr. døgn.

Issituationen gjorde, at beboerne på de små øer var uden forbindelse med fastlandet. Post- og telegrafvæsenet indgik en aftale med Zonen om undsætningsflyvninger med fødevarer, medicinalvarer og post til Sejro, Thunø, Endelave, Anholt og Hesselø.

Den 15. januar ansatte Zonen delingsfører Alfred Jensen, der havde været med Niels Bukhs gymnastikhold i Afrika om sommeren. Han skulle rejse rundt og instruere mandskabet i fællesgymnastik to gange om dagen. Alfred Jensen blev først tilknyttet hovedstationen på Platanvej, men den 9. april blev han overflyttet til station Østerbro.

4. kapitel

9. april 1940 og tiden der fulgte

Omkring kl. 05:00 om morgenen vågnede københavnernes ved lyden af tyske flyvemaskiner, der nedkastede flyveblade, - det famøse "Oprop" om, at den tyske hær havde besat Danmark for at beskytte landet. En time forinden havde et tysk transportskib lagt til ved Langelinie og straks efter nedkæmpet et forholdsvis lille vagtkompagni i Kastellet.

Da en tysk styrke nærmede sig Amalienborg, opstod der skudveksling med gardervagten. Efter en tid blev kampen standset på Kongens ordre, men på den udtrykkelige betingelse, at tyske styrker ikke forsøgte at betræde Amalienborg slotsplads.

Da butikkerne åbnede blev de bestormet af københavnernes, der ville sikre sig forråd en tid frem. De frygtede at tyskerne skulle forsyne sig. At besættelsen skulle komme til at vare i fem lange år, var der ingen der forestillede sig.

Kong Christian X og den danske regering havde beordret de danske soldaters kampe i Sønderjylland indstillet efter nogle timer. Regeringen valgte en samarbejdspolitik med tyskerne. Det var den brede befolkning godt tilfreds med, hvilket blev bekræftet af rigsdagsvalget 3 år senere. Man havde oplevet, hvorledes Polen var blevet sønderskudt. Man så et forarmet Finland, og nu kæmpede Norge. Og så må man ikke glemme, at der faktisk var ret mange danskere, som var imponerede over Adolf Hitlers lynkrige.

Man accepterede altså tingenes tilstand.

Ret hurtigt måtte al privat bilkørsel forbydes. Det var nu ikke benzin, der var den store mangelvare, men derimod gummi.

Der skulle træffes luftværnsforanstaltninger. Allerede 9. april skulle der gennemføres mørklægning, således at de allierede fly ikke kunne orientere sig ved hjælp af byens lys. Alle måtte skaffe sig sorte rullegardiner. Lysreklamer og lyset i butiksvinduerne blev slukket. Gadebelysningen blev slukket, så der blev bælgmørkt på gader og veje. Bilernes for- og baglygte skulle blændes, og der måtte kun være en smal blå lysstribe på forlygterne og en smal rød stribe på baglygterne.

Der blev gennemført daglige sireneprøver og bygget tilflugtsrum, hvor befolkningen kunne søge beskyttelse i tilfælde af luftangreb. Der skulle etableres en civil beskyttelsestjeneste, bestående af politi-, brand- og teknisk tjeneste, den såkaldte CB-tjeneste. (Civil Beskyttelsestjenesten). Et antal (værnepligtige med frinumre) var allerede uddannet.

Besættelsen og Zonen

Mørklægningen blev et stort problem for alle udrykningskøretøjer. Det var komplet umuligt at få øje på og læse gadeskilte og husnumre, derfor måtte man snyde sig til at benytte de projektører, som alle udrykningskøretøjerne var udstyret med, men som ikke måtte benyttes. Der skete mange uheld i de mørke timer, hvorfor bilerne hurtigt efter fik lov til at udskifte den blå stribe med en klar (hvid).

Man fik monteret nogle særlige luftværnslygter, magen til dem de tyske militærkøretøjer benyttede; de kunne oplyse kørebanen nogle få meter frem. For tydeligere at kunne se hinanden blev der malet hvide striber på køretøjernes skærme og sider. Zonen var som sædvanlig på pletten med en idé, der kunne give reklame: Salg af store, hvide overtrækshandsker til cyklister. Fodgængerne fik hvide armbind, og kantsten i kryds blev malet hvide. En lommelygte blev efterhånden hver mands eje.

Netop den 9. april foretog Zonen udnævnelse af Kjeld Lyngby Sørensen, station Amager til overassistent og leder af entreprenøraftdelingen på Platanvej.

Det menes at være umiddelbart før eller efter den 9. april, at overassistent Poul Oszadlik forlader korpset og Danmark, for at søge ind i den franske Fremmedlegion. (Poul Oszadlik vendte tilbage til Zonen i København efter krigen og blev skipper på redningsbåden "Tertia"). Overassistent, kaptajn Aage Mortensen overtog posten som leder af stationen i Hollænderdybet på Amager. Overassistent Stig Frisholt, tidligere Odense, overtog posten som overassistent på hovedstationen.

Det tyske Luftwaffe havde straks besat lufthavnen i Kastrup og samtidig forbudt al dansk civilflyvning, også ambulanceflyvning. Af omsorg for den nye Monospar blev den med kranvogn og afmonterede vinger transporteret ad landevejen til Lundtofte flyveplads, hvor man mente den stod mere sikkert. Det Danske Luftfartsselskab traf også foranstaltninger til at flytte sine fly, og hermed assisterede Zonen med kranvogne. Disse fly transporteredes til en interimistisk hangar på Løjtegårdsvej.

Redaktør Peter de Hemmer Gudme begyndte at skrive nogle artikler i Nationaltidende med skarpe vendinger mod de tyske "Neuropla-planer".

Professor, dr. theol. Hal Koch benyttede sine forelæsninger om Grundtvig til at opfordre til genrejsningsbevægelser til forsvar for demokratiet.

Små grupper af danske samledes for at gennemdrøfte hvilke oprørsmetoder man skulle vælge.

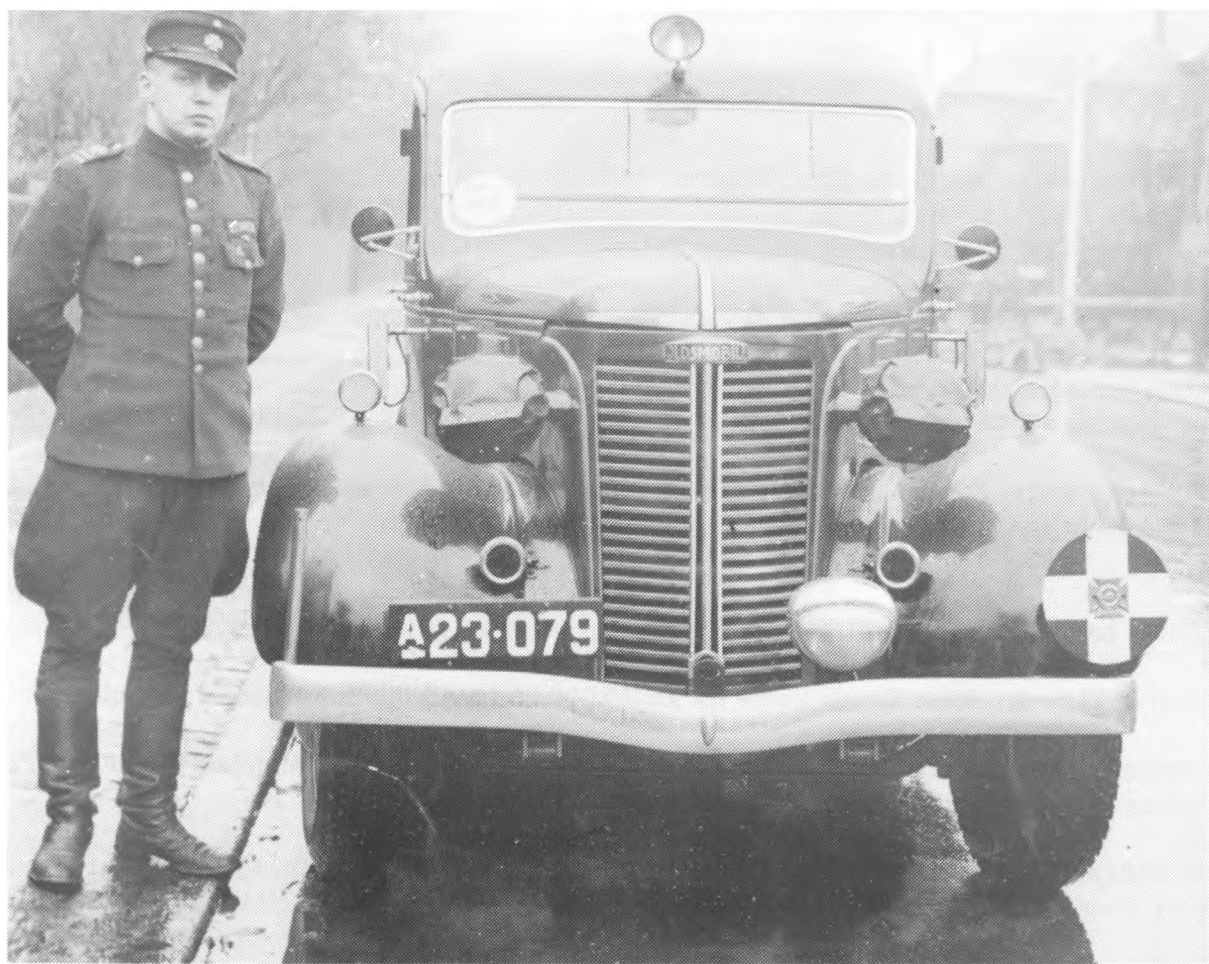
Allerede den 17. maj klippede en 17-årig maskinlærling hul i ståltrådshegnet til Luftmarinestationen og stjal et maskingevær fra tyskerne. På vej væk derfra blev han pågrebet, og kom for en tysk krigsret, som idømte ham 6 års fængsel. Det var den første egentlige aktion mod tyskerne.

Mens tyskerne stadig kæmpede i Norge, gik de den 10. maj ind i Holland og Belgien med Frankrig som mål. Allerede 4 dage efter kapitulerede Holland, og den 28. maj opgav Belgien. Den 9. juni opgav Norge kampen, og den 21. juni indgik Frankrig våbenstilstand med tyskerne.

Zonen underlægges luftværnet

Omkring juni eller juli måned blev det bestemt, at Zonen under flyvervarsel skulle underlægges luftværnschefen. Det betød, at korpset ikke måtte rykke ud uden tilladelse fra en kommandocentral, som var indrettet i en spræng- og gassikker kælder under telefonhuset i Nørre Voldgade 32 - 34, og til hvilken der var oprettet en direkte telefon, som for korpsets vedkommende anbragtes i sikringskælderen. Ved flyvervarsel skulle der møde en person fra CB-tjenesten på hovedstationen på Platanvej for at betjene kommandotelefonen.

For station Østerbros vedkommende var der truffet den ordning, at en mand fra stationen, oftest Kaj Simonsen gik over på Gentoftes brandstation, der lå skråt overfor, og som var kommandocentral for sektor Nord.

- 1) Fra øvelse med mørklægning før besættelsen. Ved vognen Carlo Lundtoft
- 2) Foto umiddelbart efter besættelsen: vognene på Platanvej har fået hvide skærmmkanter

I den første tid skulle frivagten møde på stationerne ved flyvervarsel. Denne ordning blev dog ophævet efter en tid, den har nok været for kostbar.

Den første flyvervarsling oplevede københavnernes den 8. juli, og den varede fra kl. 14:34 til 14:47.

I maj kommer en af Zonens ambulancer ud for et færdselsuheld under udrykning. Den hvide Plymouth (vogn 111) med Hugo Tegne-Hansen er på vej ad Strandvejen til en styrtet cykelrytter ved takstgrænsen i Hellerup. Ud for Rosbæksvej skal ambulancen passere en sporvogn, der holder ved stoppestedet. Umiddelbart før står en passager af sporvognen og Tegne-Hansen må bremse hårdt op og kaste vognen til venstre, hvor der i det samme kommer en modkørende hyrevogn. Ambulancen rammer først en lygtepæl og kører derefter ind i et plankeværk. Tegne-Hansen er uden skyld i uheldet. Under renovering af ambulancen bliver den lakeret rød og sort som Zonens øvrige ambulancer.

I juli præsenterer Zonen en 3-hjulet cykeltaxa for pressen. Der forlyder ikke noget om at den kommer i brug.

Zonens handelsafdeling har travlt

Allerede i februar skulle Zonen levere for kr. 70.000,00 brandslukningsmateriel til Finland.

I september og oktober er man i fuld gang med at pakke gasmasker og stålhjelme for luftværnet til brug for husvagtordningerne i Hillerød og Frederikssund.

De stedlige luftværnsmyndigheder og Zonen afholder en række orienterings- og instruktionsaftener, hvor Kjeld Lyngby Sørensen som afslutning viser filmen "Til lands, til vands og i luften".

Selv om Zonen på mange områder ofte var et hestehoved foran Falck, var denne film beskeden, set i forhold til spillefilmen "Alarm" som ASA havde produceret om Falck med skuespillere som Poul Reichhard, Viktor Borge og Lau Lauritzen jr. i hovedrollerne. Denne film havde haft premiere i fem københavnske biografer den 21. februar 1938.

Zonen atter i luften

Den 21. september gav de tyske myndigheder Zonen tilladelse til at genoptage ambulancetjenerne under forudsætning af, at man ville følge de tyske luftfartsanvisninger, men først den 14. december fløj løjtnant Kaj Simonsen sin Monospar tilbage til Kastrup.

I maj måned havde Zonen antaget 3 unge elever, det var Arne Olsen, Jørn Bruun og Bent Sørensen.

Hen mod slutningen af året ønskede kaptajn Knud Gottschalck at fratræde, og hans stilling som overassistent på hovedstationen blev overtaget af assistent Sven Hansen. Stillingen som fører af redningsbåden blev annonceret i dagbladene, og den blev besat af Christian Kisling, der i det daglige skulle gøre tjeneste på station Amager i Hollænderdybet. Christian Kisling, der var navigatør i handelsflåden, var gået i land på grund af krigen.

Den 1. december forlod assistent Jørgen Wiboltt korpset for at overtage stillingen som forvalter på Fredholm Avlsgård. Den 15. oktober 1941 blev han gruppefører i det nyoprettede CBU-korps (Civil Beskyttelsens Udrykningskolonne), og den 15. juni 1943 kom han tilbage til Zonen som stationsleder i Ringsted.

- 1) Zonen flytter fly for Det Danske Luftfartsselskab fra Kastrup til Løjtegårdsvej
- 2) Kaj Simonsen med Monosparen på den første undsætningsflyvning vinteren 1940

1941

1941 blev et forholdsvist fredeligt år for korpset. Det havde atter været isvinter og ambulancflyveren måtte igen undsætte de små øer med forsyninger og post. Kaj Simonsen var blandt andet på Saltholm, og på denne flyvning måtte han lide den tort at skulle medtage tyske soldater, da øens garnison skulle udskiftes. Kaj Simonsen var tidligere militærflyver, og han havde måtte opleve sit gamle flyvekorps blive helt nedkæmpet på Værløse flyveplads den 9. april 1940.

I februar indgik Zonen aftale med Hærens sprængningskommandoer og Marinens minørhold om assistance ved borttransport af forsagere og ikke-detonerede vandminer ect.

Sommeren blev rekordvarm, helt op til 42 grader blev der målt. Det var strengt for Zonefolkene, der altid optrådte reglementeret i en svær mørkegrå våbenfrakke med høj krave, lange ridestøvler og kasket. På visse stationer, men næppe på Platanvej, fik personalet lov til at bære hvide sommerjakker med høj krave i stedet for våbenfrakke. Men det var ikke tilladt at undlade kasket og lange støver, eller at løsne en knap.

Tyskerne angriber Sovjetunionen og de danske kommunister interneres

Den 22. juni angreb den tyske hær Rusland, og der udviklede sig en front fra det nordlige ishav til Sortehavet. Natten op til dette angreb beordrede de tyske myndigheder i Danmark politiet til at arrestere de kommunistiske ledere, og partiet blev opløst. Dette drev de tilbageværende kommunister ud i illegalitet. De samledes i små grupper, men i erkendelse af, at tiden endnu ikke var inde, udskød man anvendelse af sabotage som kampmiddel. Sympati, endsige støtte, kunne man på dette tidspunkt ikke vente fra befolkningens side. Man måtte nøjes med at søge at bane vejen, og vinde befolkningen for en mere aktiv linie gennem udsendelse af illegale blade.

Nye ambulancer til Zonen

Det var ellers vanskeligt med materielanskaffelser i krigsårene, men i juli måned lykkedes det korpset at indkøbe 2 stk. Hudson-chassiser "Six Country Club" model 1939, hvorpå der opbyggedes ambulancekarosserier. Det blev til to meget flotte og moderne vogne, (vogn 157 og 158) der med rette kom til at vække opsigt i byen.

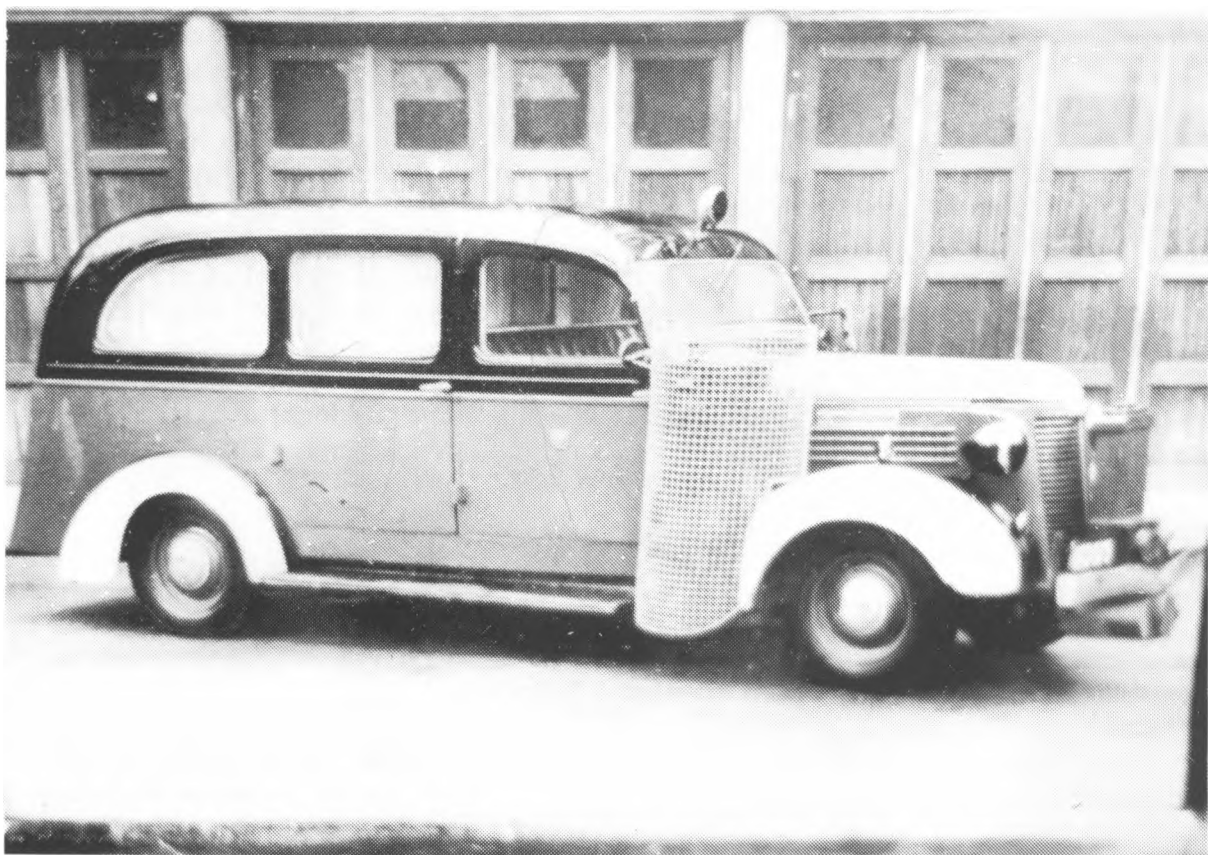
Falck havde nok siden 1938 været godt misundelige på Zonen for den store katastrofevogn (vogn 100). Der skulle gå næsten 4 år, før Falck den 3. oktober 1941 kunne præsentere sin katastrofevogn, opbygget på et Triangel-chassis og udstyret med Zonens vogn som forbillede.

Ny Amager station

Stationen i Hollænderdybet skulle nedlægges, formentlig fordi pladsen var for trang. Zonen erhvervede en villa med en større grund på Ulrik Birchs Allé 47, centralt beliggende på Amager og tæt ved de store veje, navnlig til Sydamager.

Den 13. oktober fik korpset byggetilladelse til ombygning af villaen og til opførelse af en ny garagebygning på grunden til 5 vogne.

I villaens stueetage skulle der være opholdsstue, spisestue og soveværelse for mandskabet. I en vinterstue skulle der indrettes vagtstue. På 1. sal blev der indrettet en 4-værelses lejlighed med tagterrace til stationslederen.

1) Hudson-ambulance indkøbt 1941. Ved vognen Frode Olsen 2) Hvid ambulance til Amager-stationen 1941 3) Ambulance med gen-gasgenerator

Korpset besluttede, at den nye Amager station skulle være administrationskontor for flyveambulancetjenesten, og at flyveren løjtnant Kaj Simonsen skulle være stationens leder.

Det vides ikke nøjagtigt, hvornår man flyttede fra Hollænderdybet til Ulrik Birchs Allé, men bygningsmyndighederne udstedte færdigmelding på garagebygningen den 12. maj 1942.

Omkring dette tidspunkt fik Zonen yderligere 2 stk. ambulancer af mærket Ford V8 model 1941. Den ene til station Østerbro, den anden til station Amager. Ambulancen til station Amager var hvidlakeret.

Tjenstegørende på den nye Amager station var Kaj Børge Røpke, Bent Bodenhoff og Jørgen Bergh (radiotelegrafist i flyvetjenesten).

I november kom Frode Olsen til hovedstationen på Platanvej fra Eskildstrup. Han skulle være garagemester, og han indførte den nye vognnummerrække som begyndte med katastrofevognen som vogn 100. Efter et ½ års tid overgik han til døgnvagt på Sven Hansens hold.

Zonen på gengas

De små tilførsler af benzin havde været til rådighed for politi-, brand- og redningskorps, samt læger og jordemødre. Øvrige erhvervskøretøjer var gået over til gengasdrift, hvis de ikke havde valgt at spænde heste for bilen.

Nu måtte også Zonen tage gengas i brug. Det første køretøj der fik monteret en gas-generator, var mekaniker Schmidts kranvogn (vogn 144). Hurtigt efter blev en Ford AA kranvogn (vogn 105) samt en Oldsmobil ambulance (vogn 106) monteret med gengas. Sidstnævnte skulle herefter bruges til lange sygetransporter, og så måtte man finde sig i, at det ikke gik så stærkt.

En gas-generator var en slags kakkelovn, som blev monteret på kranvognene bag førerhuset, på sygevognene foran højre fordør. Generatoren blev fyret op med bølgeklodser, der udviklede en gas som var anvendelig i en forbrændingsmotor. Det almindelige var, at en generatorvogn blev fyret op om morgenen og holdt igang til ud på eftermiddagen. På grund af den besværlige opstart og den langsomme kørsel, kunne disse køretøjer ikke anvendes til udrykningskørsel. Chaufføren på en gen-gasvogn skulle altså samtidig være fyrbøder, og medbragte altid sække med bølgeklodser, enten på ladet eller på taget. Det var ikke noget ufarligt arbejde at fyre en generator op, idet de gasser der udvikledes var farlige og kunne give forgiftninger. Der forekom også forpufninger når der skulle rages op i trækullene, hvor stikflammer kunne svie øjenbryn og forhår.

Zonens 10 års jubilæum

Søndag den 28. september 1941 fejrede Zonen sit 10 års jubilæum med en reception på hovedstationen på Platanvej og en aftenfest i Palladium med 1.400 deltagere, heraf flere ministre.

Kgl. skuespiller Poul Reumert læste en prolog og 41 af korpsets medarbejdere modtog i dagens anledning et 10-års tegn.

Zonen havde altid forstået at skabe reklame, derfor blev der ikke sparet ved dette jubilæum.

Også i forbindelse med luftværnsdage og luftværnsøvelser deltog korpset; her var det en kappestrid mellem de to redningskorps om at kunne præsentere det flotteste materiel.

1) Poul Reumert læser en prolog ved jubilæumsfesten 1941 2) Overrækkelse af 10-års tegnet - forrest Richard Nielsen og Carlo Lundtoft 3) Zonens funktionærer ved festmiddagen

Søredning på Sundet

Den 12. november sent om eftermiddagen var tre arbejdere kommet i drift på en elevatorpram i en orkanagtig storm. Zonen blev tilkaldt og anmodet om at gå ud med redningsbåd.

Søfolk nægtede at gå ud i stormen, men Christian Kisling, Stig Frisholt og Orla Nielsen gik ud. Fra strandbredden etablerede katastrofevogne fra begge redningskorps belysning. Desværre fik "Tertia" maskinskade i den hårde sø og måtte vende om. Ud på morgenen lykkedes det dog en af Søpolitiets patruljebåde at redde de nødstedte.

Selv om aktionen ikke var lykkedes, blev de tre Zonefolk fremhævet i direktør Eigil Juel Wibolts nytårstale til mandskabet.

1942 - Modstandsbevægelsen bliver aktiv

Kommunisterne dannede efter det tyske angreb på Sovjetunionen en sabotageorganisation som de kaldte KOPA, "kommunistiske partisaner". Den bestod hovedsageligt af tidligere Spaniens-frivillige.

Det britiske Special Operation Executive, kaldet SOE, var blevet repræsenteret i Danmark. Det var danske faldskærmsfolk, specielt uddannet til at organisere sabotage.

Fra marts begyndte SOE at nedkaste sabotagemateriel (sprængstoffer mm.) fra lavtgående transportfly på udvalgte pladser. SOE ville dog ikke levere sabotagemateriel til en kommunistisk organisation, derfor måtte man ændre navn til BOPA, hvilket stod for "Borgerlige partisanere". I dag synes det nok lidt mærkværdigt, at en kommunistisk organisation kaldte sig "borgerlig".

Zonens hverdag 1942

Den 18. februar tilkaldtes Zonen via Frederiksberg Brandvæsen til en eksplosionsulykke i en lejlighed på Falkonérgårdsvej, hvor en ung dansk kornet, Thorkild Feilberg, var dræbt under forsøg på fremstilling af sprængladninger. Det var faktisk korpsets første krigsmæssige opgave i København.

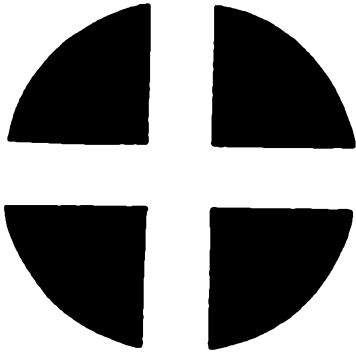
Den 15. marts vågnede københavnernes op til en voldsom snestorm, der skabte totalt trafik kaos. Det betød, at alle frivagter var indkaldt, og at alle kranvogne kørte fra den ene opgave til den anden. Der var ikke radio i vognene dengang, så chaufføren måtte hver gang til en telefonboks og ringe til hovedstationen for at få den næste tur. Alle kørsler var besværliggjort af det ufremkommelige føre og tog betydelig længere tid end normalt.

Den 1. april overtog Zonen al sygetransport for Frederiksberg hospital. Denne kørsel var tidligere udført af Frederiksberg Brandvæsen, og kun den del af kørslen brandvæsenet ikke selv kunne klare, var blevet videregivet til Zonen. Nu koncentrerede brandvæsenet sig om ambulancekørslen. Denne nye aftale betød ca. 22 flere kørsler pr. døgn, og Zonens rød-sortede ambulancer blev langt mere synlige i kommunen.

I maj måned krævede Den tyske Værnemagt en ambulance udlånt til tysk Røde Kors på, som de kaldte det, krigstid. Når tyskerne på det tidspunkt talte om krigstid, mente de højst 1 år. Zonen valgte naturligvis den dårligste ambulance de havde, en gammel Plymouth, model 1937 (vogn 111). Den kom retur efter et par dage, tyskerne krævede en anden. Så fik de en Oldsmobil (vogn 106), også den kom hurtigt tilbage.

Den 6. juni tilkaldtes Zonen via Frederiksberg Brandvæsen til brand i 5 jernbanevogne, som var læsset med halm, på Frederiksberg stationsterræn. Det var én af de første Bopa-sabotager. Zonefolkene hjalp brandfolkene med at forke halmen ned, hvorefter der kunne afslukkes.

Den 3. september blev Zonen tilkaldt til en eksplosionsulykke på medicinalfabrikken "Hantias" på Ottiliavej i Københavns kommune. Korpset mødte med 5 ambulancer og katastrofevognen. En sidebygning var styrtet sammen og det brændte kraftigt. Der var to kvinder i klemme i ruinerne, og der lå flere sårede på pladsen omkring bygningen. Muligvis var flere mennesker begravet under ruinerne. Der var ikke tale om sabotage.

ZONE
REDNINGSKORPSET

NØD FORBINDINGSKASSE

Paa Grund af Materialeangel kan Blikæsker ikke fremskøffes for Tiden, men denne Æske kan ombyttes med Kunstlæder eller Blikæske, naar Materialer igen kommer frem.

IKKE AF HENSYN til de store Prisstigninger, men af Hensyn til, at Lagrene af Forbindsstoffer skal strække til længst muligt, henstiller vi til alle vore ærede Abonnenter om i Samfundets og egen Interesse at udvise den yderste Sparsommelighed med Forbruget.

Spar derfor mest muligt — brug kun Forbindsstoffer, naar det er absolut paakrævet

Forbindingskasserne kan for Tiden ikke opfyldes helt, men saa snart Indførselsforholdene bliver normale, vil Opfyldningen igen blive efter Fortegnelsen.

København i April 1940.

ZONE
REDNINGSKORPSET

Abonnementsafdelingen,
Platanvej 19, København V.

Øverst: Besættelsen betød rationering også af metal til forbindskasserne
Nederst: Også selve forbindningen måtte der spares på. Til højre krepbind

5. kapitel

1943 - Krigsbegivenhederne tager fart

Zonens medstifter dør

Den 19. januar døde direktør Reinholdt Hansen, Eskildstrup, pludseligt og uden forudgående sygdom. Hans enke Louise Reinholdt Hansen overtog hans post som medlem af Zonens direktion.

Luftangrebet på B & Ws motorfabrik

Onsdag den 27. januar 1943 oplevede københavnernes det første luftangreb, foretaget af 9 Mosquitos fra Royal Air Force som fra 50 meters højde kastede 32 sprængbomber mod Burmeister & Wains motorfabrik på Christianshavn.

Kl. 17:00 var der blæst forvarsel og 3 minutter efter flyvervarsel. Kl. 17:05 satte angrebet ind og varede ca. 15 sekunder.

Zonen blev tilkaldt af Københavns Brandvæsen med anmodning om at møde med alle disponible ambulancer og katastrofevognen.

Motorfabrikken var ramt af flere bomber og flere arbejdere var dræbt og sårede. Værst var det gået ud over Sukkerhuset, hvor 50 - 60 personer arbejdede umiddelbart før angrebet; flere var dræbt og sårede, og bygningen var i brand.

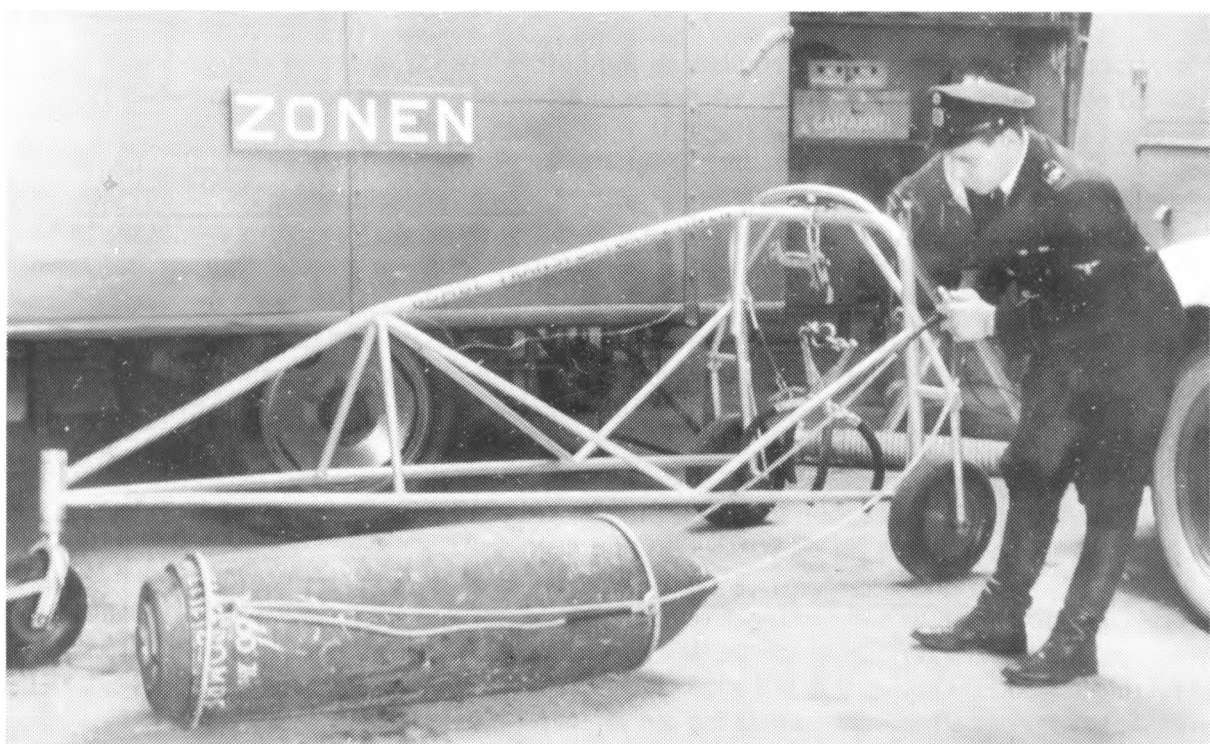
Efterhånden som branden udviklede sig og det blev mørkt, kunne ildskæret ses over hele Storkøbenhavn. Knippelsbrogade var ramt af 2 bomber, og i Guniøgsgade og Njalsgade lå flere ueksploderede bomber.

Zonen blev straks ved ankomsten engageret i redningsarbejdet og med transport af tilskadede til hospitalerne. Københavns Brandvæsen bekæmpede brande i Sukkerhuset og i Knippelsbrogade med en stor styrke, sidstnævnte sted med assistance af Frederiksberg Brandvæsen.

Politiet foretog afspærring af Islands Brygge og Christianshavn og lod beboerne på Islands Brygge evakuere. Hærens sprængningskommando uskadeliggjorde de ueksploderede bomber, de kunne komme til, og type- og stedbestede de øvrige.

Frode Olsen fortæller, at han var sendt til Christianshavn i den gamle ladvogn (vogn 109) fuldt læsset med presenninger. Zonen havde fået til opgave at dække ejendommen "Voldgården" som lå nærmest Sukkerhuset og B & W's motorfabrik, og som havde fået blæst alle ruder ud. Dette arbejde var ret omfattende og varede fra om aftenen og hele natten.

Kl. 23:47 sprang en tidsindstillet bombe ved Kristianskirken, for enden af Strandgade, og lufttrykket var så kraftigt, at Frode Olsen og flere andre redningsfolk bliver blæst hen ad gaden. I Strandgade blev en af Zonens ambulancer fra station Amager lettere beskadiget af murbrokker fra eksplosionsstedet.

- 1) Museets eneste foto af Louise Reinholdt Hansen er dette fra indvielsen af ny station i Hellerup 2.5.1952. Hun ses yderst til højre. Fra venstre ses iøvrigt Eigil Wiboltt, Alfred Jensen og fru Asta
- 2) Foto af bombetransportør udsendt med pressemeddelelse næste side

ZONENS FRIVILLIGE PATRULJE er dannet af disse 3 Redningsfolk, som fjernede en Bombe fra Sukkerfabriken, og som nu stiller sig til Raadighed i lignende farlige Situationer. Staaende fra venstre: Assistenterne Erik Nielsen, K. Rothe Hansen, J. G. Bergh, B. Bodenhoff og C. G. Kristiansen. Siddende: Assistent C. Lundtoft, Overassistent Sven Hansen (der ledede Arbejdet) og Assistent Carl Hansen.

1) Bombeholdet oprettet efter bombeangrebet på København 28. januar 1943. Stående fra venstre: Erik Nielsen, Kay Rothe, C.G. Christiansen. Siddende fra venstre: Carlo Lundtoft, Sven Hansen, Carl Hansen. Jørgen Bergh og Bent Bodenhoff er ikke med på billedet.

2) Avisudklip med omtale af bombeholdet. Rækkefølgen er den samme som ovenfor, og her er alle med. Efter alt at dømme er de to billeder taget umiddelbart efter hinanden. Hvorfor der blev udsendt 2 forskellige fotos vides ikke.

Som bekendt oprettede Zone-Redningskorpset efter Angrebet paa København den 28/1-43 ad Frivillighedens Vej nogle saakaldte "Dødspatroljer", hvis Mandskab erklærede sig villig til eventuelt med Livet som Indsats at træde til, naar Menneskeliv eller Samfundsværdier stod i Fare for at forgaa under og efter, at krigsmæssige Handlinger havde fundet Sted, særlig med Henblik paa Fjernelse af tidsindstillede og langtidsforsinkede Bomber.

Samtidig gik Zone-Redningskorpset i Gang med at udarbejde Planer for Konstruktion af det bedste og mest formaalstjenlige Værktøj og Grej til Disposition for dette Mandskab, som i deres uforfærdede Indsats for Frelse af Medmennesker og uerstattelige Værdier maatte have Krav paa al mulig Støtte.

I Samarbejde med Bombeeksperten, Vaabeningeniør Kaptajn Einar Lund fra Hærens Ammunitions Arsenal og den daværende Chef for Sprængningskommando I i København, Flyveren Kaptajn Poul Sæbye, naaede man frem til et komplet Sæt "Bombeværktøj", som efter Afprøvning og Demonstration for Hærens Sagkyndige med Kommandanten for København, Herr General Beschly, i Spidsen er blevet godkendt, hvorefter Hæren har bedt Zone-Redningskorpset levere ialt 10 komplette Sæt til Sprængningskommandoerne.

Efter denne overordentlig smukke Anerkendelse af Zonens Initiativ har Korpset til Imødegaaelse af eventuelle kommende Situationer nu efter Aftale med Militæret besluttet at udlægge ekstra Bombeværktøj paa en Del Redningsstationer Landet over til yderligere Betryggelse for hele Befolkningen i Bestræbelserne for ved Katastrofer at redde saavel Menneskeliv som uerstattelige Værdier.

Vi bringer ovenfor et Billede, hvor man ser en Del af Bombeværktøjet, de saakaldte Transportringe, anbragt paa en Bombe. Læg Mærke til Zone-Assistenten, som paa Armen bærer Dødspatroljens Kendingsmærke.

Drabelig pressemeddelelse om bombeholdet, tituleret "Dødspatroljen"

To dage efter om fredagen ved middagstid, ringede chefen for Hærens sprængningskommando, kaptajn Poul Sæbye til overassistent Sven Hansen på hovedstationen og bad om Zonens assistance med 5 frivillige, da en bombe skal fjernes fra Sukkerhusets raffinaderi.

Ikke alle bomber der dengang blev kastet ved luftangreb, sprang straks efter anslaget mod jorden. De kaldtes forsagere. Årsagen kunne være en teknisk fejl (en blindgænger), eller at bomben var indstillet til at springe kortere eller længere tid (indtil flere døgn) efter nedslaget (det kaldes en tidsindstillet bombe).

Sven Hansen samlede Carlo Lundtoft, Erik Nielsen, Kay Rothe Hansen, Carl Hansen og C.G. Christiansen, og de mødtes med kaptajn Sæbye og officiant Michaelson.

Den bombe der skulle ud, var en forsager, der lå midt inde i bygningen. Zonefolkene måtte med forhåndenværende materialer lave en slidske fra bombens beliggenhed forbi nogle kogevar og hen til et vindue, hvis stålramme måtte slås ud. Med megen stor forsigtighed kunne man trække bomben hen til vinduet. Et tre-ben med en taljeblok opstilledes i vinduesåbningen, så den ragede 1½ meter ud i luften, en wire blev fastgjort i bombens bagende og blev lagt over taljen. Wiren var 150 meter lang og var ført gennem en anden talje, der var fastgjort til et træ i gården om et hushjørne. I dækning af gavlen begyndte nedfiringen. Bomben gled ud af vinduet og landede på jorden. Den blev slæbt til et krater, og kaptajn Sæbye kunne placere en elektrisk sprængkapsel og bringe bomben til eksplosion.

Det var et farefuldt og meget modigt arbejde dette frivillige Zonehold udførte, og det gav da også gode erfaringer for udvikling af nyt bombeudstyr.

Dagen efter om lørdagen bad kaptajn Sæbye igen Zonen om assistance, denne gang skulle han bruge 25 frivillige, da 5 forsagere skulle sprænges. Mandskabet skulle med sandsække bygge en solid mur omkring bomberne. Hos firmaet Karl Nielsen på Islands Brygge fik man fyldt ca. 300 sække med sand, som kørtes til sprængningsstedet. Zonen havde et ambulancehold i beredskab, mens sprængningerne fandt sted.

Atter havde Zonefolkene udført et godt stykke arbejde, måske ikke så faretruende som dagen før, der nok måtte betegnes som en bedrift.

Om søndagen kunne politiet ophæve afspærringerne, og der var stor tilstrømning af københavnere, der skulle ud og besigtige skaderne af det første bombeangreb på København.

Dagen efter begyndte et større oprydningsarbejde, hvortil korpset hyrede løsarbejdere.

Løsarbejdere i Zonens tjeneste skulle blive en gentagende foretæelse, da sabotagerne virkelig tog fat.

Englænderne kaldte angrebet et "demonstrationsbombardement", der skulle vise den danske befolkning, at luftbombeangreb nødvendigvis medførte ødelæggelser af andre mål end det tilsigtede, og at det også medførte dræbte og sårede civile. Grunden var, at den begyndende sabotage ikke var lige populær i alle kredse af befolkningen. Selv om folk ikke var nazister eller noget i den retning, så var sabotage en uorden, som de ikke kunne acceptere.

Nu skete der også det, at krigslykken var ved at vende for tyskerne. Netop om søndagen måtte den 6. tyske armé under generalfeldmarchall von Paulus kapitulere ved Stalingrad med 24 generaler, og 91.000 mand blev taget til fange af russerne.

Det var nok disse to begivenheder, der fik befolkningen til at ændre holdning til sabotagen; man kan vel sige, at på dette tidspunkt vågnede danskerne og Holger Danske.

KØBENHAVN V.
Telefoner . . . Alarms Central 13306
Kontor Central 9430 (flere Ledn.)
Post-Adresse Pflaenvej 19

AARHUS
Telefon Nr. 8877 (flere Ledninger)
Post-Adresse: Eckersbergsgade 9

ZONE REDNINGSKORPSET

Hovedkontor: ESKILSTRUP F.

ESKILSTRUP F.
Telefoner Station Nr. 22
Hovedkontor Nr. 101 og 102
Post-Adresse Eskilstrup F.

ODENSE
Telefon Nr. 4222 (flere Ledninger)
Post-Adresse: Dronningensgade 69

INSTRUKTIONSSKRIVELSE TIL STATIONSLEDERNE.

Vedrørende Assistance til
=====

Hærens Sprængningskommandoer og Marinens Minørhold.
=====

I Tilslutning til Rundskrivelse til Stationerne af 1/2-1941 vedrørende Assistance til Hærens Sprængningskommandoer og Marinens Minørhold ved Bortransport af Forsagere og ikke-detonerede Vandminer etc., skal vi herved, fortroligt, bekendtgøre nogle almene Regler at iagttage i Situationer, hvor man staar overfor ikke-detonerede Flyverbomber af forskellig Type.

Der er, efter Angrebet paa København den 27/1-1943, hvorunder otte engelske Mosquito-Bombemaskiner kastede ialt 32 Stk. 500 lbs. (225 kg) Bomber, holdt en Del Instruktionsforedrag for Ledelsen og Mandskabet i København og i Samarbejde med Bombeeksperten, Kaptajn Lund fra Hærens tekniske Korps og Chefen for Sprængningskommando I. København, Kaptajn Sæbye, har Zone-Redningskorpset derefter konstrueret en Del Specialværktøj, som vil blive bragt til Anvendelse ved Fjernelse af ikke alene Forsagere, men ogsaa f.Eks. langtidsforsinkede Bomber.

Der kan herefter til Orientering og Vejledning for Zone-Redningskorpsets Provinstationer udsættes følgende Hovedregler:

Naar De bliver tilkaldt til eller er under Udrykning efter at krigsmæssige Handlinger har fundet Sted, eller i det hele taget naar der arbejdes paa Steder, hvor der kan være Fare for eller blot Sandsynlighed for, at der ligger Bomber af en eller anden Art -

- 1) Sørg for, at det mindst mulige Redningsmandskab eller Brandmandskab er til Stede, og at disse er forsynet med Staalhjælm og stadig betænker at holde sig dækkede.
- 2) Sørg øjeblikkelig for effektiv Afspærring,
- 3) Og opgiv, saa snart De har konstateret Tilstedeværelsen af Bomber og dannet Dem et nogenlunde Skøn af Type og Størrelse, Deres pligtige Melding til Politi, som saa rekvirerer det paagældende Sprængningskommando.
- 4) Afgiv ligeledes hurtig Melding til nærmeste Zone-Redningskorps-Hovedstation, som er i Besiddelse af Specialgrejerne og som kan sætte sig i Forbindelse med paagældende Sprængningskommando for Samarbejde.
- 5) Glem ikke Nødvendigheden af en total Evakuering omkring det truede Sted og ikke under Radius 500 Meter.
- 6) Iøvrigt: rør aldrig ved ikke-detoneret Ammunition. Det er altid farligt. Vent til Hærens Sprængningskommando - og kun Hærens - kommer til Stede, og stil Dem til Disposition hos den Øverstbefalende.

-oOo-

KØBENHAVN V.
Telefoner . . . Alarm: Central 13306
Kontor: Central 9430 (flere Ledn.)
Post-Adresse Pilsøvej 19

AARHUS
Telefon Nr. 8877 (flere Ledninger)
Post-Adresse: Ecbærbergsgade 9

ZONE REDNINGSKORPSET

HOVEDKONTOR: ESKILSTRUP F.

ESKILSTRUP F.
Telefoner Station Nr. 22
Hovedkontor Nr. 101 og 102
Post-Adresse Eskilstrup F.

ODENSE
Telefon Nr. 4222 (flere Ledninger)
Post-Adresse: Dronningensgade 69

- 2 -

Der opstilles følgende Hovedgrupper for ikke-detonerede Bomber:

- 1) Forsagerne
- 2) Langtidsforsinkede Bomber
- 3) Forsagede Brandbomber.

For Gruppe 1)'s Vedkommende gælder, at disse Bomber, som altsaa ikke er detoneret i Anslaget (forsagede) kan have enten Forparts- eller Bagparts Brandrør eller begge Dele, og disse to Steder er altsaa Forsagerens "saarbare" Punkter, som skal omgaaes med særlig Forsigtighed.

Anderledes stiller det sig med Gruppe 2), der omfatter de langtidsforsinkede Bomber. Langtidsforsinkelsen beror paa en særlig Brandrørskonstruktion, hvori en Glasampulle indeholdende Acetone ved Bombens Anslag slaas itu, og den udstrømmende Vædske fortærer en Celluloidskive, som, naar den er borttødt af Acetonen, tillader Slagstiften at slaas ned, hvorved Bomben detonerer. Forsinkelsen afhænger saaledes af denne Celluloidskives Tykkelse, og det siger sig selv, at en saadan Bombe er farlig at komme i Nærheden af, da man altsaa aldrig ved, hvornaar Øjeblikket indtræffer, og da Eksplosionen foregaar i Løbet af 1/6000 Sekund, er der ingen Mulighed for at redde sig, hvis man ikke er i Dækning.

Udover dette, at man af tekniske Grunde kun formoder, at langtidsforsinkede Bomber aldrig har Forparts-Brandrør, kan man ikke give nogen Forklaring paa, hvorledes man kan kende en langtidsforsinket Bombe fra andre Bomber, idet dette kun med Sikkerhed kan afgøres ved en intim Undersøgelse af Brandrøret foretaget af en af Hærens Bombeekspertes.

Derfor gælder det om, som anført under Punkt 1-6, ikke at være i Nærheden og ikke at røre ved ikke-detoneret Ammunition. Det kan være en almindelig Forsager, f. Eks. en Minebombe - men det kan ogsaa være en langtidsforsinket Bombe, saa den mindste Rystelse foraarsager Katastrofen.

Endelig Gruppe 3. Forsagede Brandbomber kan være farlige, der kan ogsaa være en mindre brisant Sprængladning i, og de brændbare Stoffer, navnlig Fosfor, kan gøre ubodelig Skade paa Mennesker og Materiel.

Hvis De bliver kaldt til Assistance og ogsaa af det fremmødte Sprængningskommandos Chef bliver anmodet om Assistance, saa tag de Forsigtighedsregler, vi nævnte. En almindelig Mur yder god Dækning selv paa ret ringe Afstand.

Ved Fastgørelse af Redskaber, Taljer eller Trækanordninger i Bomber - husk Z.R.'s Fyndord: Handl hurtigt, men roligt og besindigt.

KØBENHAVN V., den 24/3 1943.

sign. E. J. Wiboltt. / S. Frisholt.

Sprængningskommando I.
II.
III. København.
- Holbæk.
- Næstved.
- Odense.
- Faaborg.

Som en direkte følge af dette luftbombardement dannede Zonen et frivilligt hold til uskadeliggørelse af tidsindstillede bomber og forsagere, hertil meldte sig: Overassistent Sven Hansen, og assistenterne Carl Hansen, Carlo Lundtoft, C.G. Christiansen, Erik Nielsen, Kay Rothe Hansen, Jørgen Bergh og Bent Bodenhoff.

Disse modtog en grundig instruktion af kaptajn Poul Sæbye, sprængningskommandoen, og kaptajn Einar Lund fra Hærens tekniske korps. Samtidig gik man i gang med at konstruere specialværktøj og nogle bombe-transportører, som kunne anvendes ved fjernelse af forsagere og langtidsforsinkede bomber.

Holger Danske

"Holger Danske" var allerede dannet som et borgerligt modstykke til Bopa. De holdt til i Stjerne Radio i Istedgade 31, hvor de fremstillede og distribuerede illegale blade. Det var ekspedienten, Josef Søndergård, hvis dæknavn var "Tom", der var initiativtageren.

I april - maj måned, omdannedes Holger Danske til en regulær sabotageorganisation.

Man opbyggede 6-mands-grupper, bestående af folk, som kendte hinanden godt, men af sikkerhedsmæssige årsager skulle grupperne ikke have kendskab til hinanden. Den første instruktørhjælp fik man fra Bopa, men siden fik man kontakt med kaptajn Poul Sæbye, der både kunne skaffe trotyl og engelske bomber, og som kunne give de enkelte grupper undervisning i brugen.

Nu tog sabotagen for alvor fart. 3 aktioner viser effekten trin for trin:

Natten til den 15. august tilkaldes Zonen af Frederiksberg Brandvæsen til brand i et nazikontor og -kiosk på Åboulevarden. Både brandfolk og Zonefolk omstillede sig nu, så de var i overensstemmelse med den brede folkestemning:

1. Der skulle vises et "vist" initiativ.
2. Der skulle helst brænde så meget som muligt
3. Der skulle helst reddes så lidt som muligt.

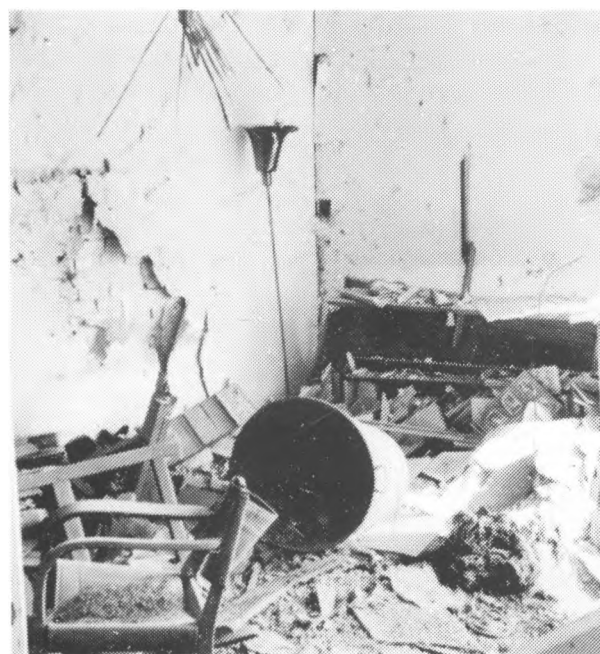
Det blev de fremtidige arbejdsbetingelser.

Den 21. august om natten kaldte Frederiksberg Brandvæsen atter til brand, denne gang på Nordisk Radio-Industri på Howitzvej. En 2-etages stor grundmuret villabygning var delvis styrtet sammen efter en eksplosion og det brændte kraftigt i ruinerne. Branden blev først slukket ud på morgenen.

Den 24. august ved middagstid foretog Holger Danske den nok mest kendte sabotageaktion, sprængningen af Forum. Tyskerne havde netop beslaglagt Forum og håndværkere var i gang med at omdanne den store udstillingsbygning til indkvarteringssted for tyske soldater. Der skete betydelig skade, der blev senere opgjort til ca. kr. 70.000,00, et stort beløb dengang. Både Frederiksberg Brandvæsen og Zonen mødte, men der var intet at gøre. Alt var smadret. Folk strømmede til og stod og lo med skadefryd.

Katastrofen på Thielesvej

Den 25. august kl. 09:20 blev Frederiksberg Brandvæsen og Zonen tilkaldt til en eksplosionsulykke i en lejlighed på I.M.Thielesvej 13 på 3. sal.

1) Eksplosionen, der dræber Richard Nielsen og Kaj Lauritzen 2) Zonen lånte stigevogn af Frederiksberg Brandvæsen 3) Den bombesprængte lejlighed på Thielesvej 4) Plastisk sprængstof fra Thielesvej

Brandvæsenet afsendte en normaludrykning og Zonen 2 ambulancer (vogn 101 og 106) samt katastrofevognen (vogn 100).

Ved ankomsten var kørebanen fyldt med murbrokker og mellem dem lå to dræbte mænd. De var ved eksplosionen slynget gennem muren ved vinduet og ned på gaden. Lejligheden var fuldstændig sprængt, og der var betydelige skader i værelserne over og under. De dræbte viste sig senere at være en SOE-faldskærmsmand, Erik Boelskov, og hans medhjælper, Falck-redder Teddy Rosenberg Pedersen. Lejligheden på Thielesvej 13 er omtalt i Flemming B. Muus' bog "Ingen tænder et Lys".

De dræbte havde været ved at konstruere nogle kamuflerede sprængbomber af plastisk sprængstof, der med post kunne sendes til stikkere, som skulle likvideres. "Pakken" lignede en chokoladeæske.

Politiet lagde straks en jernring omkring eksplosionsstedet. Blandt de mange mennesker der samlede sig på ulykkesstedet sås SOE-faldskærmschefen, Flemming B. Muus, og kaptajn Poul Sæbye. De forsøgte at få tilladelse til at fjerne sprængstoffet, men blev pure afvist af både de militære og politimæssige myndigheder.

Da der ikke var ildløs, kørte brandvæsenet hjem, og Zonens folk begyndte med oprydning på gaden og i opgangen, herunder afvaskning af asfalten efter de dræbte.

Derefter fortsatte man med oprydning og afstivning i selve lejligheden. Man var klar over, at det var farligt, og anvendte gummihandsker og spånkurve. Kriminalbetjent Kaj Lauritzen fra statsadvokatens afdeling var i lejligheden med Zoneassistent Richard Nielsen. En pressefotograf, Lund Hansen, som var fulgt med op, blev beordret ned. Det reddede hans liv: Godt 3 timer efter den første eksplosion skete en ny, og Richard Nielsen afgik ved døden kort efter, mens kriminalbetjent Kaj Lauritzen blev kvæstet så hårdt, at han senere afgik ved døden.

Carlo Lundtoft befandt sig i lejligheden nedenunder i færd med afstivning, og var med til at bære sin kollega ned. Under nedbæringen stønner Richard Nielsen "Å min gud lad mig dø".

Det var en meningsløs ulykke, der kunne været undgået hvis man havde ladet eksperterne få adgang til lejligheden. Et par dage efter eksplosionen lod man alligevel kaptajn Sæbye få adgang, denne gang gennem både tyske og danske afspærringer. Hvis tyskerne havde været skarpsindige, ville de have set ham gå op med en tom brun mappe, men komme ned med en sort, fuld af krystaller til opretholdelsen af radioforbindelsen til SOE i London.

Richard Nielsen havde netop modtaget Zonens 10-års tegn. Han var kendt som en uhyre pligtopyldende og dygtig mand som korpset var fuldt tilfreds med. Han efterlod sig hustru og en dreng på 5 år.

En uges tid efter genoptog Zonen oprydningsarbejdet under omfattende sikkerhedsforanstaltninger. Poliiti og brandvæsen var mødt, og Zonen var mødt med overassistent Sven Hansen som leder og Carlo Lundtoft og Carl Hansen, alle 3 frivillige fra bombeholdet.

Under ledelse af kaptajn Winkler fra sprængningskommando (der nu hørte under Statens Civile Luftværn efter Hærens internering den 29. august), gik man i gang med den sidste oprydning. Lundtoft fandt under nogle murbrokker en lille pakke, som han overlod til kaptajn Winkler. Han bar den ud i køkkenet og snusede til den og opgav at foretage sig mere. Da de vendte sig om for at gå tilbage i lejligheden, eksploderede pakken med en sådan voldsomhed, at køkkenet blev fuldstændigt raseret. Kaptajnen og Carl Hansen blev lettere såret kørt til Frederiksberg Hospital, hvor det konstateredes, at Carl Hansen havde fået sprængt begge trommehinder.

- 1) Zone-folk på Thielesvej: Overassistent Sven Hansen, (m. hjelm) Carlo Lundtoft (hjelm u. armen) og Carl Hansen (m. kasket). Bag dem 2 såkaldte løsarbejdere
- 2) Carl Hansen i beskyttelsespanser

Richard Nielsen fik en stor begravelse. Efter præstens tale, bragte direktør Eigil Wiboltt Richard Nielsen en personlig og dybfølt tak for hans indsats i korpsets tjeneste. "Zonen takker dig, Richard", sagde direktøren, "fordi du altid, uden tøven, påtog dig de missioner du fik overdraget. Du var sand redningsmand i dit hjerte. Tak, fordi du gjorde dit korps ære".

Et pinligt efterspil

Richard Nielsens enke krævede en erstatning på kr. 10.000,00, det beløb bombeholdet var forsikret for.

Zonens direktion ville kun udbetale enken kr. 3.000,00 og hendes svigermor kr. 2.000,00 resten skulle henlægges til et fond, der skulle bruges til erstatning i lignende tilfælde.

Enken stævnedes nu Zonen. Korpset havde fået udbetalt forsikringssummen på kr. 10.000,00, men landsretten frifandt korpset.

I en kommentar til sagen skrev Nordsjællands Venstreblad: "De juridiske Finesser i dette Spil interesserer os ikke det mindste. Det afgørende er Hensynet til Velanstændigheden. Kan man under disse Forhold lade Folk, der rykker ud til Assistance for Samfundet ved Bombeeksplosioner og lignende Ulykker, være sådan stillede, at deres Enker og Børn skal føre pinlige Retssager, hvis Livet sættes til ved det farlige Erhverv. Og kan man være bekendt at beskære dem den Erstatning, som udbetales ? - De gode Samfundsborgere, som i Dag sætter Liv og Helbred på Spil ved farlige Samfundsopgaver, må gå til deres Arbejde i fuld Tryghed om, at der sørges ordentligt for deres Efterladte, hvis de falder på deres Post".

Sagens endelige afslutning blev et forlig, hvorefter enken fik kr. 3.000,00, sønnen fik kr. 3.000,00 og enkens svigermor kr. 1.000,00. (Da en matros den 19. januar 1944 omkom ved damperen "Agda"s forlis, fik hans enke en samlet erstatning på kr. 13.274,00 og hans 3 børn, henholdsvis kr. 2.316,00, 3.473,00 og 4.167,00).

Zonens direktion havde ellers altid sans for god reklame, men i dette tilfælde glippede det altså.

Det officielle Danmarks "Nej" til tyskerne - søndag den 29. august 1943

Lørdag 28. august 1943 havde tyskerne tilstillet den danske regering et ultimatum, som sidst på dagen blev afvist af både konge og regering. Kravet var bl.a. indførelse af undtagelsestilstand og dødsstraf for sabotage.

Regeringen gik af og Folketinget indkaldtes ikke mere. Statsadministrationen overgik til departementscheferne.

Kl. 04:00 den næste morgen, i ly af en meget mørk og regnfuld nat, afvæbnede tyskerne den danske Hær og Flåde og internerede mandskabet.

Efter en kort kamp med gardervagten på Sorgenfri slot, blev kongen fange i sit eget slot.

Få dage efter påbød tyskerne befolkningen at give oplysninger om deres kendskab til sabotører eller andre som øvede modstand mod tyske interesser, i modsat fald ville de blive idømt lange fængselsstraffe.

Senere indførte tyskerne dødsstraf for sabotagevirksomhed. Og for at lokke oplysninger ud af befolkningen, udlovede tyskerne store dusører for oplysninger om sabotører, eller anden illegal virksomhed.

1) Richard Nielsen

2) Richard Nielsens begravelse 24. august 1943: Yderst til højre A.B. Jensen
Forreste kistebærere til venstre og herefter: Carlo Lundtoft, Hugo Olsen, (bærer ikke på kisten, går bag), Kjeld Lyngby Sørensen, Carl Hansen, C.G. Christiansen
Forreste kistebærere til højre og herefter: Stig Frisholt, Kaj Carlsen, Hugo Tegne-Hansen, Sven Hansen.

Bag kisten 7 fanebærere fra Zonen, politiet, brandvæsenet, og Chaufførernes Fagforening, efterfulgt af politiets orkester

Den 3. september skærpede tyskerne lukketiden til kl. 20:00 og forbød befolkningen at færdes på gaden mellem kl. 21:00 - 05:00. Undtaget herfor var politi, brandvæsen og redningskorps, der havde indhentet tysk "Ausweis".

De danske soldater var nu samlet i interneringslejre og på nogle få kaserner. Zonen foranstaltede en indsamling af bøger, blade, cigaretter, tobak og spil, som kunne forsøde deres tilværelse.

Den 16. september stiftedes Danmarks Frihedsråd i en lejlighed på Nørrebrogade 156, 2. sal. Her samledes Mogens Fog, Erling Foss, Børge Houmann, Frode Jacobsen, Aage Schoch og Jørgen Staffeldt. De skulle blive en central ledelse for de forskellige modstandsorganisationer.

Danmarks Frihedsråd skulle holde jævnlige møder, af sikkerhedsmæssige grunde hver gang et nyt sted, og under iagttagelse af særlige sikkerhedsbestemmelser.

Tyskernes aktion mod de danske jøder

Den 1. oktober sent om aftenen foretog tyskerne aktionen mod de danske jøder. De fleste var dog advaret, idet rabiner Marcus Melchior, ved morgengudstjenesten i den jødiske synagoge i Krystalgade den 29. september havde givet menigheden besked om at en tysk aktion var forestående, og han bad de tilstedeværende give beskeden videre til andre jøder.

Dette forvarsel havde allerede sat en storstilet hjælpeaktion i gang, i hvilken begge redningskorps medvirkede. Tyskerne fik kun arresteret et fåtal jøder, resten havde forladt deres hjem og taget ophold hos ikke-jøder eller søgt skjul i parker og skove. Nogle havde allerede fået skibslejlighed til Sverige.

Frode Olsen, der fra sin tjeneste i Helsingør og Hillerød, var lokalkendt i Nordsjælland, kørte jøder i ambulance til Esbønderup sygehus, hvor en taxavognmand fra Gilleleje hentede dem til videre transport til Sverige.

Iøvrigt assisterede Zonen med transporter til havnene på Østersøkysten og til Stevns, hvor modstandsgrupper skaffede skibslejlighed. Fra den 10. oktober havde Christian Kisling og Peter Nissen etableret en flugtrute som blev kaldt "Mosede- Sydhavnsruten".

Christian Kisling bliver leder af station Østerbro

Den 1. november udnævnes Christian Kisling som overassistent på station Østerbro.

Af overenskomsten fremgår, at han skulle udføre det samme arbejde som hidtil, samme arbejdstid og øvrige vilkår. Han har krav på 3 ugers sommerferie. Hans løn fastsættes til kr. 500,00 pr. måned samt fri bolig, 3 værelser + kammer. Han har krav på ny uniform med 2 par benklæder hvert 2. år samt ny kasket hvert år. Opsigelse fra Zonens side kan ske med 6 måneders varsel, fra Kislings side med 1 måneds varsel.

Det må være i denne forbindelse, at dykker Peter Nissen overflyttes til station Østerbro.

Christian Kisling brød sig ikke om Hugo Tegne-Hansen selvom denne havde 18 års erfaring som redningsmand, først hos Falck, siden i Zonen. Den 8. december forelagde Kisling en opsigelse for Tegne-Hansen som han selv skulle underskrive. Ordlyden var: "Undertegnede assistent Hugo Tegne-Hansen anerkender herved at være opsagt fra Zone-Redningskorpsets side til fratrædelse pr. 1. februar 1944."

Hugo Tegne-Hansen i sommeruniform ved ambulance på stationen på Bernstorffsvej

Tegne-Hansen nægtede at skrive under, og formentlig har direktionen grebet ind og forflyttet Tegne-Hansen til hovedstationen. I hvertfald blev Tegne-Hansen ikke fyret; han nåede at opnå redningskorpsenes 50-års tegn.

Zonen hjælper nedstyrtet pilot til Sverige

Jørgen Wiboltt fortæller: "Det var den 17. september 1944. Halifax BB 309 fra 138. Squadron - en 4-motorers Royal Air Force maskine med polsk besætning - duvede i de tidlige morgentimer henover det sjællandske landskab på vej hjem til Tempsford i England efter en våbenedkastning til modstandsbevægelsen i Polen. Passagen over Danmark var ikke gået upåagtet hen; tyskerne havde observeret et par fremmede fly på deres radarskærme, og sendte natjagere op for at hindre deres videre færd.

Over Midtsjælland mødtes to af modstanderne, som indvikledes i en voldsom luftkamp. Da Halifax maskinen blev skudt i brand, forsøgte dens pilot en nødlanding, hvilket mislykkedes. I nærheden af Slaglille ramte flyet et husmandssted, som gik op i lys lue -næret af udstømmende benzin fra flyet. Tre voksne og to børn blandt husets beboere omkom i flammerne. Også fire af maskinens besætning satte livet til.

Skipperen, Flight-sergeant Miecznik og 2. piloten Flight-sergeant Kasprzak blev i hårdt såret tilstand indbragt til Ringsted sygehus, hvor Kasprzak udåndede samme dag.

Agterskytten, Sergeant Puchala - det syvende besætningsmedlem - slap på mirakuløs vis fra nedstyrningen med nogle få skrammer og flygtede fra stedet, men blev nogle timer senere pågrebet af tyskerne, som havde iværksat en større eftersøgning efter overlevende. Trods den håbløse situation var han til det sidste vedblevet med at affyre sine fire Browning maskingeværer mod den tyske natjager. En af salverne ramte piloten, leutnant Richard Burdyna dødeligt og uden fører var maskinen prisgivet; den styrtede ned ved Bjernede skov. De to øvrige besætningsmedlemmer i natjageren blev ligeledes indbragt til Ringsted sygehus, hvor de døde i løbet af morgenstunden. Det var forøvrigt Burdynas første luftkamp - og sidste.

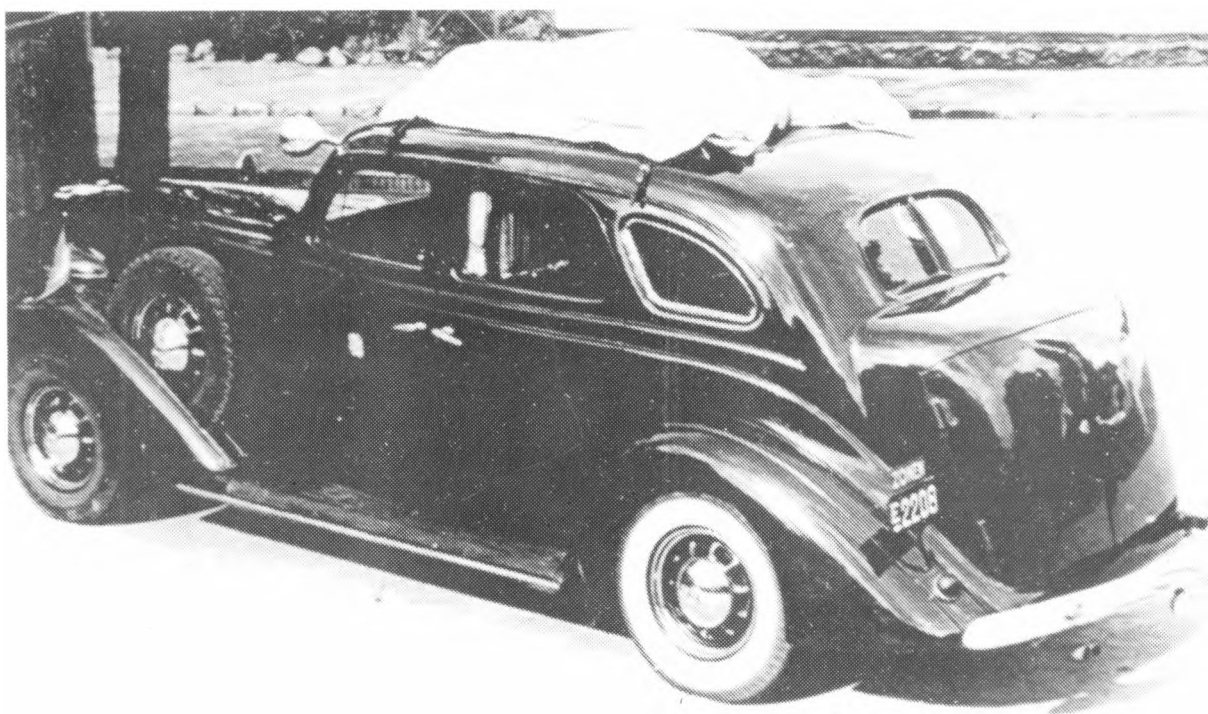
Denne ulykkelige hændelse illustrerer ganske godt krigens meningsløshed; der var kun tabere og det gik ud over helt uskyldige mennesker.

Miecznik var så hårdt medtaget, at tyskerne tillod, at han forblev på sygehuset, indtil han var kommet til hæfterne, men de posterede for en sikkerheds skyld en vagt på gangen uden for."

Efterhånden bedredes Mieczniks tilstand og 1. reservelægen, Lenler-Eriksen nærde nogen bekymring for polakkens videre skæbne, når tyskerne en skønne dag ville sende ham til Tyskland. Lenler-Eriksen henvendte sig til lederen af Zone-stationen i Ringsted, Jørgen Wiboltt, der havde sin jævnlige gang på sygehuset og som reservelægen stolede på. Jørgen Wiboltt blev sat ind i situationen, og sammen diskuterede de muligheden for at bringe Miecznik ud af landet.

Jørgen Wiboltt fortæller: "Jeg kontaktede Christian Kisling på Zone-stationen på Bernstorffsvej, da jeg vidste, at han havde forbindelse med modstandsorganisationen Holger Danske. Sammen lagde vi en slagplan, der bl.a. gik ud på, at Kisling skulle sørge for transporten, idet det ville vække tyskernes mistanke, hvis der manglede et køretøj på Zone-stationen i Ringsted. Derefter blev Miecznik indviet i planen."

En dag i begyndelsen af november ankom Peter Nissen i en Zone-ambulance fra Bernstorffsvej til Ringsted.

- 1) Resterne af husmandsstedet ved Slaglille efter kollisionen med den engelske maskine
- 2) Jørgen Wibolts langtursambulance indkøbt 1944

Jørgen Wiboltt fortæller herom: "Peter Nissen, som ofte udførte de vanskelige opgaver for korpset, men sjældent fik æren derfor, var et rigtigt mandfolk og en af korpsets bedste mænd. Han var Zonens dykker, men gik ikke af vejen for også at gå i højden. Det var således ham, der kravlede til tops i Roskilde domkirkes spir for at smøre vejrhnen.

Om aftenen holdt Peter Nissen sig klar på Zone-stationen i Ringsted, parat til at køre polakken til København, når første del af flugtplanen var lykkedes. Lidt før kl. 22:00 gik jeg sammen med et par hjælpere hen til sygehuset, den ene var Niels Petersen, den anden erindrer jeg ikke navnet på, men jeg kan huske, at han var førstemand på stadsingeniørens kontor. Efter aftale med 1. reservelæge Lenler-Eriksen og natsygeplejersken havde de øvrige patienter på stuen fået en kraftig dosis sovemedicin. Vi rejste en stige op til stuen, hvor Miecznik befandt sig, og på vort bankesignal åbnede han vinduet. I fællesskab fik vi ham bugseret ned af stigen, forsynet ham med en overfrakke og støttet mellem os humpede Miecznik de ca. 500 meter hen til Zone-stationen, hvor han blev iført civilt tøj. Straks efter kørte Peter Nissen ham til København og den 7. november sørgede "Speditørerne" for, at Miecznik i Erling Kiær's båd, blev sejlet fra Espergærde til sikkerhed i Sverige.

Ringsted sygehus var naturligvis tvunget til at anmelde flugten, men det gjaldt om at trække tiden ud, så flygtningen kunne få et ordentlig forspring. Kl. 23:00 turde natsygeplejersken ikke vente længere og ringede derfor til Lenler-Eriksen, som efter nogen overvejelse kontaktede politiet i Ringsted, der igen orienterede tyskerne. Det skal dog tilføjes, at det danske politi i forvejen var orienteret om flugten; politiet havde endda leveret benzinen til ambulancetransporten. Ved 1-tiden lagde den tyske værnemagt en ring omkring byen, men da var fuglen forlængst fløjet."

Jørgen Wiboltt fortæller, at efter denne hændelse blev ejeren af Zone-stationen i Ringsted, direktør Harald Neumann, som boede i en villa ved siden af stationen, bekymret for, at tyskerne skulle foretage repressalier overfor korpset, dersom historien skulle komme dem for øre. Han ville derfor have Jørgen Wiboltt forflyttet.

Hændelsen bevirkede samtidig, at korpsledelsen blev klar over behovet for en veludstyret langtursambulance, og på Jørgen Wiboltt's anbefaling og med direktørerne Johannes Hare, Eigil Wiboltt og Harald Neumann's godkendelse besluttede Zonen at anskaffe en sådan.

Til formålet købtes en Nash personbil, der blev ombygget på Knud Petersens Karosserifabrik i Ringsted. Da bagagerummet blev udbygget, var der bag forsæderne god plads til en bære i højre side samt et sæde med armlæn til en ledsager i venstre side. Vognen blev forsynet med en stenkulsgenerator. På langture medførtes 7 sække kul på taget samt 25 liter vand; totalvægten var henvend 3 tons. Vognen forblev sort og markeredes kun med Zone-korset på fordørene og et lille skilt med "Zonen" over bageste nummerplade. Dette køretøj blev overdraget Jørgen Wiboltt, som herefter udelukkende var tilknyttet hovedstationen på Platanvej. Jørgen Wiboltt sikrede sig, at benzintanken altid var fyldt helt op. Det var praktisk hvis han under en flygningstransport skulle blive forfulgt af tyskerne. Med denne sygevojn kørte Jørgen Wiboltt sygetransporter på tværs af stationsgrænserne og fik både de danske og tyske myndigheders tilladelse at køre i hele landet. Jørgen Wiboltt fortæller, at han kun ydede humanitær hjælp, altså flygningstransporter, aldrig noget med våben. Jørgen Wiboltt modtog efter krigen to diplomer for at have hjulpet allierede flyvere ud af landet.

Zone-inspektør likvideret

Her gives et godt eksempel på, hvorledes den samme historie kan fortælles, først i den tysk censurerede "Frederiksborg Amts Avis" 7. november 1943:

"Mand skudt paa Gaden i København. Den dræbte er en tidligere Inspektør i Zone-Redningskorpset - Gerningsmanden flygtede. København, Lørdag R.B.: I Formiddag udspilledes på Nørrebrogade i København et Drama, der kostede den hidtidige Inspektør i Zoneredningskorpset, Ellehaug Jørgensen, livet. Ca. kl. 10:30 forsøgte Ellehaug Jørgensen udfor Nørrebrogade 70 at standse en Mand, som han antagelig mente var Sabotør. Den pågældende Mand trak øjeblikkelig en Pistol og affyrede to Skud mod Jørgensen, der blev ramt i Hovedet og i Hjertet og dræbt på Stedet. Gerningsmanden, der ikke blev genkendt, greb Flugten. Ellehaug Jørgensen var 25 Aar gammel og ugift."

I det illegale blad "Information" stod der den 8. november:

"I Formiddags lidt før kl. 11 kom tre Mand gående på Nørrebrogade. Pludselig skød den ene af dem paa den anden. Han sank om, mens de to andre forsvandt. Til en CBer, som kom den sårede til hjælp, sagde han, at han tilhørte Værnemagten og ønskede denne tilkaldt. Han var død, da Ambulancen nåede Kommunehospitalet med ham. Han viste sig at være identisk med Inspektør i Zone-Redningskorpset Ellehaug Jørgensen, og af Papirer, som fandtes i hans Lommer, fremgik det, at han har haft Forbindelse med Tyskerne, formodentlig har han været Stikker. Nærmere Enkeltheder savnes."

Nogle dage efter skrev "Information", at han var likvideret af en kommunistgruppe, og han nævnes som stikker i samme kategori som Max Pelving, fru Delbo og flere andre.

Christian Kisling kontaktes af modstandsbevægelsen

Den 12. november fik Christian Kisling en opringning fra "Finn" - dæknavn for Jens Lillelund, om han kunne gemme 10 dritler a 42,5 kg. trotyl på sin Zone-station, som Holger Danske havde stjålet fra kasematterne ved Ejbybro ved Vestvolden. Kisling svarede "Ja!", og dritlerne ankom i en stor flyttebil. Kisling opstillede - dristig som han var - dritlerne i fri luft på stationspladsen med presenninger over.

Det må have været Kislings indsats under jødeforfølgelsen, der havde skabt tilliten til at Holger Danske kunne bruge Kisling og hans folk.

Jens Lillelund var den eneste tilbageværende af det oprindelige Holger Danske, idet de øvrige måtte flygte til Sverige efter den 29. august, da Gestapo var i hælene på dem. Jens Lillelund havde nu samlet nye grupper, der var f.eks. en gymnasiegruppe, en søkadetgruppe og en kornetgruppe. Kort tid efter dannedes en gruppe 5, som fik en vis tilknytning til station Østerbro. Kisling og hans medarbejdere var behjælpelige med transportopgaver samt udlån af køretøjer.

Alfred Jensen fortæller, at der kom nogle folk som kaldte sig "Otto", "Herman", "Bent" og "Dan". Det var dæknavne, - deres virkelige navne var i samme rækkefølge, løjtnant Knud Gamst-Petersen, der var gruppeleder, Gunnar Dyrberg og brødrene Patrick og David Schultz. De havde, som mange andre modstandsfolk, startet deres illegale arbejde med at hjælpe jøder til Sverige. Deres illegale arbejde, som nu bestod i både sabotager og likvideringer, nødvendiggjorde at de til stadighed måtte skifte natlogi, og somme tider lånte de også en køje på stationen.

Modstandsbevægelsen må have følt sig meget trykke ved folkene på station Østerbro. Kisling fik efterhånden forbindelse til ikke alene den øverste ledelse af Holger Danske, men også Frihedsrådet. Mange gange blev Frihedsrådets formand, Frode Jacobsen, kørt i Zone-ambulance til og fra sine mødesteder af enten Christian Kisling eller Alfred Jensen.

I sin bog "I Danmarks Frihedsråd" nævner Frode Jakobsen, at han i 1944 foreslog Christian Kisling som leder af Holger Danske.

Zonen måtte køre for tyskerne

Tyskerne havde i længere tid haft en tysk afdeling i Vestre fængsel, først beregnet for tyske soldater som var dømt ved en krigsret. Senere også for danske, som var arresteret af Gestapo. Tyskerne begyndte nu at bestille Zonen til sygetransporter af syge fanger, som skulle overflyttes til det tyske lazaret på Nylandsvej. Der var ikke indgået nogen aftale eller overenskomst, turene blev afregnet efter regning. Frode Olsen fortæller om disse kørsler, at mandskabet ikke var meget for dem, og man talte med sine kontakter i modstandsbevægelsen, som tilskyndede Zonen til at fortsætte. Derved kunne Zone-folkene skaffe nyttige oplysninger om hvem de kørte med og om deres tilstand. Der fulgte altid en bevæbnet tysk vagtmand med, det var ældre og meget flinke folk, som lod Zonefolkene snakke med fangerne; i flere tilfælde blev der videregivet vigtige oplysninger.

Man fik også kranvoønskørsel for tyskerne. Det var med tyske køretøjer der havde været til reparation på et af de københavnske autoværksteder og skulle bugseres til Frihavnen, hvor de skulle indlades i transportskibe, og derfor måtte der ikke være brændstof i tankene. Under disse transporter var Zonefolkene alene, og den lejlighed benyttede de til at hælde carborandum i olien, eller bytte om på ledningerne. Disse køretøjer fik tyskerne ikke megen gavn af på fronten. Frode Olsen husker en af disse ture. Da han kom til Frihavnen opdagede tyskerne, at der manglede et reservehjul. De blev aldeles rasende, det var tyveri fra værnemagten. Han blev stillet op ad en væg, nu skulle han skydes. I det samme ringede telefonen, det var politiet i Rosenvængets Allé, som havde fået indleveret et tabt reservehjul som hittegods. Af en indskrift fremgik det, at det tilhørte værnemagten. Det blev Frode Olsens redning. Også disse kørsler var modstandsbevægelsen orienteret om.

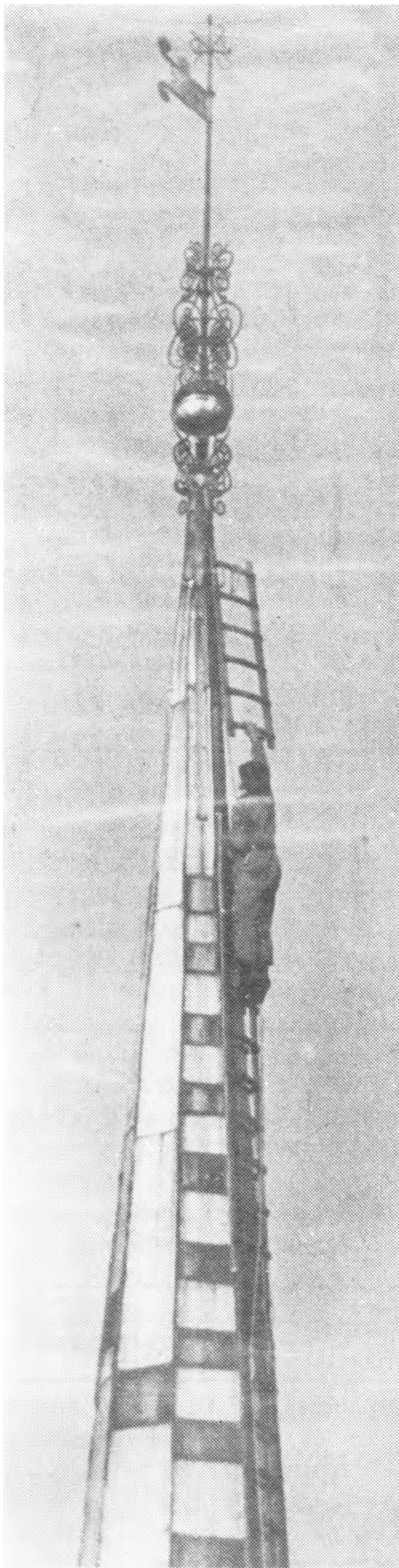
Hen mod slutningen af året var overassistent Stig Frisholt taget til Ålborg som stationsleder, og hans post på hovedstationen blev overtaget af Hugo Olsen som havde gjort tjeneste i Zonens handelsafdeling. Den 23. september antoges Knud Jensen på hovedstationen.

Da spiret på Roskilde Domkirkes nordre tårn i december skulle repareres og vejrhanen skulle smøres, rettede man henvendelse til Zonen. Det kunne ellers synes at være en usædvanlig opgave for en dykker, der ellers plejede at gå i dybden, men Peter Nissen, assisteret af Carlo Lundtoft som lineholder, gik de 84 meter til vejrs og løste opgaven.

Denne bedrift blev refereret i aviser og blade, og derved meldte der sig flere lignende opgaver på kirker, slotte og herregårde.

Der var Bøse i Roskilde forleden — og Postyrret var af en ganske speciel Art: Dykker Peter Nissen fra Zone-Redningskorpset i København var bestilt til at gaa til Vejs og smøre Vejhaneme paa Roskilde Domkirkes søndre og nordre Taarn samt det mindre Margrethetaarn. — BILLED-BLADETS Fotograf fulgte med.

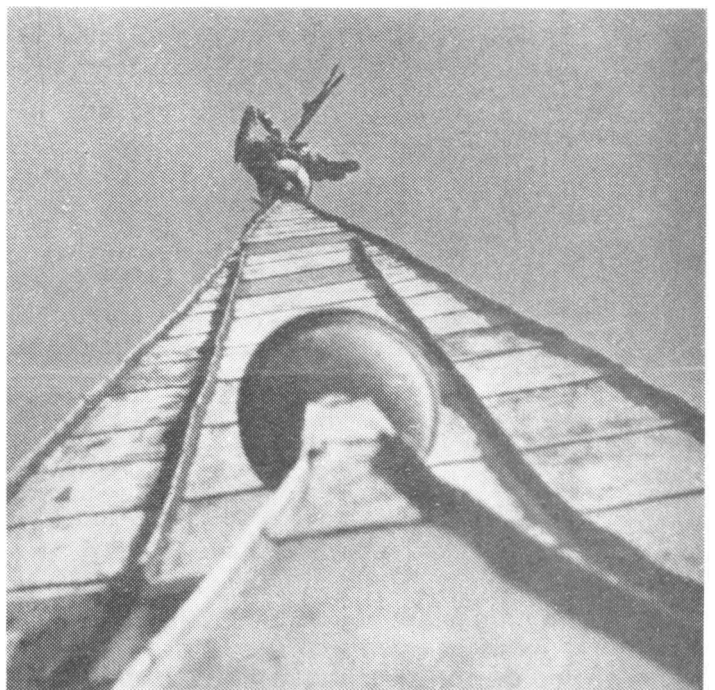
FOT. MOGENS AHLERFELDT FOR B. B.

Dette er Nordre Taarn. Et Gys kan fare gennem Læseren ved den svimlende Højde. Øverst skriver Nissen sit Navnetræk paa Vindfløjen.

Her præsenterer vi den 33-aarige Dykker Peter Nissen i Overall og hans Assistent Carlo Lundtofte i Zone-Redningskorpsets Uniform. Man skulde ikke tro, en Dykkers Arbejdsomraade udstrakte sig til høje, slanke Kirkespir, men han klarede Opgaven.

Peter Nissen kravlede 84 meter op i spiret på Roskilde Domkirke

<u>K Ø B E N H A V N:</u>		1944		1943	
	Udgift:	Indtægt:	Udgift:	Indtægt:	
Indgaaet Abonnem.		kr. 824.993,94		kr. 688.881,48	
Indg. Flyverab.		" 10.411,50		" 129.634,78	
Indg. for Udrykn.		" 173.611,59			
Rapporter	Kr. 2.426,55		Kr. 1.392,54		
Lønninger	" 289.141,17		" 224.028,51		
Benzin & Olie	" 81.007,81		" 57.423,55		
Forbindsst.	" 75.529,14		" 79.004,61		
Fragt, Porto	" 19.011,80		" 16.185,82		
Rep. Forsyelse	" 84.400,17		" 41.151,45		
Provision	" 174.190,43		" 151.270,76		
øvrige Udgifter	" 119.060,69		" 92.025,99		
	(heraf Dir. Wiboltt		(heraf Dir. Wiboltt		
	til Repr. Kr. 6.326,65)		til Repr. Kr. 4.775)		
	-----		-----		
	Kr. 844.767,76	Kr. 1009.017,03	Kr. 662.483,23	Kr. 818.516,26	
<u>Bøger:</u>					
"Klip ud og læg"			" 300,35	" 464,79	
Lømbogen			" 20,00	" 112,85	
	-----		-----	-----	
	Kr. 844.767,76	Kr. 1009.017,03	Kr. 662.803,58	Kr. 819.093,90	
Brutto-Overskud	Kr. 164.249,27		Kr. 156.290,32		
kørt	286.312 km		222.870 km		
<u>FLYVERAMBULANCEN:</u>					
Iflg. Regnskaber Kbhvn.					
Indg. Abonnem.		Kr. 43.808,40		Kr. 31.199,90	
Rapporter	Kr. 5.953,75				
Fragt, Porto	" 6,00		Kr. 1.141,69		
Provision			" 6.343,15		
øvrige Udgifter	" 7.142,60		" 8.067,07		
	-----		-----		
	Kr. 13.105,35	Kr. 43.808,40	Kr. 15.551,91	Kr. 31.199,90	
Brutto-Overskud	Kr. 30.703,05		Kr. 15.647,99		
<u>LANGTURSAMBULANCEN:</u>					
Indg. for Udrykn.		kr. 17.656,35	(heraf div. Tilgodehav. opg.f. Kbh. 4467,63 skal v. 3246,33)		
Rapporter	Kr. 44,40				
Lønninger	" 4.650,00				
	(heraf a/c Oversk. 1750,00)				
Benzin & Olie	" 1.228,45				
Forbindsstoffer	" 71,65				
Fragt, Porto	" + 48,10				
Rep. Forsyelse	" 3.975,75				
øvrige Udgifter	" 3.385,03				
	-----		-----		
	Kr. 13.243,18	Kr. 17.656,35			
Brutto-Oversk.	Kr. 4.413,17				

Regnskab for de tre københavnske stationer for 1943 og 1944. Bemærk det særlige regnskab for langtursambulancen.

6. kapitel

1944 - krigen rykker nærmere

Den 22. januar rapporterer politiet, at 8 - 10 personer indfinder sig på Kommunehospitalet, hvor de søger en patient, der er sigtet for røveri og sabotage og som derfor bevogtes af to kriminalbetjente. Betjentene afvæbnes og sabotøren føres gennem hospitalets baghave til Bartholinsgade, hvor han køres bort i en Zone-ambulance. Den kan have været stjålet eller lånt på en af korpsets stationer.

Den 16. februar arresterer Gestapo to fremtrædende modstandsfolk, brødrene Jørgen og Mogens Staffeldt i Nordisk Boghandel på Kongens Nytorv 8. En ekspedient i boghandelen, Bjørn Hansen, underretter Christian Kisling og begynder at tømme forretningens kælder for illegale våben og ammunition. Kisling kommer i en ambulance for fuld udrykning og kører våbnene og ammunitionen væk; det sker i flere omgange før kælderen er tom.

Det blev ikke den eneste våbentransport i ambulance, - der skulle komme mange flere.

Mobil kunstig lunge på Zonens hovedstation

I januar måned indkøbte Indenrigsministeriet 2 transportable kunstige lunger a kr. 15.000,00 pr. stk. til brug for børnelammelsespatienter. Der sluttes aftale med Zonen om at stationere dem i København og Århus, hvor de skal fremføres i en speciel trailer efter en kranvogn. Mandskabet indøves i opstilling og pasning af de kunstige lunger.

Der var opstillet faste kunstige lunger på Blegdamshospitalet, Frederiksberg Hospital, Marselisborg Hospital i Århus og Kommunehospitalet i Ålborg.

Zonens hovedstation på Platanvej skulle til enhver tid være underrettet om hvilke kunstige lunger der var i brug, således at de altid kunne disponere en ambulancetransport af patienten til et af hospitalerne, eller de kunne transportere en af de mobile kunstige lunger til et mindre hospital, hvor patienten var indlagt.

Zonen anskaffede selv en mindre model af en kunstig lunge til anvendelse i en ambulance eller ambulanceflyet. Den står nu på Zone-Museet som en foræring fra Falck.

Zonen præsenterer sit nye ambulancefly

Den 5. februar præsenterede Zonen sit nye ambulancefly KZ IV i Kramme & Zeuthens samlehal på Havnevej i Hellerup for en række indbudte personer. Det gamle fly havde ikke fløjet det sidste halve års tid på grund af mangel på reservedele, der ikke kunne skaffes fra England.

Allerede i januar måned havde Zonen udsendt et modelsæt med KZ IV maskinen til samtlige landets skoler samt et færdigt foredrag om flyvning, udarbejdet af kaptajn John Foltmann, og præsentationen i februar var således kun ét af de mange propagandaarrangementer, der blev gjort for maskinen. Efterfølgende så en stor del af de københavnske skolebørn i løbet af marts flyvemaskinen i montagehallen.

For at undgå at flyet skulle blive forvekslet med et krigsfly, blev det malet helt hvidt med Dannebrog malet på vingerne og kroppen. Flyet blev registreret under OY-DIZ.

Zonen ansatte løjtnant Elmer Klint som ambulanceflyver.

Indtil det nye ambulancefly blev operationsklart, lånte man fly af Det Danske Luftfartsselskab.

Zonens dykker på eftersøgning efter skibsforslis

Lørdag den 15. januar kl. 18:40 påsejler rutedamperen "Agda" en mine under sejlads mellem Snaptun havn, ved Horsens fjords sydlige udmunding, og øen Endelave. Damperen "Agda" er på 49 brt., tilhører Horsens Dampskibsselskab og har 4 ugentlige afgange til Endelave.

Ekspllosionen er så voldsom, at damperen straks synker, og de 10 passagerer og 4 besætningsmedlemmer omkommer. En eftersøgning af dels lods båden i Snaptun, dels både fra Endelave, får lokaliseret vraget. Hele aftenen og helt til midnat holder Zonen fra Horsens i Snaptun havn med båre og varme tæpper. I løbet af natten driver 2 redningsflåder og en del redningsbælter ind på Samsø.

Dagen efter er en dykker fra Svitzer nede ved vraget. Han løsner forskellige dele af det indre skib for at komme ned i kahytten. Under arbejdet kommer en del vraggods op til overfladen. Efter 1 time vraget finder han det første offer, som bringes op.

Onsdag den 19. finder dykkeren skibskedlen 20 meter fra vraget, og forstavnen, der er revnet ved eksplosionen, 15 meter fra vraget. Forstavnen havde boret sig ned i havbunden. Arbejdet i vraget foregår i fuldkommen mørke, og dykkeren udtaler til lokalpressen, at det er direkte livsfarligt at gå ned i maskinrummet på grund af indfiltrerede og krøllede jernrør.

Lørdag den 22. indstiller dykkeren fra Svitzer arbejdet, dels på grund af den hårde vestenstorm, dels fordi han skal udføre andet arbejde i København, og Dampskibsselskabets mægler anmoder Zonen i Horsens om dykkerassistance. Stationsleder Arthur Petersen tilkalder dykkere fra Ålborg og København.

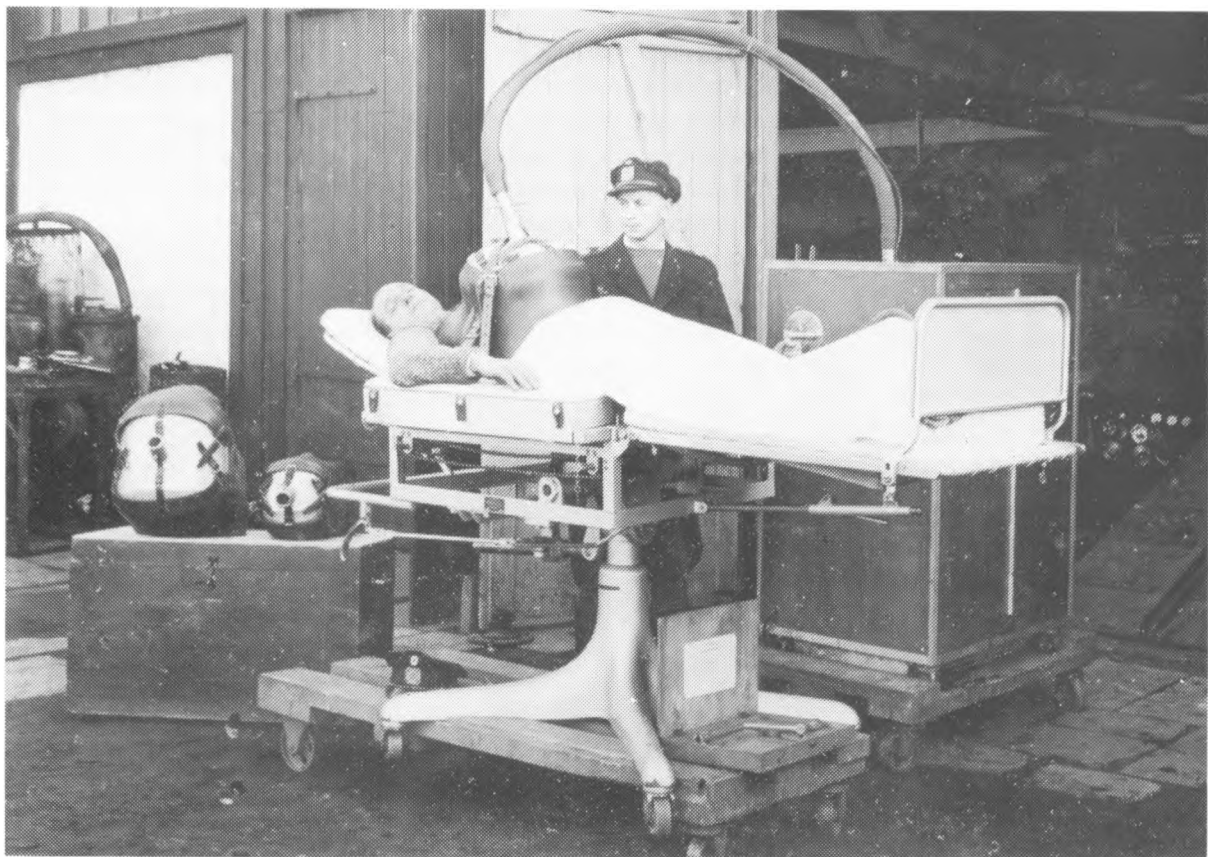
Søndag den 23. ankommer dykker Godtfred Froulund og lineholder Leonhard Andersen fra Ålborg og dykker Peter Nissen og lineholder Carlo Lundtoft fra København. Samme dag kommer også dykkeren fra Svitzer tilbage. Stormen hinder dog dykkernes arbejde, og de må slå sig ned på færggården.

Tirsdag den 25. må dykkerne meddele, at der let kan gå 2 - 3 dage før eftersøgningen kan genoptages, og barometeret falder. Skibsmægleren meddeler, at de 2 Zone-dykkere godt må returnere til deres stationer, nu da Svitzers dykker er kommet tilbage.

9 af de omkomne var bosiddende på Endelave og for det lille øsamfund på godt 500 indbyggere, er skibsforsliset en katastrofe. Der iværksættes en privat indsamling til videreførelse af eftersøgningsarbejdet efter de 8 omkomne, der stadig ikke er fundet.

Såvel sognerådet på Endelave som Horsens kommune yder tilskud til indsamlingen.

Initiativtagerne til indsamlingen går ud fra at Dampskibsselskabet betaler Svitzers dykker. Peter Nissen og Carlo Lundtoft rejser dog hjem, mens dykker Froulund skal eftersøge havbunden omkring vraget og dykkeren fra Svitzer selve vraget. 4 dage efter finder Zone-dykkeren skibets kaptajn 400 meter fra vraget. Ellers er eftersøgningen resultatløs.

- 1) Den kunstige lunge demonstreres på Zonen i Vejle af Thorbjørn Andersen
- 2) Trailer med den kunstige lunge

- 1) Den civile lufttrafik var indstillet, og alligevel fik Zonen i 1944 leveret en ny danskbygget specialbygget ambulancemaskine. Fra venstre Kaj Simonsen og Jørgen Bergh
- 2) Godtfred Froulund og Peter Nissen under eftersøgningen efter AGDAs forlis

Den 25. april kommer Peter Nissen og Carlo Lundtoft atter til Snaptun. Assurandørerne har nu solgt vraget til skibsreder Thorup Nielsen, betinget af, at vraget enten sprænges eller fjernes fra ulykkesstedet, da det ligger til fare for skibsfarten. Skibsrederen vil vælge den billigste løsning, at sprænge vraget. Det sætter sindene i kog blandt de omkomnes efterladte, der ikke kan forlige sig med den tanke, at deres pårørende skal sprænges i luften sammen med vraget. Skibsrederen indvilliger i at hæve skibet under medvirken af Zonens dykker. Der træffes ingen klar aftale om, hvem Zonen arbejder for, og om fordeling af bjærgeløn. I løbet af de følgende 3 uger bringes først skibskedlen i land, derefter forskibet, og sidst selve vraget. Efter 1 uges forløb må dykker Peter Nissen have assistance af flyvemekaniker Christian G. Christiansen med skærebrenner. Under bugseringen taber man kedlen og en del materiel bliver ødelagt.

Hele aktionen ender med 2 retssager. I den ene anlægger Zonen erstatningssag mod skibsrederen for ødelagt materiel, i den anden, anlægger dykker Peter Nissen sag mod skibsrederen for æreskrænkende udtalelser i pressen, fordi skibsrederen havde beskyldt Nissen for, at han søgte at gemme ligene i vraget i den hensigt først at finde dem, når vraget var hævet og sat på land.

Sidstnævnte sag kom først til behandling. Retten fandt ikke skibsrederens beskyldning for bevist, hvorfor den kendtes ubeføjet, men han blev ikke idømt nogen straf efter straffeloven. I den anden sag blev Zonen tilkendt en erstatning på kr. 34,00 med 5% rente fra den 25. august 1944, men skulle betale skibsrederen kr. 125,00 for dennes sagsomkostninger.

Af akterne i Zone-Museets arkiv ses, at Zonen fik udbetalt kr. 3.839,32 af de indsamlede midler, mens en opgørelse viser, at Zonen havde udgifter for kr. 7.905,32.

"Citronen" og "Flamme"

De i efterkrigstiden mest kendte modstandsfolk er nok "Citronen" og "Flamme", deres virkelige navne var Jørgen Haagen Schmidt, som fik sit dæknavn fordi han havde været ansat på Citroén fabrikken, og Bent Faurschou Hviid som fik sit dæknavn på grund af sit flammende røde hår.

De fik ligeledes deres gang på Zonens station Østerbro. Da de havde stjålet nogle biler fra den tyske værmagt, skaffede Kisling garager til dem, hvor de kunne blive malet om. En Opel Kaptajn blev sortlakeret, og for at legalisere kørsel i en benzinvojn, skaffede de sig politiuniformer.

I løbet af januar måned havde SOE i London dekretet sabotagestop, for at opbygningen af den underjordiske hær kunne sættes i værk. Sabotagestoppet blev dog ikke effektivt.

Tyskerne iværksatte nu en modsabotage, kaldet "Schalburgtage" efter det berygtede terrorkorps, som blev udført bl.a. ved hjælp af danske håndlangere.

Holger Danske angriber Schalburgkorpsets hovedkvarter

Holger Danskes ledelse havde bestemt, at Schalburgkorpset skulle have en lærestreg, og derfor foretog de mandag den 19. juni en aktion mod hovedkvarteret i Frimurerlogen på Blegdamsvej. Som så ofte før sendte Kisling sin mest betroede mand, Alfred Jensen, afsted med en ambulance, den skulle holde stand-by i Ryesgade. Hvis nogle af Holger Danske-folkene skulle blive sårede, skulle de hurtigst muligt væk før tyskerne eller Schalburgfolkene kom til.

"Flamme" og "Citronen" kørte i en lille Opel Olympia - stjålet fra tyskerne. Bag dem kom en kullastvojn med høje sidefjæle som dækkede synet for et rekylgævær på ladet.

"Flamme" gjorde vagtposterne foran Frimurerlogen ukampdygtige med en byge fra en maskinpistol. Kullastvognen kørte frem og drejede, så den holdt med bagenden mod bygningen. Meningen har nok været, at man skulle åbne hoveddøren, men det lod sig ikke gøre, den var for svær. Fra taget blev der nu åbnet en voldsom ild mod lastvognen, og mændene på ladet blev ilde tilredte. Aktionen var mislykket og begge køretøjer måtte i hast forlade stedet i retning mod Sankt Hans Torv. På lastvognen lå en dræbt og to sårede. Gruppelederen havde fået adressen, Bernstorffsvej 154, hvilket var Zonens station Østerbro, men han måtte kun bruge den i yderste nødsfald. Med fuld fart, og uden lydpotte, kørte lastvognen ud mod Bernstorffsvej.

Alfred Jensen havde hørt det voldsomme skyderi og set at de to biler forsvinde derfra. Han kørte stille og roligt tilbage til stationen, hvor Kisling havde travlt med at fordele de to sårede hos forskellige læger i nærheden. Man var helt klar over, at tyskerne og Schalburgfolkene havde besat alle skadestuer, så der kunne man ikke komme. Lastvognen blev gemt af vejen, og tilbage stod man med den dræbte. Kisling fjernede alle ting på hans person, som ville kunne identificere ham. Derpå blev han lagt på en bære og sammen med Alfred Jensen kørte Kisling ham ud til Utterslev mose, hvor de fandt et øde sted ved Folevadsvej, hvor han blev lagt. På vejen tilbage til stationen, stoppede Kisling ved en telefonboks og ringede anonymt til Københavns Brandvæsen og fortalte, at der lå en formentlig død mand ved Folevadsvej.

Folkestrejken

Mandag den 26. juni kl. 20:00 opstår der tumulter i Istedgade, der hurtigt breder sig til hele Vesterbro. Tyskerne har indført spærretid fra kl. 20:00, men befolkningen nægter at respektere den.

Først forsøger det danske politi ved hjælp af højtalervogne at få folk væk fra gaderne, men det hjælper ikke. En times tid efter begynder tyske politisoldater at skyde direkte på folkemængden. Mange dræbes og såres, alle disponible ambulancer indsættes. Først ved 23-tiden bliver der ro i gaderne.

Den næste aften er det galt igen. Folk begynder at brænde bål i gaderne. De tyske politisoldater rykker atter ud, og igen skydes der på befolkningen. Heldigvis, må man sige, begynder et ret stærkt regnvejr, der gør afbrænding af bål umulig, og folk trækker i tørvejr.

Onsdag den 28. gentager urolighederne og skyderierne sig. Dagen efter udskyder tyskerne spærretiden til kl. 23:00, men gemytterne er ikke til at dæmpe. Ubevæbnede københavnere kæmper med de bare næver mod bevæbnede tyske politisoldater og deres danske håndlangere, og urolighederne breder sig til brokvartererne.

Fredag den 30. udbryder der "Generalstrejke" og både tog- og sporvognskørsel ophører. Det er vanskeligt at komme igennem på telefon, så tilkaldelse af ambulance og brandvæsen må foregå ved direkte henvendelse til en brand-, politi- eller redningsstation.

For at få plads til det stigende antal sårede, begynder hospitalerne at hjemsende patienter, og alle ambulancer tages i brug. Københavnerne er meget opstemt, og der påsættes brande i varehuset "Buldog" på hjørnet af Nørrebrogade og Ravnsborggade, indehaveren påstås at være nazist, i en konfektionsfabrik i Stengade, der fremstiller tyske uniformer, og i Korsgade. Hele Nørrebro indhylles i røg og en brandinspektør må sammenkalde folk, og forklare dem, at brandene kan brede sig til beboelsesejendommene, hvis ikke brandvæsenet får plads til at slukke.

**Passértilladelse i Spærretiden.
(Passierschein für Sperrzeit.)**

Kun gyldig i forbindelse med dansk Legitimationskort.
(Nur gültig in Verbindung mit dänischer Legitimationskarte
gültig.)

Navn Carlo Lundtoft Pedersen
Name

Bopæl Skelbækgade 40, 4
Adresse

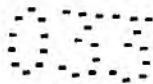
født d. 28/10/1910 Middelfart
Geboren am

Beskæftiget hos Zone-Rekognosceringskorps
Beschäftigt bei

I Tjeneste

Passage tilladt Under Ausübung des Dienstes
Passage genehmigt

Københavns Politl. den 1. AUG. 1944

[Signature]
Politiasistent.

LW

Nr. 3055

AUSWEIS

Das Betreten des Fliegerhorstes
ist streng verboten

Adgang til Landingspladser
er strengt forbudt

D. er Pedersen, Carlo Lundtoft

geb. am: 28. 4. 1910 in: Middelfart

wohnhaft: Skelbækgade 40 ^{IV}

ist beschäftigt als: Oberassistent

bei: Zonen

und berechtigt das Gelände: Fliegerhorst

zu betreten.

Unterschrift.

Fliegerhorstkommandantur
L. Kastrup.

Kopenhagen-Kastrup: 31. Aug. 44

Gültig bis: 31. Nov. 44

741.6000.671

- 1) Carlo Lundtofts "Passértilladelse" dateret 1. august 1944
- 2) Carlo Lundtofts "Ausweis" dateret 31. august 1944

Om aftenen lukker tyskerne for el, gas- og vandforsyningen. Kl. 22:30 meddeler tyskerne forbud mod udrykninger i spærretiden. Tilskadekomne kan "rådne op", og ildebrande kan man lade være med at lave. Kl. 22:55 ændres denne ordre, idet udrykninger kan foretages efter særlig tilladelse i hvert enkelt tilfælde, hvis køretøjerne er forsynet med udrykningsflag og uafbrudt anvender horn og udrykningslys. CB-tjenestens køretøjer var ikke forsynet med disse kendetegn, hvorfor de ikke kunne anvendes.

Lørdag den 1. juli stationeres stadsingeniørens vandvogne på brandstationerne, hvorfra de rykker ud sammen med sprøjterne. Den københavnske befolkning sikrer sig vand fra søerne i baljer og spande.

Zonen er Frederiksberg kommune behjælpelig med udkørsel af vand i mælkejunger til alle fødeklinikker på Frederiksberg.

Hugo Tegne-Hansen skriver i nogle efterladte papirer, "at han havde ferie, men mødte på hovedstationen, da man måtte formode, at det brændte på. Mellem Dronning Louises Børnehospital i Øster Farimagsgade og Zonen havde der i flere år været en aftale om sygekørsel, bl.a. overførsel af patienter til en afdeling i Jonstrup ved Ballerup. Da hyrevognskørslen blev nedsat til et minimum, påtog Zonen sig tillige befordring af læger og sygeplejersker, når de skulle på konsultation i Jonstrup. Under optrækket til folkestrejken afgik jeg på den ugentlige tur i en af korpsets personvogne med to læger og en sygeplejerske. Da vi nåede til Brønshøj var der anlagt bål tværs over Frederikssundsvej. Midt i en stor menneskemængde fandt jeg et par mand, der tilsyneladende var ledere af foretaget. Jeg fortalte, at jeg kørte med læger fra børnehospitalet, og at vi skulle til Jonstrup. Der blev lavet en passage og vi kunne fortsætte under hurraråb fra mængden. Røgen fra bålene og hele seneriet gav det hele et skær af uvirkelighed, man troede det var løgn, det man så.

Da vandforsyningen blev afbrudt, hjalp vi en af vores naboer Kongens Bryghus i Rahbeks Allé. På Platanvej var vandforsyningen indtakt, og vi kørte tønder med vand over til Bryghuset, så de kunne få dækket det mest nødtørftige forbrug til kantinen og til personlig rengøring."

Hugo Tegne-Hansen skriver videre: "Senere blev vi på stationen enige om, at jeg skulle tage hjem igen - jeg boede i Ballerup i en stor gammel villa - det var praktisk at have en mand udenfor byen. Da jeg kom til Frederikssundsvej ved Husum, var der posteret dansk politi umiddelbart før en tysk spærring, og jeg stod af cyklen. De sagde, at der ikke var nogen, der kom igennem tyskernes spærring, alle blev vist tilbage. Da jeg var i uniform gik jeg trækkende med min cykel de ca. 150 meter frem mod tyskerne. En menig tysker kom frem med fældet gevær og sagde en hel masse, og det fremgik tydeligt, at jeg skulle gå tilbage. Jeg tog mit kørekort frem, og forsøgte at forklare ham, at jeg kom fra arbejdet og boede 7 kilometer længere ude af vejen i Ballerup. Tyskeren blev højrøstet, han havde sine instrukser. Jeg havde nær opgivet det hele, da en befalingsmand kom til. Først støttede han soldaten, men pludselig pegede han på min brystlomme, hvor der sad et meget lille Røde Kors emblem. Han udbrød: "Rote Kreuz", "Jawohl", svarede jeg, hvorefter det kort og præcist lød: "passieren". Der blev aflagt militær honnør, og jeg kom igennem."

Kl. 12:00 indførte tyskerne "undtagelsestilstand". Om eftermiddagen og om aftenen blev der atter brug for en del ambulancer.

De københavnske hospitaler skulle udskrive 1.329 patienter og overflytte 38 til Nørre Hospital og De Gamles by. Samtidig skulle der indkaldes bloddonorer, og deres blod skulle opbevares i køleskabe. Bispebjerg Hospital og Amtssygehuset i Gentofte kunne klare sig med sine egne el-anlæg. De øvrige hospitaler måtte klare sig med deres meget nødtørftige akkumulatorbatterier. Læger stillede deres biler til rådighed for bloddonorer og hjemtransport af tilskadekomne. Københavns Sporveje stillede med to omnibusser, den ene indrettet til liggende patienter, den anden til siddende patienter. De blev benyttet til hjemkørsel af patienter.

Frode Olsen beretter, at han sammen med sin hjælper Erik Petersen var på vej til Rigshospitalet for hjemtransport af patienter, da de blev stoppet i Stengade ved Nørrebrogade af en kraftig skydning på langs ad Nørrebrogade. Ude i krydset ramtes en ung pige, og de to Zonefolk måtte krybe på maven ud i krydset, mens kuglerne fløj gennem luften over dem. De fik trukket pigen i dækning og tog hende med i ambulancen til hospitalet.

Senere på dagen skulle de samme Zonefolk køre patienter hjem fra Bispebjerg hospital. De fik en nærmest halvdød patient på båren og tre meget dårlige patienter på sæderne. Den sidste patient skulle sættes af på Nørrebrogade ved Bragesgade. Han kunne dårligt stå, så med armene om skulderne af Zonefolkene skulle han bæres op. De stod med ham med ryggen til ambulancen, da et projektil ramte patienten i halsen. Han må have stået med foroverbøjet hoved, ellers kunne det ligesågodt have ramt Zonefolkene. De hørte ikke skuddet; det må have været et langskud helt nede fra Nørrebros Runddel, hvor tyskerne havde forskanset sig som i en fæstning, bl.a. med en 75 mm feltkanon. Frode Olsen og Erik Petersen fik patienten op på båren og kørte ham til skadestuen på Bispebjerg, men han var dræbt på stedet.

En Zone-ambulance fra station Østerbro skulle på en speciel sygetransport fra Diakonissestiftelsen for at hente noget. Chaufføren på ambulancen var god nok, det var Alfred Jensen, men hans hjælper var en Holger Danske-mand, Patrick Schultz, iført Zone-uniform. Ude på Diakonissestiftelsen læssede de våben som skulle køres gennem den tyske jernring udenom om byen. Alfred Jensen var betænkelig, men Schultz sagde, at det skulle han nok klare. Da de kom frem til den tyske spærring, sprang Schultz ud og på flydende tysk forklarede han, at de havde en meget smittefarlig patient med meningitis, der hurtigt skulle til behandling på Sankt Lucas, men de måtte da gerne snakke med patienten. Det kunne tyskerne betakke sig for, og ambulancen blev vinket igennem.

Patrick Schultz siger om disse transporter, at han brugte ambulancerne et par gange til illegale formål og under disse omstændigheder "lånte" uniformer. Men han siger, at i Holger Danske regi blev det gjort sjældent og med stor forsigtighed for ikke at kompromittere tilholdsstedet.

Søndag den 2. var Zonen Frederiksberg kommune behjælpelig med udkørsel af mælk og fødevarer til hospitaler, plejehjem m.v. Fra Krystalisværket på Finsensvej blev hentet svinekroppe. Flere steder i Københavns kommune havde Schalburgfolk hindret sådanne transporter.

Zonen havde ringet til Gestapohovedkvarteret på Dagmarhus og fået de tyske myndigheders tilladelse til at komme igennem de tyske spærringer med ambulancer.

Frode Olsen skulle med to ældre damer udenfor byen, og i ambulance kørte han frem til en tysk spærring ved Vestvolden. Her kendte man intet til en tysk tilladelse og gennede Zonefolkene og de to ældre damer ud af ambulancen og op ad en mur, idet tyskerne råbte: "Hvis I lyver bliver I skudt". De tyske politisoldater skulle ringe til Dagmarhus for at få tilladelsen bekræftet. Hvad der blev sagt til dem ved Frode Olsen ikke, men de blev kommanderet ind i ambulancen igen og sendt tilbage mod byen.

Om eftermiddagen gav tyskerne op. De ville, hvis "Generalstrejken" ophørte, inddrage deres poster og åbne for el, gas- og vandforsyningen igen. Københavnerne havde sejret, og det er herfra udtrykket "Istedgade overgiver sig aldrig", stammer.

Det havde været en travl periode for Zonefolkene, de havde været på vagt uafbrudt i 5 - 6 døgn, mens deres familier var overladt til sig selv. De havde været ude for både uhyggelige og dramatiske oplevelser.

Frode Olsen husker en formiddag, da han så en lang tynd tysk politi-underofficer helt alene og med sin maskinpistol på maven, gå fra Frihedsstøtten ud ad Vesterbrogade. Han så uhyggelig ud; han havde næsten fået skudt det halve af hovedet væk; - han kom vel lige fra Østfronten. Vesterbrogade var som blæst for mennesker, ind imellem løftede han sin maskinpistol og skød op mod vinduerne.

Zonefolkene var ualmindeligt populære under folkestrejken, hvor de kom frem blev de tilbudt kaffe, chokolade, tobak og andre gode sager. Det var ellers mangelvarer dengang. Zonefolkene manglede dog ikke cigaretter. SOE i London havde forståelse for det farlige arbejde, alle i modstandsbevægelsen udførte, hvorfor de altid sendte rigelige mængder cigaretter til at dulme nerverne med, når deres transportfly nedkastede våben og sprængstoffer.

Det illegale blad "Information" skrev efter generalstrejken: "Ambulancfolkene øvede heltegeringer, der kan sidestilles med de, som øves ved fronten".

Den 28. juli modtog Zonen en officiel tak fra Frederiksberg kommunalbestyrelse, hvori det hed: "Under den nu afsluttede Arbejdsnedlæggelse ydede Zonen paa forskellig vis Kommunen tjenester, navnlig Kommunens Hospital, fortrinlig Bistand, ligesom Korpset på eget Initiativ traadte hjælpende til overfor Børnehjem og lignende Institutioner af social Karakter. For den udmærkede Bistand Zonen herved ydede Kommunen og dens Borgere, hvorved Korpset i høj Grad bidrog til, at det i de kritiske Dage lykkedes at opretholde driften af disse Virksomheder så godt, som det skete, bringer man herved Zonen Kommunalbestyrelsens bedste tak". Sign. Vilh. Fischer.

Christian Kisling udnævnes til driftsleder

Den 7. juli udnævner Zonen overassistent Christian Kisling, station Østerbro til driftsleder for Storkøbenhavn.

Det har utvivlsomt været en beslutning fra direktionen i Eskildstrup at genoprette driftslederposten, og at den skulle besættes af Christian Kisling.

Uviljen mod beslutningen fornemmes i den kontrakt direktør Eigil Juel Wiboltt udfærdigede. Efter at have opridset driftslederens arbejdsopgaver, sluttede den med, at han indtil videre skulle aflønnes med samme gage, som han havde som overassistent, og at Zonen kunne afskedige ham uden varsel, således at han atter indtrådte i sin hidtidige stilling som overassistent.

Få dage efter skriver Kisling til Louise Reinholdt Hansen, at han ønsker at forlade sin stilling, hvis der ikke kom ordnede forhold mellem ham og direktør Wiboltt. Det må antages, at der blev et tåleligt forhold, idet Kisling blev.

Til ny leder og overassistent på station Østerbro konstitueres Alfred Jensen. Kisling bliver dog boende i tjenesteboligen indtil videre. I løbet af nogle måneder flytter Kisling til boligkomplekset "Høegsmindeparken, hvor han får en lejlighed, fra hvis vinduer han kan kikke lige ned på Zone-stationen.

Overassistent Sven Hansen, hovedstationen, forlader korpset og i hans stilling udnævnes Carlo Lundtoft. Overassistent Hugo Olsen søger til Ringsted som stationsleder og i hans stilling udnævnes Kay Rothe Hansen. Disse ændringer var udløst af Kislings udnævnelse til driftsleder.

I løbet af juli og august antages David Schultz under sit dæknavn i Holger Danske, "Dan Sørensen". Han skal gøre tjeneste på station Østerbro.

Sta. H., A. og B.

1944.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Lønninger	15.012	14.072	14.906	15.447	16.878	14.600	18.525	16.986	17.760			
Journalskifte og Dykt	12.060	11.487	12.679	12.486	13.435	13.502	13.111	13.291	13.838			
Overtid: - og løn												
Transport	2.952	2.585	2.227	2.961	3.445	6.048	5.414	3.695	3.922			
Varehold												
Satte pass-												
Tæsningsk.												
Rep. tomte	5.273	5.050	6.262	3.126	5.930	7.673		6.487	2560			
Bænkstof	5.399	5.384	6.106	5.955	5.688	6.555	8.032	5.647	5.251			
Journalskifte												
Samme Udgifter	25.684	24.506	27.274	24.628	28.440	33.028		24.120	25.571			
ude kilometer:	21.693	19.512	23.323	23.106	25.864	29.553	31.682	22.761	25.813			
Mandskrift:	31	32	32	33	35	33	29	32	32			

32
Bl. 2.
V144, V100
og V105
Mandskrift
samme per
alle Vopne
till. op. 1. m. 1. V100 m. 1. og j. m. 1. for A 1/2 2.

Christian Kislings håndskrevne statistik for de tre stationer i København januar - september 1944 skulle overfor ledelsen dokumentere, at han fik styr på udgifterne efter han blev driftsleder i juli

Den 4. august antages Poul Marcussen og Hans Haldborg på hovedstationen, mens Erik Nielsen overflyttes fra hovedstationen til station Østerbro. Den 1. oktober ansattes Bent Pohl, og den 8. december Elith Hansen, begge på hovedstationen.

Kisling foretager en komplettering af stationernes materiel, og vogn 105, vogn 106 og vogn 144 hovedrepareres. Katastrofevognen males. Det samlede personale i den tekniske tjeneste bliver på ialt 32 mand.

Den 14. juli er det nye ambulancefly OY-DIZ i luften for første gang. En astmapatient skulle overføres fra Rønne sygehus til Rigshospitalet. Direktør Eigil Wiboltt er med på turen og benytter lejligheden til at se på en ny Zone-station i Rønne.

I løbet af august måned kom en børnelammelsesepidemi til Danmark. Det gav travlhed for flyvetjenesten, men også ambulancerne i København havde flere hasteudrykninger til børnelammelsespatienter, der skulle overføres fra provinssygehusene på Sjælland til Blegdams hospitalet. Under disse transporter lå patienten i den lille kunstige lunge.

Vådeskud i Silkegade

Tirsdag den 29. august ved 15-tiden modtager driftsleder Christian Kisling en telefonopringning på sit kontor på Platanvej. En stemme siger: "Kom med det samme". Kisling genkender stemmen som "Citronens". Han må have givet nogle yderligere oplysninger, for inden Kisling forlader Platanvej, ringer han til politikommissær Hans Peter Andst, der er leder af sikkerhedspolitiet og "god nok". I en ambulance kører Kisling og overassistent Carlo Lundtoft til Silkegade. På trappen møder de en noget oprevet "Citronen" med en mappe under armen. Han forklarer, at der ligger en død mand oppe på 1. sal, dræbt ved et vådeskud under våbeninstruktion. Inde i et lille kontor finder de en rødhåret ung mand siddende på en stol, hvilende ind over et bord, død. Foran ham på bordet ligger der en pistol. Under ham en blodpøl. Han er skudt i brystet, kuglen er gået gennem hjertet og ud gennem ryggen, lidt skrådt nedad. Zonefolkene lader alt ligge urørt og afventer Andst. Da Andst kommer gør han sine iagttagelser; "Kan vi være sikre på, at det ikke var én "Citronen" ville af med", siger han. Han sender ambulancefolkene af sted med den dræbte til Retsmedicinsk Institut.

Dagen efter beder Kisling Lundtoft, der nu har frivagt, om at tage ind i Silkegade. Han skal være civil og på cykel. Hvis han møder nogen på trappen eller i lokalet, skal han lade som om han er gået forkert. Er der ingen, skal han tage nogle medbragte klude frem, hente vand og gå i gang med at gøre rent. Lundtoft fik kr. 10,00 for denne specielle opgave.

Denne beretning er hentet fra "Danske digtere i det 20. århundrede", hvor Thomas Bredsdorff har skrevet om den dræbte Morten Nielsen.

Det var ellers fast coutume, at det illegale "Information" skrev om alle likvideringer, vådeskudsulykker, hvad enten det var blandt modstandsfolk eller hos fjenden. I denne sag var der tavshed. Politiet afsluttede sagen som en vådeskudsulykke.

Carlo Lundtoft har i et interview med Zone-Museets direktør Frederik Madsen fortalt, at han ikke troede på "Citronens" fremstilling.

1) "Citronen" - Jørgen Haagen Schmidt 2) Frode Olsen 3) Jørgen Wiboltt
4) Viggo Hansen 5) Alfred Jensen 6) Christian Kisling
7) Fra venstre: Kay Rothe, Erik Nielsen, Carlo Lundtoft, Alfred Jensen, Patrick Schultz

Våbentransport med Zonen

Den 4. september "organiserer" Holger Danske 250 rifler fra Grønlands Plads. I to lastbiler køres de væk, men chaufførerne er ikke orienteret rigtigt, og ved en fejltagelse bliver alle våbnene, i fuldt dagslys båret ind i pavillon 6 på Bispebjerg hospital og gemt på loftet. Det sker for øjnene af patienter og sygeplejersker.

Om aftenen får professor Knud Secher besøg af to civile politibetjente i sin tjenestebolig i hovedbygningen. De meddeler ham, at der ligger 250 rifler i en af hans afdelings pavilloner, og at det er vigtigt at få dem fjernet, inden tyskerne kommer. Professor Secher får fat i den ansvarlige for gruppen, og i løbet af aftenen og natten fjernes våbnene i en Zone-ambulance ført af Christian Kisling.

Det var altså ikke ualmindeligt, at Zonens køretøjer blev brugt til illegale formål. David Schultz fortæller, "at han personligt har deltaget i eller har kendskab til minimum fire dusin tilfælde hvor Zonens udstyr er blevet brugt til illegale formål. Specielt husker David Schultz, at man kobledede speedometre fra og brugte illegale forsyninger af benzin for at kunne dokumentere tider og afstande. For at flytte en ladning våben og sprængstof fra et stort boligkompleks på Østerbrogade, måtte han køre adskillige ture. De "forbryderiske varer" var skjult i bårer med børn med smitsomme sygdomme, som angiveligt var under transport til Blegdamshospitalet.

"I et tilfælde blev jeg totalt nægtet passage gennem en tysk kontrol indtil jeg på tysk insisterede på at Ober Feldwebelen kiggede på barnet i ambulancen", fortæller David Schultz. "Da tyskeren så barnet, brød han sammen og fortalte mig, at hans kone og barn var blevet dræbt under et luftangreb på Hamburg, og han gav os derefter tilladelse til at fortsætte." Derefter brugte David Schultz dette kontrolsted med succes adskillige gange.

David Schultz fortæller videre, "at den største enkelte ladning af benzin blev stjålet fra Texaco depotet i Vedbæk ved hjælp af en Texaco tankbil. Tankvognen blev startet med en Zone-kranbil. Derefter blev tankvognen kørt i måneskinnet til bestemmelsesstedet i Hørsholm, hvor tankbilens indhold blev pumpet ved håndkraft over i 200 liters tønder. Ved solopgang havde jeg vældigt ondt i armene."

David Schultz husker ikke navne på ansatte ved Zonen, undtagen Nielsen-brødrene, som står i hans hukommelse som top-reddere. Han mener, at den ældste bror arbejdede på hovedstationen. "Han var tynd, og så ud som om han kom fra et andet "moderskød" end hans tykke bror, som jeg arbejdede med og som hjalp mig i mange kildne situationer. Jeg er sandelig i dyb gæld til ham for hans faste hjælp og loyalitet", fortsætter David Schultz. "Situationen taget i betragtning, gik jeg på line m.h.t. potentielle meddelere, som kunne stikke mig."

De omtalte brødre er Orla og Erik Nielsen. Orla den tynde og Erik den tykke.

Hyggeaften hos Kisling

Som tidligere nævnt optrådte "Citronen" og "Flamme" ofte i politiuniformer, som de fandt var en praktisk forklædning, og som også legaliserede deres kørsel i benzindrevne biler.

Den 18. september mødtes "Citronen" og Gunnar Dyrberg (Herman) hjemme hos Christian Kisling. Man talte om et kluntet benzintyveri fra Gentofte Brandvæsen, hvor to af kammeraterne var blevet arresteret af det danske politi, men senere befriet. "Citronen" demonstrerede sin nyeste opfindelse, - et arrangement, så han kunne anbringe en lille pistol oppe i skridtet, hvor Gestapo normalt ikke så efter våben under en visitation. Han vidste ikke, at han allerede næste formiddag skulle få brug for opfindelsen.

Tyskerne arresterer de danske politifolk og deporterer dem til Tyskland - "Citronen" går i en fælde

Tirsdag den 19. september er "Citronen" iført politiuniform i sin sorte Opel Kaptajn på vej fra Nordsjælland til København.

Kl. 10:59 afgiver tyskerne en falsk luftalarm, som de benytter til at arrestere det danske politi.

"Citronen" kommer kørende ad Nørre Allé og lige ind i en tysk vejspærring før Sankt Hans Torv.

Tyskerne er ved at besætte politistationen på Fælledvej. Nu var politiuniformen ikke praktisk. "Citronen" arresteres, og nogle Schalburgfolk tager hans "tjenestepistol" og skubber ham ind i gården til Sankt Hans Gades skole, hvor han beordres til at stå med hænderne i vejret. Han gør et forsøg på at flygte ved at springe over plankeværket, men en Schalburgmand skyder efter ham og rammer ham i ryggen, hvorefter han falder bevistløs tilbage i gården. En Falck-mand som genkender "Citronen" ringer til sine overordnede i Tietgensgade, der straks afsender en ambulance. Inden den når frem, kommer en Zone-ambulance med Kaj Carlsen og Erik Petersen tom fra Rigshospitalet ind på Sankt Hans Torv, og den råbes an af tyskerne. Zonefolkene beordres til at tage "Citronen" med.

"Citroen" er helt hvid i ansigtet af smerte og har lidt et stort blodtab, og hans jakke er farvet af blod.

Tyskerne ved ikke, hvem de står overfor. De betragter "Citroen" som en død politimand, og beordrer kun én Schalburgmand med i ambulancen, der skal køre til det tyske lazaret på Nyelandsvej.

"Citronen" har stadig sin lille pistol i skridtet, og den kan bruges. Dengang kom patienterne ind i en ambulance med benene først, så "Citronen" ligger i kørselsretningen. Schalburgmanden sidder på klapsædet op mod Erik Petersen. Han må på én eller anden måde væk. På vejen beder "Citronen" derfor om vand, idet han presser begge hænder mod underlivet. Schalburgmanden beordrer Kaj Carlsen til at standse ved et apotek. Mens Erik Petersen går ind, får "Citronen" sin chance, han affyrer syv skud mod Schalburgmanden, formentlig gennem sine bukser og tæppet. Schalburgmanden er dræbt på stedet. Til Kaj Carlsen råber "Citronen": "Smid ham ud på gaden!". Det gør Carlsen ikke. Da Erik Petersen kommer tilbage, kører Kaj Carlsen i rasende fart til hovedstationen på Platanvej.

Driftsleder Christian Kisling og overassistent Carlo Lundtoft overtager ambulancen. Det gælder om at få "Citronen" under lægebehandling. Det er uklart, om der køres via en læge, eller om der køres direkte til Frederiksberg hospital, hvor "Citroen" afleveres på skadestuen. Her bliver han behandlet for et skud i venstre lunge og får blodtransfusion på grund af sit store blodtab.

Herefter lægger Kisling og Lundtoft den dræbte Schalburgmand pænt og ordentligt op på båren, og fortsætter til det tyske lazaret på Nyelandsvej, hvor de skal forklare, at deres patient har skudt sin vogter og derefter er flygtet.

Tyskerne har travlt p.g.a. politiaktionen og er så forvirrede, at de bare tager imod Schalburgmanden uden kommentarer. Schalburgmandens våben, et 89-gevær fra den danske hær, kender tyskerne ikke, så Kisling må afsikre det for dem.

Man tør ikke beholde "Citronen" på hospitalet, hvorfor han atter i en Zone-ambulance, ført af Kisling, bliver kørt ud til en villa på Jægersborg Allé 184, som Holger Danske har fået stillet til disposition. En ung sygeplejerske, Ellen Christensen, stiller sig til rådighed og plejer patienten dag og nat.

Erik Petersen har nu været udsat for flere dramatiske episoder, dels under folkestrejken, og nu med "Citronen" så han vælger at forlade korpset.

Henimod 2.000 politifolk blev taget af tyskerne og ført til Langelinie, hvor et tysk transportskib lå klar.

På Amalienborg var politivagten i kamp med tyskerne

I tidsrummet fra 29. august til 6. oktober 1943 havde kongen haft tyske vagtposter; derefter overtog en bevæbnet dansk politivagt bevogtningen. Da det tyske angreb mod politiet rygtedes på Amalienborg, blev der foretaget afspærringer af spanske ryttere.

Da det tyske angreb kom, blev det afvist af en velforberedt politivagt. Under kampen hævdede tyskerne, at der var blevet skudt på dem fra en fredet ejendom i Amaliegade 39, hvorfor den blev sat i brand ved hjælp af håndgranater. Da brandvæsenet fik forbud mod at iværksætte slukningsarbejde, blev ejendommen fuldstændig raseret.

Ved 15-tiden kom der ordre fra den tyske politigeneral Pancke om, at der forelå en misforståelse; kongens vagt skulle ikke afvæbnes.

Viggo-betjent går under jorden og kommer til Zonen

Viggo Hansen, der var reservebetjent og tjenestegørende på station 1 på Nytorv, fortæller:

"I perioden op til den 19. september havde vi meget forskellige tjenester, bl.a. på grund af de mange bevogtningsopgaver i station 1s område, f.eks. Barfods trykkeri i Gyldenløvesgade, der var trykkested for rationeringsmærker, og de mange ministerier, så tjenesten blev meget ofte på 12 timer. Den 12. september begyndte jeg nattjeneste, og gik på post 13 Pisserenden, og kom hjem til normal tid kl. 07:15.

Denne tjeneste havde jeg også den 19. september. Min hustru var højgravid og havde det ikke godt, så da jeg kom hjem, satte vi os til at snakke lidt over "morgenkaffen", og tiden gik indtil kl. 11:00, da sirenerne varslede luftalarm. Vi skulle møde, hvis alarmen kom 4 timer efter fyraften eller 4 timer før mødetid, så jeg trak i uniformen og kørte på min cykel ad Skindergade mod Nytorv. I porten til vinhuset "Georg Bestle" stod nogle vinkypere med deres store forklæder og råbte: "Se at komme væk betjent - tyskerne tager jer". Jeg råbte tilbage: "Se nu hellere at komme ned i kælderen". Jeg stod af cyklen og trak forbi Stillings farvehandel på hjørnet af Skindergade og Gammel torv. Jeg kikkede forsigtigt frem og så de mange tyske politisoldater stå på bunkerne på Nytorv med fældede geværer, så traf jeg den beslutning at vende om og køre væk. Jeg kørte over i Store Kannikestræde i bogtrykkeriet "Møller & Landschultz", hvor jeg kom ned i portner Einar Nielsens kælder og kom af med uniformen. Da jeg boede lige overfor, løb portneren hjem til min hustru og hentede noget civilt tøj, så jeg kunne køre derfra.

Min tanke var den, at nu måtte jeg se at skaffe mig noget andet arbejde, så jeg kørte ned til Falck i Tietgensgade og søgte audiens hos direktør William Falck. Han tog pænt imod mig, og spurgte, om jeg vidste, hvad der var sket med politiet. Jeg kunne kun fortælle, at alle de betjente, der var på stationerne var anholdt af tyskerne, og vi mente begge, at der nok skete det samme med politiet, som der skete den 29. august med de danske soldater, der blev løsladt nogen tid efter. Jeg spurgte direktør Falck: "Har De brug for en rask mand?" Han kikkede lidt på mig og svarede: "Ja, kan De skaffe mig én?", - og så sad jeg der. Han bad mig snakke med redningsinspektør Tharsgaard, og vi havde en samtale omkring en eventuel ansættelse, men han spurgte hverken om navn eller bopæl, så jeg sagde pænt farvel og tak.

Tærskværk optages af havnen ved Langebro. Øverst forsøges med en kranvogn, - og det var ved at gå galt. Nederst nyt forsøg med tre kranvogne - og det lykkedes

Det pudsige er, at vi senere blev meget fine venner, bl.a. på grund af meget tjenstligt samarbejde om afspærringer m.m.

Da dette lille møde ikke gav resultat, kørte jeg til Ingerslevsgade, hvor Arbejdsmændenes Fællesledelse havde sin bygning med Arbejdsløshedskontrollen. Her sad Emil Rasmussen, der var formand for Chaufførernes afdeling 7, Falck- & Zone-redderne m.fl.

Han foreslog mig at tage ud på Zonens hovedstation på Platanvej og tale med overassistent Carlo Lundtoft. Lundtoft var på vagt den dag, og efter at have fremført mit ærinde og vist mit politiskilt, bad han mig vente. Lidt efter kom driftsleder Christian Kisling og under samtalen med ham tog jeg politiskiltet frem. Han sagde promte: "Smid det lort væk, det gælder ikke mere". Han spurgte, om der var nogen, der kunne sige god for mig, og jeg henviste til departementschef Aage Svendsen i justitsministeriet. Jeg bad ham ringe til ham på Central 906. Kisling bad mig gå ned i garagen og se på de røde biler, hvilket jeg gjorde, imedens talte han med Aage Svendsen. Han har åbentbart sagt god for mig, for Kisling kom ned i garagen med en kedeldragt og spurgte, om jeg kunne passe den.

Iført kedeldragt og kasket gik jeg sammen med Kisling over gården til en lille træbygning, som indeholdt autoværksted, her regerede mekaniker Christian Christiansen. Han var oprindelig flyvemekaniker, men da Zonen ikke fløj så meget, gik han her og reparerede korpset vognpark. Kisling bad Christiansen sætte mig ind i tingene "fra neden af" og det gjorde han bogstaveligt.

Jeg fik udleveret en spartel og en stålborste og blev beordret ned under en ambulance Ford 1934 og rense styretøjet, den skulle til kvartalssyn dagen efter. Christiansen gjorde et stort indtryk på mig, han var ca. 190 cm. høj med en kraftig stemmeføring. Han spurgte, om jeg havde forstand på biler, hvilket jeg nok mente, idet jeg havde kørt med på min fars Scania-Vabis model 1926, og senere både med Ford og Chevrolet, mens min far var chauffør hos "Magasin". Alt mens jeg fremførte mine betragtninger om, hvor god forstand jeg havde på biler, havde Christiansen åbnet kølerhjelmene på Forden og taget tændspoleledningen ud. "Kan du ikke holde den lidt" sagde han og satte sig ind i bilen og satte tændingen til, - resultatet udeblev ikke, jeg fik et voldsomt el-stød, som om hele armen blev revet af, - så grinede han og sagde: "Ja ! - du har skam god forstand på biler, fortsæt bare nedenunder". Det var mit møde med Zonen.

Da jeg ikke vidste, hvor jeg skulle gøre af mig selv, fik jeg lov til at blive på stationen, men der var ingen ledige køjer i sovestuen. Jeg fik en sygekurv anbragt i garagen bag køretøjerne, men da der blev kørt meget den nat, fik jeg ikke meget søvn.

Dagen efter blev Zonen anmodet om at foretage redningsarbejde, herunder afdækning med presenninger i den brandskadede ejendom i Amaliegade 39, som var blevet ødelagt under kampen ved Amalienborg.

Denne opgave fik entreprenørholdet under ledelse af overassistent Kjeld Lyngby Sørensen. Jeg var blevet løsarbejder på timeløn, og kom med. Vi skulle tømme de skadede lejligheder i tagetagen for møbler m.v. og derefter dække den udbrændte tagetage med lærredspresenninger. Det var et drøjt arbejde, presenningerne var 5 x 5 meter og skulle bæres op. Plast kendtes ikke. På et tidspunkt sagde Lyngby Sørensen: "Kan du lige gå ud på den bjælke og slå enden af presenningen på". Jeg kikkede lidt, men af hans ansigtsudtryk kunne jeg se, at det skulle jeg gøre. Jeg havde lidt kildren i maven, da jeg satte mig overskrævs på bjælken og langsomt hev mig ud over gaden, - der var langt ned, men jeg fik slået et par søm i og kom tilbage. Senere på dagen, da vi kom tilbage på stationen, spurgte Lundtoft Lyngby Sørensen, "nå, du er ham betjenten til noget ?" - "Å ja" sagde Lyngby Sørensen, "Han kravlede da ud på en bjælke, som de andre ikke turde". Han havde rigtigt taget fusen på mig, - nå, men så var jeg accepteret på holdet.

Efter Amaliegade kom der forskellige opgaver med maskinflytninger, bl.a. hos "Medicinalco", og et helt fabriksanlæg på Jyllingevej, hvor Zonens dykker, Peter Nissen, stod for arbejdet. Vi flyttede på akkord og blev færdige før tiden, men jeg tør slet ikke tænke på alle de chancer, der blev taget, - et under at ingen kom til skade, flere gange måtte vi stå 2 - 3 mand foran på kofangeren af kranvognen for at holde forhjulene på jorden, når en stor maskine hang i kranen," slutter Viggo Hansen.

Holger Danske foretager en mislykket aktion mod Nordwerck

Den 28. september om aftenen foretog Holger Danske et større angreb på "Nordwerck i Aldersrogade, den tidligere General Motors samlefabrik, der var overtaget af tyskerne. Med en styrke på ca. 150 mand ville Holger Danske overraske vagtstyrken, som bestod af både tyske soldater og danske vagtfolk. Aktionen mislykkedes, og Holger Danske måtte trække sig tilbage under kraftig beskydning.

Formentlig er kun to Holger Danske-folk kommet til skade, og det var to fra gruppen som holdt til på station Østerbro. David Schultz fortæller, at de to, Flemming Schrøder og Gunnar Dyrberg blev kørt til Dr. Boas, Schrøder med et skudsår i låret fra en 9 mm. pistol, og Dyrberg med en lillefinger hængende i skindet.

Dagen efter måtte David Schultz køre Gunnar Dyrberg til hospitalet til yderligere behandling.

Æblemorderen

Når Zonen skulle antage nye medarbejdere, var man meget omhyggelige med at checke deres forhold, så man kun fik folk "med det rette sindelag". En undtagelse herfra var en tidligere fængselsbetjent, som var blevet afskediget på grund af uduelighed. Han fik øgenavnet "Æblemorderen" fordi han under gårdtur med fangerne, havde trådt på de nedfaldne æbler, så fangerne ikke skulle tilegne sig et ekstra mellemmåltid. "Æblemorderen" var aldrig blevet ansat i korpset, hvis ikke han havde giftet sig ind i familien til Louise Reinholdt Hansen. Det var på hendes foranledning han blev ansat, og han blev formentlig sendt til København for at "spionere" for hovedkontoret i Eskildstrup, som ikke havde meget tillid til direktør Wibolt. "Æblemorderen" skulle nu blive Platansvejs problembarn.

Han må være blevet antaget i slutningen af 1943, for han deltog i oprydningen efter en sabotage mod A/S Søren Wistofts fabrikker på Sankt Nikolaj Vej den 10. december.

I Zone-Museets arkiv findes to breve (eller rapporter, som han selv kaldte det første). Det første brev er ikke dateret, men han skriver, at Hugo Olsen har været overassistent i et halvt år, derfor må det antages at være skrevet i april 1944. Det andet er dateret 15. oktober 1944.

Den første skrivelse til Louise Reinholdt Hansen kaldte han: "Rapport over forholdene på redningskorpsets hovedstation". Han betegnede de to overassistenter, Sven Hansen og Hugo Olsen, som komplet uegnede og urespekterede af personalet. Han havde været med ved oprydningen på Wistofts fabrikker, og her var holdet gået på beværtning. De blev så berusede, at Sven Hansen måtte sende dem hjem, men de blev ikke trukket i løn og fik lov til at fortsætte deres arbejde dagen efter. Han antydede, at Hugo Olsen kun var blevet overassistent fordi han var billig, han fik kr. 50,00 om ugen. (Hvis oplysningen er rigtig, svarede det til en årsløn på kr. 2.600,00. Ifølge Kislings notater blev der i april 1944 udbetalt løn for ialt kr. 15.447,00 til 33 mand, heraf var kr. 12.486,00 grundløn + dyrtid. Det svarede til en gennemsnitlig ugeløn på kr. 87,00 + kr. 21,00 i overtid). Personalet havde hverken orden eller diciplin. Efter "Æblemorderens" mening var 4 mand uegnede og gjorde mere skade end gavn.

Der kørtes private ærinder med køretøjerne og taxakørsel med tom sygevojn, det gav gode drikkepenge. Køretøjerne var iøvrigt meget misrøgtede på grund af en mangelfuld pasning. Korpset havde to mekanikere, den ene var tillige flyvemekaniker. Han arbejdede godt, når han ville, men var fræk, og "Æblemorderen" havde indtryk af, at overassistentene var bange for ham.

Den anden skrivelse er en klage stilet til korpset direktion og sendt til Louise Reinholdt Hansen. Den omtaler en episode, som har fundet sted samme dag, den 15. oktober.

"Æblemorderen" skriver: "Under arbejdet med at vaske vogne ringede udrykningsklokken kl. 10:45, og der blev meldt ambulance. Da jeg lå til 1. vogn, løb jeg straks op og smed overalls'en, vred det værste snavs af hænderne, tog trøjen på armen og ikklædte mig den under løb ned i garagen, men da jeg kommer midt ned i garagen, ser jeg vagtmester Jensen sætte sig ind som medhjælper og assistent Røpke ved rattet, selv om han lå til 3. vogn - kranvogn. Da ambulancen vendte tilbage, henvendte jeg mig i vagten og spurgte vagtmesteren om grunden dertil. Denne undskyldte sig med, at jeg var gået og vasket vogn. Dette mente jeg var en dårlig forklaring, da det var en daglig foreteelse, at der kom udrykning under arbejdet. Vagtmesteren blev under samtalen meget hidsig og opfarende, han råbte og svovlede med eder og forbandelser. Vagtmesteren siger, at jeg skal skruppe ud. Poul Bruus kommer farende fra mandskabsvagten og griber mig om struben og vil hjælpe vagtmesteren med at smide mig ud. Begge slipper dog deres tag. Jeg forlader nu vagten, og vagtmesteren råber efter mig: De skal fanden galemig få Deres bekomst en dag. Jeg har altid optrådt korrekt og høfligt og altid efterkommet en given ordre, men fra vagtmesterens side har jeg i længere tid mærket en kølighed, samt forsøg på at ignorere og mindreværdige mig. Jeg forventer direktionens stillingtagen."

Disse to skrivelser havde hverken mandskab eller den stedlige ledelse kendskab til, de dukker først op da de 45 år efter overdrages Zone-Museet. Tilsyneladende har "Æblemorderen" aldrig fået svar på sine skrivelser.

Det var tydeligt for det mandskab, der var tvungent til at arbejde sammen med ham, at han nærede stor beundring for tyskernes ideologi, hvorfor man naturligvis måtte passe på ham. Han var opmærksom på, at korpsets køretøjer blev brugt til lidt af hvert, men til hvad, vidste han ikke. På Platanvej rådede man ikke over illegal benzin, som tilfældet var på Østerbro, her måtte der udfærdigedes fingerede rapporter for at dokumentere de kørte kilometer. Det skulle passe nøje, da benzinregnskabet jævnligt blev kontrolleret af myndighederne. For en god ordens skyld skal det nævnes, at direktør Egil Wiboltt vidste og sanktionerede den illegale anvendelse af køretøjerne, men som han sagde: "Bliver I taget på fersk gerning, må jeg nægte ethvert kendskab til det af hensyn til korpset".

Mandskabet på Platanvej var meget utrygge ved "Æblemorderen", tyskerne udbetalte jo store dusører for oplysninger om illegal virksomhed. Efter at politiet var taget, talte man med modstandsbevægelsen om ham, og det blev besluttet, at han skulle likvideres.

Næsten samtidig fik en forretningsindehaver sin butik schalburgteret på Fælledvej, og for at undgå plyndring, bad han Zonen om at stille en vagt for natten. "Æblemorderen" fik vagten fra kl. 01:00 - 03:00, og i dette tidsrum skulle Holger Danske komme og likvidere ham. Frode Olsen fik vagten fra kl. 23:00 - 01:00. Da tiden nærmede sig, ventede Frode Olsen sin afløsning, men der kom ingen. Han overvejede at forlade stedet, men det synes han ikke, at han kunne. Der var nu stor fare for, at Frode Olsen skulle blive forvekslet med "Æblemorderen", så han var opmærksom på enhver lyd, og hvis han hørte noget, ville han råbe: "Det er ikke mig, - det er ikke mig !" Der skete dog ikke noget og kl. 02:00 dukkede "Æblemorderen" op. Han var en kluddermikkel, hvad biler angik, og han havde glemt at slække håndbremsen på den ambulance, han kørte i, så bremsebakkerne var begyndt at brænde, derfor forsinkelsen. "Æblemorderen" overtog nu vagten. Han kom også tilbage til stationen.

Om Holger Danske har sovet over sig, eller hvad der er sket, vides ikke, muligvis er likvidationen ikke blevet godkendt i modstandsbevægelsens øverste ledelse.

Mandskabet tog nu sagen i egen hånd. "Æblemorderen" blev presset op i en krog, og her fik han læst og påskrevet, at hvis nogen på stationen eller i korpset kom til at lide overlast på grund af hans nazistiske sympatier, ville han og hans familie blive knaldet ned. Han må have forstået signalet, for der skete ikke noget. Efter befrielsen forlod han korpset.

I sin satiriske nøgleroman, Frydenholm, skriver Hans Scherfig om "Æblemorderen" bl.a.: "Æblemorderen ? Jamen, det er da et løjerligt øgenavn ! Hvorfor kaldte de ham dog æblemorderen ? - Der var nogle store æbletræer i Statsfængslet, og der var et af dem, som ragede lidt ind over gård-muren, og somme tider var der faldet et par æbler ned, når vi gik gård-tur. Man var helt vild efter at få fat i sådant et æble, selv om det var grønt og surt. Men når underinspektøren altså så, at der var faldet et æble ned, så gik han hen og trampede på det og tværede det ud. Og det ærgrede jo fangerne at se på. Derfor blev han kaldt for æble-morderen".

"Æblemorderens" øgenavn er altså slået fast, ikke alene blandt datidens Zone-folk, men også i efterkrigstidens danske litteratur.

Den politiløse tid

Tyskerne havde nu overtaget politiets opgaver, godt hjulpet af det senere så berygtede Hipokorps. Brandvæsen og redningskorps fik ordre til, at enhver udrykning skulle anmeldes til de tyske myndigheder på Politigården.

Den 26. september fik Zonen en opringning fra Havemanns Magasin på Vesterbrogade, de havde modtaget et brev om, at der kl. 13:00 ville komme et bud til kassen efter et brev, som skulle indeholde kr. 15.000,00. Blev budet forfulgt, ville der blive skudt. Zonen indvilligede i at sende to kraftige folk som vagtposter ved kassen, men der kom ingen efter brevet.

Dagen efter tog Zonen initiativ til en slags borgervæbning. Korpset udsendte en pressemeddelelse med følgende tekst: "Er der begået Indbrud i en Lejlighed eller trues dens Indehaver, skal denne afgive et bestemt Signal til Naboen, det kan være et Fløjtesignal eller et Spektakel ved at slå to Grydelaag mod hinanden. Naboen skal svare med samme Signal og hele Kvarteret alarmeres, og Borgerkorpset kan tilkaldes".

Beboerne på Platanvej organiserede et sådant frivilligt værn mod tyve og røvere.

Den 2. oktober skrev det illegale "Information": "Direktør Wibolt, Zoneredningskorpset, advares i al stilfærdighed imod at gøre for megen Reklamestaahej for sine Vagtværn. Dels virker det lidt ubehageligt, og dels er der ingen Grund til at give Tyskerne indtryk af, at de to uundværlige Redningskorps er noget, de skal holde Øje med og eventuelt opløse ! Take it easy !"

Kort tid efter begyndte kommunerne at oprette vagtværn, og dette skete med både de tyske myndigheders og modstandsbevægelsens billigelse. Flere steder i provinsen blev redningsstationerne hjemsted for disse vagtværn, og stationslederen blev af kommunen udpeget som vagtleder.

Kisling afskediges

Den 12. oktober meddeler direktør Eigil Wiboltt Christian Kisling, at han med øjeblikkelig virkning er afskediget som driftsleder og sat tilbage som overassistent på station Østerbro. To dage senere bekræftes opsigelsen skriftligt i et brev underskrevet af Wiboltt.

Efter at have modtaget den skriftlige opsigelse, skriver Kisling samme dag til direktionen i Eskildstrup. Bl.a. står der i brevet, at han ønsker at få bekræftet, om det er direktionens ønske Wiboltt har givet udtryk for, og indtil da vil han lægge sit arbejde på station Østerbro. Han skriver videre: "Da jeg i sin tid indsatte klausulen i kontrakten, at Zonen indtil videre kunne opsiges mig uden varsel, var dette ikke tænkt således, at direktør Wiboltt efter forgodtbefindende kunne sætte mig ud af spillet; men som fru direktør Reinholdt Hansen ved, ville jeg hermed sikre Zonen, hvis jeg viste mig umulig som driftsleder. Det er ikke langt jeg er nået med statistik i løbet af to måneder; men tallene viser dog, hvad kurs jeg er slået ind på, og selv om både direktør Wiboltt og vel også hr. Bille har fortalt direktør Hare og fru direktør Reinholdt Hansen, hvor dyrt det var at have mig til driftsleder, kan det dog ses af statistikken, at København aldrig har haft så små udgifter både for reparation/fornyelse og brændstof som i september. Og selv i august, hvor vi rettede hele hovedstationen op, var udgifterne dog ikke uforholdsmæssig store." Kisling slutter sit brev med at gøre direktionen opmærksom på, at såfremt han skal fortsætte som driftsleder, må han forlange sin kontrakt ændret, således at han forskånes for gentagelser af lignende art.

I et løst notat fra Hugo Tegne-Hansens efterladte papirer, skriver han: "Efterhånden blev Kisling så sikker på sin egen betydning for korpset, at han også ville fyre direktør Eigil Wiboltt."

Dagen efter skriver "Æblemorderen" til sin "Kære moster" Louise Reinholdt Hansen. Han opfordrer meget indtrængende sin "Kære moster" til at gribe ind og forhindre Kislings afskedigelse.

Den 17. oktober skriver Louise Reinholdt Hansens advokat til Kisling og meddeler, at spørgsmålet om afskedigelsen er taget op til undersøgelse og overvejelse, og at han skal få underretning om resultatet, så snart det foreligger. Allerede den 22. oktober kan man i Berlingske Tidende læse, at Zonen søger en ny driftsleder.

Der findes ikke flere breve i arkivet, men Kisling fik ikke sit job som driftsleder tilbage.

Kort tid efter blev han overassistent ved Falck på hovedstationen i Tietgensgade.

Jørgen Wiboltt fortæller nu næsten 50 år efter, at hans far mente at vide, at Kisling og en af Louise Reinholdt Hansens bekendte havde planer om at overtage Zonen efter krigen, og at dette var årsagen til afskedigelsen.

Villa sprængt i luften af tyskerne

Den 12. oktober sprængte tyskerne grosserer Gunnar Bomhoffs villa på Harsdorffsvej 9 i luften. Villaen var tilholdsted for Holger Danske, og da der nogle dage før skulle være møde med Holger Danskes ledelse, lå tyskerne på lur. De fik arresteret lederen af Holger Danske, og en anden blev såret under flugt. De øvrige mødedeltagere lugtede lunt og forsvandt. Det var blevet et led i den tyske terror, at når en ejendom havde været benyttet i illegalt øjemed, blev den sprængt i luften.

Viggo Hansen fortæller: "Zonen mødte med ambulance og katastrofevognen. Oprydningen begyndte næste dag og varede flere dage.

En af dagene, mens Zonefolkene var ved at fylde effekter i flyttekasser, kom der tyske politisoldater med hunde på besøg. Mens Zonefolkene blev bevogtet ude på græsplænen, gik andre politisoldater rundt i bygningens ruiner; da de kom ud, så de mærkeligt "udpolstrede" ud. En af dagene kom Kisling sammen med forvalteren på Bomhoffs tarmrenseri, han repræsenterede familien Bomhoff, som alle på nær en søn, var blevet arresteret af tyskerne, fordi de var jøder, han skulle sørge for at resterne af huset blev bevogtet. Kisling foreslog, at jeg lavede en aftale med forvalteren, således at det gik udenom Zonen, ellers ville det blive for kostbart. Jeg indgik en aftale om kr. 5,00 i timen alle døgnets 24 timer, og så flyttede jeg ind i kælderen, hvor der var et pipeværk, der ikke var så skadet. Jeg må indrømme, at der ikke altid var lige hyggeligt om natten, når ting og sager blev revet ned af vindstød. Jeg blev der til den 9. november, hvor jeg startede på Platanvej, først som dagvagt fra kl. 08:00 - 17:30, men ofte til kl. 22:00, det gav jo overtid".

"Citronen" dræbes i ildkamp

Søndag den 15. oktober lidt over midnat ringer det på døren til Jægersborg Allé 184, hvor "Citronen" stadig ligger skadet efter skudepisoden den 19. september. Sygeplejerske Ellen Christensen går ned og spørger, hvem det er. Hun opfatter svaret som værtens navn, men da hun lukker op træder to mænd ind og præsenterer sig som Det tyske Sikkerhedspoliti. "Er Deres mand hjemme?" Da sikkerhedspolitiet træder nærmere ind i huset, falder der et skud, det var "Citronen" som lå på 1. sal. Skuddet sårede den ene tysker i skulderen. Tyskerne bliver stærkt forvirrede, og det lykkes sygeplejersken at flygte. Der tilkaldes forstærkning af politisoldater fra den nærvæd liggende Jægersborg Kaserne. Da forstærkningen kommer frem, begynder en heftig ildkamp. Tyskerne kaster håndgranater ind i bygningen, men "Citronen" kæmper energisk og forhindrer dem i at trænge ind. Tyskerne sætter villaen i brand, og da "Citronen" ser, at spillet er ude, skyder han sig selv. Gentofte Brandvæsen og Zonen møder, tilkaldt ved tryk på en gadealarm, men selv om naboejendommen er i fare for at blive antændt af flyveild og gnister, nægter tyskerne dem at slukke eller begrænse. Tyskerne vidste ikke, at det var "Citronen" de kæmpede imod, de kom efter ejeren, men han var flygtet.

Tre dage efter - den 18. oktober - har tyskerne sporet "Flamme" til en villa på Strandvejen, hvor han, da spillet er tabt, drager konsekvensen og begår selvmord.

Zonens radiotelegrafist som SOE-telegrafist

Jørgen Bergh havde forladt Zonen for at blive illegal SOE-telegrafist, én af de få, som ikke havde fået uddannelse i England. Han var kommet til at arbejde i Jylland, og den 3. november havde han sin første sending til SOE i London.

Meldingerne var fra modstandsbevægelsen og kunne dreje sig om f.eks. tyske troppebevægelser, skibe m.v. Det var et farligt arbejde, da de tyske pejlevogne var meget aktive; og blev støttet af cyklende og gående mandskab med pejleapparater.

Under uheldige omstændigheder kunne en pejling føre til omringelse af stedet og razzia efter få minutters sending. Blev en illegal telegrafist taget, var det ensbetydende med tortur, deportation eller henrettelse.

I Lars Peter Sørensens bog "Radiogrupperne Moses og Cain" fortæller journalisten Ole Bergh, Ålborg, om sin broder: "Det var efterår 1944, og en aften ringede det på døren. Man var aldrig glad for at lukke op, døren kom på klem, det var Inne (familiekælenavn for Jørgen). Hvad lavede han dog her? Han var ansat i Zone-Redningskorpset, passede en station på Amager og fløj som telegrafist og observatør med Zonens ambulancefly.

Det gjorde han altså ikke mere. Han havde fået nyt job, og han havde tænkt sig, at det skulle foregå delvis fra vores lejlighed. Det lå altså sådan, at han skulle telegrafere til London, og der var altså lavet en smart sender, der ikke fyldte mere end en telefonbog, og som bare skulle kobles til vores antenne og lysnet, det havde vi vel ikke noget imod? Han begyndte i morgen, og det var rart, hvis han kunne starte hos os. Det var ret svært at finde andre, folk brød sig ikke om det. Vi sagde til ham, at vi bestemt heller ikke var begejstrede ved tanken, men vi skulle ikke være bekymrede. Ganske vist pejlede tyskerne som vilde, når de konstaterede en illegal sender, men han havde vagter på fortovet, når han sendte, og de kunne på lang afstand se de tyske pejlere. Så bukkede vagten sig ned og bandt sin sko, en vagt oppe i vinduet gav lynhurtigt Inne besked, og så standsede han sendingen og tyskerne fik en lang næse. Det kunne vi nok forstå, og så kom de forresten i morgen formiddag kl. 09:00."

Jørgen Berghs dæknavn var "Cain". Han havde en gen-gasbil, hvor benzintanken var bygget om til et hemmeligt rum, hvor radiosenderen og andet kompromitterende kunne skjules.

Jørgen Bergh fortæller i bogen: "Der gik en lang periode, hvor vi ikke havde megen respekt for pejlerne. Vi havde set dem ude i Hasseris før jul - store uniformerede mænd med en lang stang til antennen bundet på maven og sorte klapper for ørerne. De lyttede intenst. Gestapo var klar over, at vi sendte fra Ålborg, og mine vagter havde egentlig mest kig på pejlebiler med lærredskalescher og blændede ruder."

Jørgen Bergh blev dog pejlet 8 gange ialt, helt ind på livet. Torsdag den 26. april 1945 benyttede han et nyt sendested. Det lykkedes de tyske pejlere at overrumple vagterne, og en tysk politiudrykning var lige i hælene på dem. Jørgen Berghs hjælper løb op på loftet med senderen, for at redde de mennesker, der havde stillet lejligheden til rådighed.

Jørgen Bergh havde kun hovedtrappen som flugtmulighed, og nede i gadedøren stod to værnemagtsoldater på post. Han gik roligt ned ad trappen, stillede sig mellem vagtposterne, mens han trak en pakke cigaretter op af lommen, tændte en og nikkede venligt, men med betydelig autoritet til de to menige. Så gik han med faste, beherskede skridt 30 meter hen mod de sammenstimlede mennesker, banede sig vej og forlod stedet med ben, der var ved at ekse under ham.

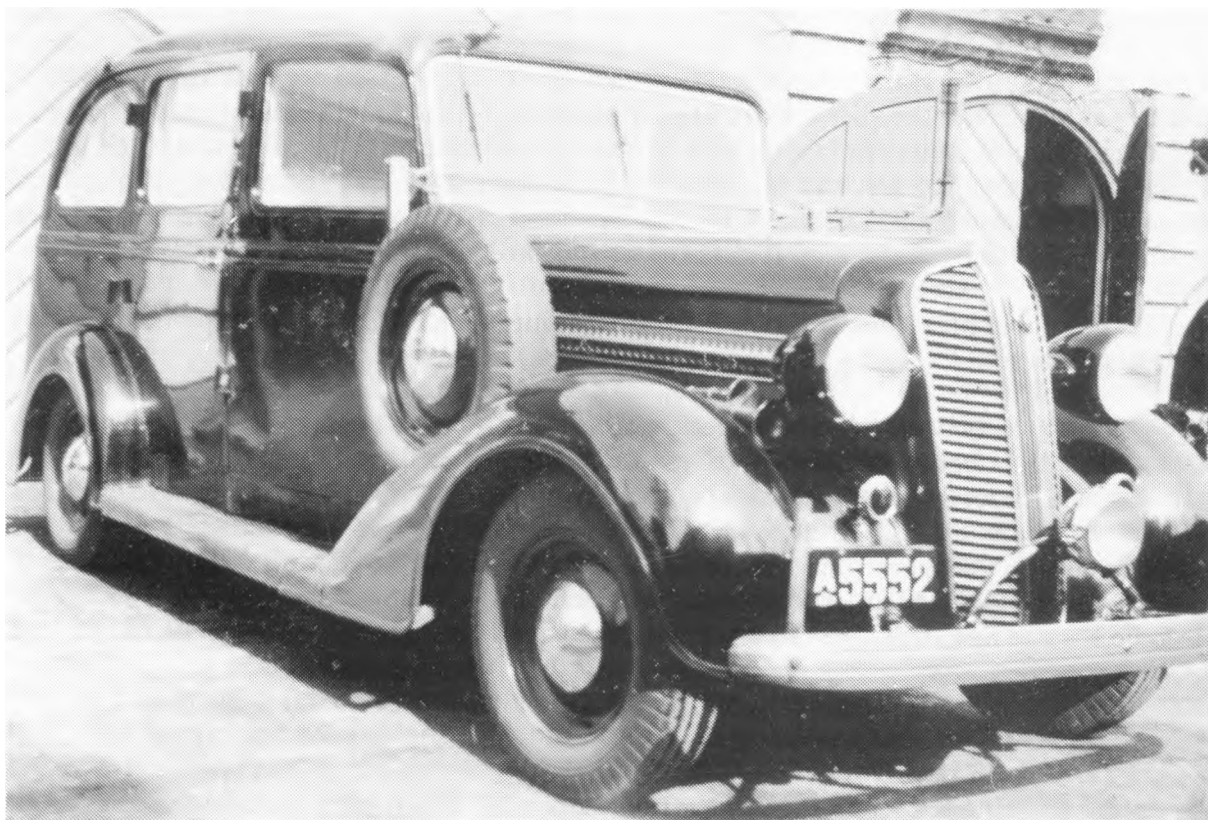
Da Gestapo kom op på loftet, nåede Jørgen Berghs hjælper at skyde to gestapofolk, inden han selv blev dræbt. En af vagterne blev arresteret og kom i et brutalt forhør. For Jørgen Bergh blev denne Store Bededag den sidste i hans modstandsarbejde. Efter hans hjælperes død og spadsereturen de 30 meter fra gadedøren kunne og ville han ikke mere.

Zone-ambulance sprængt i luften

Den 10. november om aftenen, ankom Jørgen Wibolt til station Østerbro på Bernstorffsvej med sin "Nash". Han har netop sat sin vogn i garagen, som han havde lånt for denne nat, da der kommer tre mand ind og holder Zonefolkene op. De forlanger at få "Nashen" til en våbentransport. Jørgen Wibolt forklarer dem, at den først skal fyres op, hvorefter de får Plymouth ambulancen (vogn 111). De kører den ca. 200 meter ned ad Svalevej; og mens Jørgen Wibolt telefonerer til Platanvej om det passerede, lyder der et drøn; det var ambulancen, der blev sprængt i luften.

Det blev aldrig opklaret, om det var tyskerhåndlangere eller modstandfolk der sendte Plymouthen mod himlen, men godt, at det var den ældste ambulance på stationen.

Dagen efter blev Viggo Hansen sendt med toget til Helsingør, hvor han skulle henvende sig på Zone-stationen på torvet og hente en "ny" ambulance til Platanvej.

- 1) Plymouth-ambulancen var oprindelig hvid, men blev efter et færdselsuheld i maj 1940 lakeret rød med sorte skærme og sort tag som Zonens øvrige ambulancer. Senere blev den overflyttet til stationen på Bernstorffsvej, hvor billedet er taget.
- 2) I november 1944 blev den sprængt i luften af ukendte gerningsmænd.

Viggo Hansen fortæller: "Da jeg kom ind i baggården til Zone-stationen og så den "nye ambulance", fik jeg et chok - "den nye" var en Dodge Brothers, model 1928, med trinbrædt bagpå og bøjle til 3. manden. På Zonefolkenes smil kunne man aflæse glæden ved at blive af med denne antikvitet. Den måtte løbes i gang, og den måtte ikke gå i stå igen, så kom jeg ikke til København. Jeg måtte lære lidt om tænding og håndgas, det sad i midten af rattet. Det lykkedes dog at nå Platanvej i aftenens løb, og hvor der blev grinet, indtil det gik op for alle, at den "nye" skulle køre her. Den fik monteret gas-generator, som den faktisk kørte udmærket på, men hvad må patienterne have tænkt. Den var indvendig tapetseret med noget mørkebrunt mønstret tapet, - en ligvogn var flot ved siden af. Den kørte man med til et stykke tid efter maj 1945."

Den 22. november blev "Premier Is" i Glostrup schalburgteret, og Zonens entreprenørhold blev kaldt til assistance.

Viggo Hansen fortæller: "I kælderetagen opbevaredes 10 tons kødkroppe - et nødlager for Københavns Amts hospitaler. Kødet skulle reddes. Vi satte nogle tre-ben op, og med taljer og stålvirer blev kødet hejst op og kørt på stålviren over ruinerne og hen til nogle lastbiler. Elevatortårnet, der var ca. 12 meter højt, stod med to mure intakt, de øvrige to var styrtet sammen. Firmaet ville gerne have, at vi skulle redde elevatorspillet på toppen. Da vi kom derop med værktøj og skulle til at løsne boltene, kom brandinspektør Stephan Thomsen og råbte, at vi skulle komme ned straks. Få minutter efter styrtede tårnet sammen, - så det var tæt på."

Holger Danske angriber Sommerkorpset

Efter ordre fra Frihedsrådet angreb Holger Danske den 25. november Lundtofte flyveplads som bevogtedes af Sommerfolk (danske i tysk tjeneste). De havde i længere tid terroriseret befolkningen i omegnen.

Først på aftenen samledes Holger Danske-folkene i 10-mands-grupper, heraf flere befalingsmænd fra hær og flåde. Aktionen blev ledet af kaptajn Otto Brøndum. For at sikre eventuelle sårede, holdt en Zone-ambulance i nærheden af Rævehøjvej, hvorfra angrebet skulle startes. Zonefolkene havde en indlæggelsesseddel fra Kommunehospitalet, og i et nærliggende hus lå "patienten", det var en af Holger Danskes hjælpere. Kl. 19:40 startede angrebet. Det kom til en voldsom ildkamp og sommerfolkene blev nedkæmpet. Zone-ambulancen kunne køre ubenyttet hjem.

Zonen får ny driftsleder

Formentlig omkring december 1944 tiltrådte Zonens nye driftsleder, Erik Lendal Hansen. Han var løjtnant af reserven ved Den kgl. Livgarde, og var tilsluttet den illegale Garderbataljon som skulle forsvare Amalienborg i påkommende tilfælde. Lendal Hansen kom fra en stilling ved luftværnet.

Viggo-betjent bliver rigtig redningsmand

Den 7. december var Viggo Hansen til køreprøve til erhvervskort. Viggo Hansen fortæller, at han blev afhentet af Zonens luftkaptajn, Kaj Simonsen, i hans næsten nye hvide Ford V8 ambulance. De skulle møde den motorsagkyndige i Gothersgade ud for nr. 135. "Vi kørte en tur i den indre by og foretog en vending i Dyrkøb ved Frue kirke, så lidt teori, og jeg fik kortet. På hjemvejen sagde Simonsen: "Tænk at vide så lidt og så klare den". Der var altså ingen ros at hente her, men jeg havde jo kortet, og nu måtte jeg køre med patienter."

En eftermiddag ved 16-tiden fik Viggo Hansen en kranvognstur (vogn 144). På sedlen stod "Dyreredning". Det var en hest, der skulle rejses i en stald i Måløv. Viggo Hansen prøvede at snakke sig fra det, men vagtmester Ulf Hansen kikkede på ham og sagde: "Er du redder eller ikke ?" Så begyndte han at læsse dyregrejet fra tavlen i garagen.

Viggo Hansen fortæller: "Til mit held kom Zonens 15-årige cykelbud, Jørgen Schmidt og spurgte, om jeg havde problemer, ja ! - mon ikke. Så begyndte han at tage forskellige redskaber ned fra tavlen, bl.a. en bøjet jernstang, som han kaldte "nålen", en talje og meget andet. Da vognen var læsset spurgte jeg ham, om han ville køre med. Det ville han gerne, men han skulle først på postkontoret. Jeg trak tiden lidt, og så kørte jeg ham først på postkontoret og derefter gik turen til Måløv.

Jørgen vidste god besked om dyreredning, han havde ofte kørt med på sin fars kranvogn, Andreas Schmidt - den vi kørte i, - fra han var 7 - 8 år. Da vi kom til gartneriet i Måløv, bad jeg ham overtage ledelsen af aktionen. Vi kikkede ind i stalden, og her lå en hest af mellemstørrelse i båsen og ville ikke rejse sig. Vi hentede grejet ind, og i løbet af ingen tid havde Jørgen anbragt en saks i loftbjælken, en "skræddertalje" i krogen, og så kom "nålen" som vi trak ind under hesten, så et stykke tov, så lærredsselen, som hesten skulle hænge i. Det gjorde den så kort efter, men så snart vi slækkede på taljen, så lå hesten der igen. Vi lod hesten hænge, og gav besked om at vi hentede grejet næste dag, når dyrlægen havde været der.

Det var min første dyreredning, med god hjælp af Jørgen Schmidt der senere blev Zone-redder og i 1953 brandmand ved Frederiksberg brandvæsen, hvor han avancerede til overbrandmester i 1986."

Ø.K.s hovedsæde schalburgteres

Den 19. december blev Ø.K.-bygningen sprængt i luften og Zonen tilkaldtes med katastrofevognen til Hotel Kongen af Danmark, der lå hvor nu Nationalbanken ligger.

Viggo Hansen fortæller: "Da vi ankom med katastrofevognen, var hele Ø.K.-bygningen et flammehav, og da alle ruder var knust i nabo- og genboejendommene, var de stærkt truet. Vi fik til opgave at dække de knuste ruder - også forretningsruder - i Hotel Kongen af Danmarks bygning med presenninger, alt mens Københavns Brandvæsen dængede huset til fra en stor vandkanon placeret i krydset bag statuen af Niels Juel. Den gav vand. Hipofolkene sværmede om os, der var især én vi kaldte "vor sorte ven", han talte altid pænt om os. Vi skulle sammen bekæmpe kommunisterne o.s.v....for vi kunne jo ikke gøre meget andet, når han stod der med Husquarnaen skudklar."

Jul hos Zonen 1944

På Platanvej var der en ung mand, Hans Haldborg, som kom lidt sammen med direktør Hares datter. Han ville gerne fejre jul sammen med hende og familien Hare i Eskildstrup. Han fortalte Viggo Hansen hvor herligt det var at fejre jul på Platanvej, man fik gåsesteg og julegaver, og fik lov til at trykke hånd med direktør Wiboltt. Det lykkedes ham at overtale Viggo Hansen til at overtage hans vagt 1. juledag.

Viggo Hansen var kommet på Carlo Lundtofts hold og kørte mest sammen med Kaj Carlsen, Orla Nielsen og Frode Olsen.

Viggo Hansen fortæller: "Jeg startede helt ukendt med "julestemningen" på en redningsstation juleaftens dag kl. 07:00 - en time før for at bilerne kunne blive vasket og pudset.

Vi begyndte at køre "julegæster", de boede alle på 4. eller 5. sal, og skulle lige så højt op igen. Vi slæbte alt det bedste vi havde lært, og selv om der af og til faldt en drikkeskilling af, var det sku' en hård omgang. På vej hjem følte det som var armene blevet ca. 10 cm. længere, op- og nedbæring foregik jo i "guldstol" eller i bærestol. Kl. 19:00, nåede Carlsen og jeg tilbage til stationen til den varme mad - sikken en duft - og så til bords, ak, ja - så ringer klokken for 1. ambulance. Så måtte vi afsted til en skoldet dame på Amager, med horn og guirlander, hente damen og køre hende til Rudolph Berghs hospital i Tietgensgade. Så hjem til resten af maden, men, ude af øje - ude af sind, - de andre havde helt glemt at gemme noget til os, så fik vi varm sovs og kolde kartofler.

Kl. 20:30, måtte vi afsted igen, så skulle vi køre de samme ture retur. Det var med Oldsmobilen (vogn 106) med gas-generator. Vi måtte af og hælde tjære fra med mellemrum, og hælde nyt brænde på. Kl. 01:30 holdt vi på Ordrup Jagtvej ved Københavns Amts syge- og plejehjem, så ville bilen ikke køre længere. Vi knoklede med tjære, brænde og blæser og det hele, så var der ikke mere strøm. Vi måtte skubbe, og til alt held skrånede vejen lidt, så fik vi den i gang. Så gik det hjem til et par timer på øjet. Kl. 06:30, måtte jeg op igen og gøre klar til 1. juledag, men det var kun mig; de andre på holdet gik hjem til frivagt. Det blev endnu en streng dag, sammen med Hugo Tegne-Hansen, en lille stærk herre, og ærlig. Dagen gik som den foregående med slid og slæb. Disse dage lærte mig lidt om familiesammenhold, nogle steder praktiseres det kun i julen. Flere gange oplevede jeg, at de gamle sad og græd på turen hjem, de ville ikke tilbage på "Slaveanstalten". F.eks. så jeg ude på Søndre Fasanvej, tre ældre mennesker stoppet ind i en lille stue med seng, stol og kommode samt et fælles bord, ellers kæft - trit og retning; det var til at blive i dårligt humør af. Når vi kørte tom vogn mellem turene, tog vi ofte forældre med børn på armen med i ambulancen, når de skulle samme vej. Der var jo hverken sporvogne eller hyrevogne. Bl.a. havde vi en familie med til Duevej-kvarteret, og manden blev så glad, at han tog tegnebogen frem, ønskede os glædelig jul, og tak, her er en tiér. Vi bukkede høfligt som tak og kørte. Tegne-Hansen, som havde taget imod sedlen, opdagede at der var to. Tegne-Hansen vendte vognen og kørte retur, for endnu engang at sige tak !

Tredie døgn, det var jo mit hold. Den jul glemmer jeg aldrig, og Hans Haldborg, ja ! han grinede en hel uge efter."

Desværre har museet ikke noget billede fra julen 1944, men derimod dette stemningsbillede fra julen 1941. Fra venstre: Sven Hansen, Orla Nielsen, Peter Nissen, Kay Rothe Hansen, Erik Nielsen, Carlo Lundtoft og Hugo Ejler Olsen

7. kapitel

1945 - Mod krigens afslutning

Holger Danske i ildkamp med Hipo på Amtssygehuset

Den 17. januar om aftenen er nogle Holger Danske folk blevet forfulgt ud af Frederiksborgvej mod Søborg af en Hipopatrulje. Der opstår skudveksling, hvorunder Holger Danske vognen punkteres. Ved Dyssegårdsvej må de smide vognen og flygte derfra. En af dem er såret og må hjælpes af kammeraterne. De får ham bragt til Amtssygehuset, hvor han straks kommer på operationsbordet. Hipo har sporet Holger Danske folkene, og sygehuspersonalet underretter en anden Holger Danske gruppe som holder instruktionsmøde i umiddelbar nærhed. De giver sig ikke tid til at underrette deres kompagnichef, men tilkalder en ambulance fra Falck og styrter af sted bevæbnet med maskinpistoler og lægger sig i baghold på selve operationsgangen.

Da Hipofolkene ankommer, åbnes der ild mod dem. Hipoerne besvarer ilden, og da kampen er slut ligger én Hipomand dræbt, to er flygtet, den ene såret, samt en hårdt såret Holger Danske mand. I ambulancen køres de to Holger Danske folk til Sankt Lucas stiftelsen, men Holger Danske manden er død. Kompagnichefen, Hans Edvard Teglers ("Anders"), er nu underrettet om, at den sårede ikke er i sikkerhed på Sankt Lucas, og må flyttes omgående. Han samler nogle folk som kan omringe Sankt Lucas, og efter at have skaffet plejemulighed i en villa på Gersonsvej, skaffer han en ambulance fra Zonens station Østerbro med betroet mandskab. Patienten har fået morfin og er uden bevidsthed. Transporten går glat. Senere på natten trænger Hipofolk og tyske politisoldater ind på Sankt Lucas og forlanger en mand udleveret, som tidligere på natten er indlagt med skudsår. Det meddeles, at han er død. Hipo forlanger liget udleveret, og det får de.

Kisling går under jorden

Den 20. januar kan man i det illegale "Information" læse, at overassistent Kisling, Falcks Redningskorps, der i nogen tid har været sygemeldt, eftersøges af Sommerpolitiet.

Christian Kisling var blevet mere og mere involveret i modstandsarbejdet. Han var i ledelsen af Holger Danske, og han blev senere kompagnichef.

På pumpearbejde i frostvejr

En januar-nat blev Zonen tilkaldt til pumpearbejde i et mindre træskib, der var ved at synke i havnen.

Viggo Hansen fortæller: "Vi skulle to mand af sted med kranvognen, der blev læsset med pumpemateriel, bl.a. den store "Grydepumpe" (håndbetjent, red.), entreprenørpumpen samt nogle sugeslanger og afgangsslanger. Det drejede sig om en "Galease" der havde fået trykket et par "bord" ind af isen på vej ind i havnen, og nu var den ved at synke med last og det hele. Vi fik læsset af og monteret "Gryden", sat sugeslanger ned i lasten, godt 3 meter, og gik igang med at pumpe. Det gik godt i starten, men vi blev hurtigt trætte i armene.

Vi prøvede at tage en pause, det var ikke smart, vandet frøs i pumpen. Den måtte altså holdes i gang hele tiden. Vi fik våde hænder og det i forbindelse med frosten gjorde, at de somme tider hang fast i jernstangen (pumpestangen). Jeg må indrømme, at da vi blev afløst kl. 07:00, så skulle jeg ind på Platanvej og sige op, - jeg var totalt ødelagt.

Men.... da jeg havde været hjemme og sove, mødte jeg alligevel frisk på min næste vagt, men hårdt var det."

Fastklemt i elevator

En dag kaldes Zonen til en fastklemt i en elevator i Dahls tapetfabrikker i Blågårdsgade.

Viggo Hansen fortæller: "Der blev afsendt en ambulance med Orla Nielsen og jeg samt katastrofevognen med Kaj Carlsen og én mere, jeg husker ikke navnet. Inde i 2. baggård sad en ung mand med det ene ben fastklemt i en elevator og skreg rimeligt meget. Som den rolige mand med det store overblik, fik Orla Nielsen os dæmpet ned. Han bad os hente forskelligt materiel, bl.a. en stor brækstang. Med den lykkedes det ham at vride elevatorstolen så meget, at vi kunne trække manden fri. Vi kørte ham derefter i ambulancen til Kommunehospitalet. Det viste mig, at når en mand har den fornødne rutine og det fornødne overblik, og ikke mindst ro, så kan han lave det utroligste efter devisen: "Skynd dig langsomt"."

Alene på ambulancetur

Den 28. januar om aftenen blev Viggo Hansen overflyttet til station Østerbro, her traf han en kollega, overbetjent Voldmester, som gjorde tjeneste her, og var i samme situation som ham.

Viggo Hansen fortæller: "Omkring midnat blev jeg sendt alene på en ambulancetur til Geelsvænget i Holte, hvor jeg skulle hente en lille dreng der led af falsk strubehoste. Han skulle køres til Frederiksberg Hospital, der var det eneste sted man havde et ledigt apparat. Jeg kørte ud fra Bernstorffsvej i nordlig retning med "horn og lygter". Det var et storm- og regnfuld vejr og det hev og flåede godt i vognen. Jeg havde mere end rigeligt at gøre med at holde vognen i kursen, så det med hornet kom i anden række, der var nu heller ikke så mange trafikanter ude i det vejr. Da jeg nåede Geelsvænget stod en mand og fægtede med begge arme, han kom ud med drengen og satte sig ind bagi. Jeg kørte mod Frederiksberg Hospital, en lang tur i det herrens vejr. Faderen sparkede og råbte: "Så kør dog mand", og det selv om farten lå på ca. 100 km/t - en anseelig fart for en Kölner-Ford 1938, som absolut ikke var nogen luksusbil. Vi kom ind ad Tuborgvej - Lygten, hvor der var tættere bebygget og flere lyskurve. Jeg kørte meget hurtigt, og min højre arm var næsten helt lam af at hive i hornet. Nå, vi nåede Nordre Fasanvej og Frederiksberg Hospital og drengen kom i "Dampmaskinen", det brugte man dengang. Jeg fik en kop kaffe af sygeplejerskerne og lidt efter kom faderen ud og sagde, tak for hjælpen. - Lidt senere kørte jeg faderen hjem igen. Han sagde, at nu behøvede jeg ikke at køre så stærkt.

Vi havde et godt forhold til personalet på Frederiksberg Hospital, men vi kom der jo også hele døgnet, så vi kendte dem, og de os. Der blev drukket mangan kop kaffe, eller hvidtøl, når vi havde tid. Det skete også, at der stod en ung sygeplejerske ved bilen når vi kom ud, og spurgte, om vi havde fået kaffe, ellers var der kaffe hos hende og veninden i sygeplejeboligen. Det kunne vi ikke sige nej til, men vi meddelte altid vagtmesteren hjemme, at vi var på det Fasannummer. Mens vi sådan sad og nød kaffen kunne det hændes at nogen ude på gangen råbte: "Er der nogen Zonfolk her ?" Så måtte vi til telefonen og afsted."

Carl Allers Etablissement (Familie-journalen) schalburgteres

Den 24. januar blev Carl Allers Etablissement sprængt i luften. Viggo Hansen fortæller: "Vi var først mødt med katastrofevognen (vogn 100), men efter nogen tid kørte vi retur og bemandede alle køretøjer og læssede dem med de presenninger, vi havde på stationen, og da det ikke var nok, måtte vi hente flere på et lager på Christianshavn. Vi begyndte at dække butiksvinduer i Pile Allé og Valby Langgade. Da vi skulle hjem, blev vi dirigeret til en stor beboelsesejendom på Vestbanevej og Banevolden, lige overfor Carl Aller, her var alle ruder blæst ud og taget var væk. Repræsentanter fra Zonen og Falck løb rundt og tegnede abonnementer i tusindvis, og så skulle vi bare dække vinduerne. Der kom lastbiler fra Holbæk Tagpapfabrik med hele læs, vi tog rullerne med op i lejlighederne og lå på gulvtæpperne og skar pappet til og slog det på med tagpapsøm. Folk var ligeglade, bare de fik dækket af. Ved 22-tiden havnede Kaj Carlsen og jeg hos den - dengang - kendte sangerinde Elsa Sigfúss, og da hun hørte, at vi arbejdede på andet døgn, serverede hun spejlæg og skinke, - hvor herligt. Ved midnatstid fik vi lov til at køre hjem, på betingelse af at vi mødte igen kl. 08:00."

Sommer- & Schalburgkorps samles i Hipo

Den 2. februar bestemte tyskerne, at Sommerkorpsset og Schalburgkorpsset skulle opløses og at medlemmerne skulle indsluses i det berygtede Hipokorps.

Hipokorpsset holdt til på Politigården, hvor det disponerede over politiets udrykningsvogne og patruljevogne. Hipofolkene var en slem plage for Zonefolkene, tit og ofte, og især om natten, oplevede de, at en Hipovogn kom op på siden af dem og truede dem med deres maskinpistoler til at stoppe, hvorefter vognen blev undersøgt. I nogle af Hipovognene var dørene taget af, så Hipoérne bedre kunne skyde fra vognen.

En dag havde Frode Olsen på sin frivagt, været med en ambulance i Freerslev hegn i Nordsjælland, hvor han skulle hente nogle SOE-faldskærmsfolk, som uventet var kommet ned der. De skulle køres til København, og som tak for turen fik Frode Olsen forskellige gode sager, bl.a. cigaretter. Da han kom hjem til Platanvej, lagde han sine gode sager ind i sit skab, og uden at lukke det; vendte han sig om mod en vaskekuemme. Pludselig stod der nogle Hipofolk bag ham og pegede med deres maskinpistoler, og skabet stod åbent. Frode Olsen fik sved på panden. Hipofolkene kom, fordi der havde været skyderi ved Rahbeks Allé, og nogle behjertede mennesker havde fortalt dem, at der var løbet nogle folk ind på Zone-stationen på Platanvej. Hipofolkene fik ikke øje på indholdet i det åbne skab, de kom i en helt anden anledning end Frode Olsen først troede. Det var en lettet Frode Olsen, der stod tilbage, da Hipoérne var gået.

Viggo Hansen fortæller: "En aften blev jeg sendt med kranvogn (vogn 104) til Amager Boulevard ud for Serum institutet, hvor jeg skulle hente Zone-flyvetjenestens motorcykel med varesidevogn. Luftkaptajn Kaj Simonsen havde overset en udgravning i kørebanen (under mørklægningen) og var kørt i. Han var lettere tilskadekommet kommet på Sundby Hospital. Midt på kørebanen på den anden side af udgravningen holdt en Hipovogn med de grønne blinklys igang. Der stod fire Hipofolk, deres leder kom hen imod mig og bad mig sørge for borttransport af motorcyklen og sidevognen. Til alt held for mig var det bælgmørkt, for Hipolederen var en tidligere kollega, politibetjent Erik Høst, der nu var næstkommanderende i Hipokorpsset. Jeg fik trukket kasketten godt ned over panden, og gik i gang med at samle motorcyklen op og køre den hen bag ved kranvognen, samtidig passede jeg på, ikke at få for meget lys i ansigtet. Jeg fik hængt motorcyklen op, og så måtte jeg bede en af de andre Hipofolk hjælpe mig med at læsse sidevognen op på selve ladet. Høst gik rundt og kikkede meget på mig. Jeg var virkelig bange. Gennem min politigruppe havde vi fået besked om at passe på ham, han snuppede alle de politifolk, han kom i nærheden af. Han havde været på station 1, hvor jeg flere gange patruljerede sammen med ham, så vi kendte hinanden virkelig godt.

Jeg følte, at nu skulle jeg væk, og uden at spænde motorcyklen fast, kørte jeg hurtigt væk. Motorcyklen bankede mod bagsækken, men ligemeget med det. Jeg skulle ud på Amagerstationen på Ulrik Birchs Allé, og på hjørnet lå "Kunstnerkroen", her sprang jeg ind og købte et sæt - det var et glas puttimut og 1 øl - jeg måtte have noget at stramme mig op med."

Erik Høst forsvandt fra station 1 i foråret 1944, da han stak en frihedskæmper, Arne Sejr, der blev skudt ned og anholdt i en lejlighed i Mikkell Bryggers Gade, men Arne Sejr nåede at undløbe fra det tyske lazaret på Nylandsvej med et skud i benet. Nogle dage efter kom der en krans fra Royal Air Force med farver og kort til Erik Høst på station 1, hvor der stod: "Du skal aldrig blive glemt". I marts 1945 blev han skudt i hovedet og dræbt, da han kom gående civil i Allegade ud for remisen. I en ambulance fra Frederiksberg Brandvæsen blev han kørt til Frederiksberg Hospital. Herfra rekvirerede man en ambulance fra Zonen, og det blev Orla Nielsen med makker, der skulle køre ham til det tyske lazaret på Tagensvej.

Zonen assisterer en illegal politigruppe

Viggo Hansen fortæller, at han en dag fik en telefonopringning fra en politikollega, Knud Brunn, om at møde næste dags morgen kl. 08:00 ved den tidligere politiskole i Frederiksholms kanal; de skulle køre en mand til likvidering.

Viggo Hansen aftalte med sin makker, Orla Nielsen, at de sammen skulle køre turen. Om morgenen startede de fra Platanvej i en af Hudson ambulancerne. Om natten havde det sneet en del, så det var et søle af snesjap.

Viggo Hansen fortæller: "Da vi kom til hjørnet af Ny Kongensgade, dukkede Knud Brunn og 2 andre politikolleger op med delinkventen. De stoppede os midt på kørebanen, og tog plads i ambulancen. Undervejs fik vi at vide, at kollega Børge Nielsen havde glemt nøglen til det sommerhus ved Solrød, der var bestemmelsesstedet, den skulle vi først hente på P.G. Ramms Allé. Derfra kørte vi gennem Valby og ad Gammel Køge Landevej. Det var meget dårligt føre, så hastigheden blev holdt i et passende tempo. Da vi nærmede os fortet ved Avedøre, så vi, at tyskerne havde opstillet spanske ryttere, og vi måtte køre i zig-zag forbi de tyske vagtposter, der var dækket af maskingevær. Vi blev noget hede om ørene. Knud Brunn råbte: "Bare kør, - vi skyder os igennem". Vi valgte dog at tænde de røde lygter og bruge udrykningshornet, samtidig satte vi farten lidt ned. De første tyske soldater gav tegn til at vi kunne passere, og vi fik dem bag i vognen til at dukke sig. Vi var ret lettede, da vi var kommet igennem. Det samme gentog sig ved Mosede fort, men der stod en tysk underofficer helt ude i midten af kørebanen med et stopskilt. Det kildrede lidt mere i maven, men jeg hev i hornet alt hvad jeg kunne, og han gik til side, og vi slap igennem. I Solrød fandt vi en mindre villavej et stykke fra stranden. Vi kørte fast i sneen, og alle måtte ud og skubbe på. Vi blev enige om, at vi skulle vende, og hele selskabet gik så det sidste stykke til sommerhuset. På vej hjem blev vi overhalet af to Gestapobiler, de gloede på os, men fortsatte. På næste møde i politigruppen oplyste Knud Brunn, at det var meningen at skyde delinkventen, men en kollega mente, at man burde undersøge sagen nærmere. Historien var, at man havde opsnappet et brev fra en ung mand, som delinkventen tidligere havde haft et forhold til, der bad vores mand skaffe skydevåben til likvidering af en engelsk-venlig person. Brevet var skrevet for at gøre indtryk på en ung pige. Når man bagefter tænker på den risiko vi alle løb, så er det jo en af de episoder man gerne ville være foruden," slutter Viggo Hansen.

Zonen skulle evakuere kongen

De ansvarlige for kongefamiliens sikkerhed, havde en frygt for at tyskerne atter en gang ville angribe Amalienborg og tage kongefamilien som gidsler.

Januar 1945: Danmarks største tæppe bæres over Kongens Nytorv som reklame for en tæppeforretning. Det er Knud Testesen forrest og herefter følger Carl Carlsen - Henning Østergaard - Orla Nielsen - Poul Hansen - Viggo Hansen - Frode Olsen - Klarskov Christensen. Sidste mand er ukendt.

Derfor lod man i al hemmelighed i vinterens løb grave en ca. 40 meter lang tunnel fra kabinetsekretariatet i Chr. VIIIs palæ (Daværende residenspalæ, og den nuværende kronprins' palæ) over til ridehuset ved Det bernstorffske Palæ. De ingeniører og de fem mand der udførte gravearbejdet var alle gardere, som man havde fuld tillid til.

Den 5. marts var tunnelen færdig og kunne overdrages til kongen. Af oplysninger der er stillet til rådighed af Livgardens historiske samling fremgår, at Zonen blev tildelt den opgave i påkommende tilfælde, at møde med en ambulance i gården Bredgade 38, hvortil der var direkte adgang gennem gårdene med en bære. Kongen kunne på dette tidspunkt ikke gå, og det var en forudsætning, at han allevegne skulle transporteres, enten i rullestol eller på sygebære.

At Zonen blev tildelt denne opgave skyldes utvivlsomt at korpsets daværende driftsleder, Erik Lendal Hansen, var tilknyttet Den kgl. Livgarde, dels som løjtnant af reserven, dels som medlem af den illegale garderbataljon.

Erik Lendal Hansen valgte de to overassistenter på hovedstationen, Carlo Lundtoft og Kay Rothe Hansen til opgaven samt Frode Olsen som reserve. Ingen andre end disse implicerede havde eller måtte få kendskab til planen, som skulle udløses med kodeordet: "Grosserer Bodenhoff er syg".

Kaptajn Kjeld greve Brockenhuus-Schack, der var ansvarlig for kongefamiliens sikkerhed, fik sikret sig, dels en lejlighed i Stockholmsgade som tilflugtssted, dels fik han en aftale med daværende overkirurg, dr. med. Hans Wulff, om at skjule kongen i hans tjenestebolig, Ledreborg Alle 34, på Amtssygehusets nordlige grund. Der var tillige et tredje tilflugtssted længere ude på Sjælland, men det var Amtssygehuset, man satsede på i første omgang.

Aftalen blev, at ambulancefolkene skulle køre til Amtssygehusets optagelse (det var ikke unormalt for en ambulance), derfra skulle kongen køres på båren ad den underjordiske gang til operationsafdeling H, herfra måtte ambulancefolkene bære båren op af en bagtrappe til massageafdelingen, hvortil de havde fået udleveret nøgle. Fra massageafdelingen var der en aflåst dør, der førte ud i det fri. Tæt ved lå et tørveskur, hvorigennem den videre transport kunne foregå ubemærket. Kaptajn Brockenhuus havde nøgle til dr. Wulffs bolig og kodetal til tyverialarmen. Kongens bære skulle transporteres over et trådhegn, det skulle ske ved hjælp af fire solide wiener-stiger. Det var en forudsætning, at transporten skulle ske efter mørkets frembrud. Kom kongen til Amtssygehuset i dagslys, skulle kongen føres op på afdeling H, eller blive i massagelokalet indtil det blev mørkt.

Man havde tidligere haft en eftersøgt sabotør på afdeling D, så tyskerne var kendt med hospitalets udgange.

Der blev gentagne gange holdt øvelse på opgaven, og både dronning Alexandrine og den daværende kronprins Frederik IX forlangte at blive hejst ned og passerede tunnelen indtil den søndre skakt inde i ridehuset og tilbage igen.

To brande med hver sin virkning

Viggo Hansen fortæller, at han den 13. marts var med katastrofevognen til en sabotagebrand i et skrædderi i Rantzausgade 62, hvor man syede uniformer til tyskerne: "Da vi kom frem, var et baghus i fuld brand. Mens Københavns Brandvæsen pøsede vand på, skulle vi dække flere etager med symaskiner. Da vi var ved at få styr på en presenning, blev vi ramt af en vandstråle, så hele lortet fløj ud af hænderne på os. Der blev ikke dækket mere, men kors hvor var vi våde.

På vej hjem - da vi kørte ved Landbohøjskolen på Bülowvej - lød der et dommedagsbrag, og da vi kørte ind i gården på Platanvej, råbte vagtmesteren: "Afsted til Tuborg havn, Esso-benzintankene er sprængt i luften". Da vi kom derud, var varmestrålingen fra den voldsomme brand så kraftig, at vi blot skulle stå stille 5 - 10 minutter på hver side, - så var vi tørre."

Bombardementet af Shell-Huset og katastrofen ved Den franske Skole

Onsdag den 21. marts om formiddagen oplevede københavnernes det andet Royal Air Force bombeangreb. Målet var Gestapos hovedkvarter i Shell-Huset. RAF havde opøvet en meget fin præcision, men desværre skete der et ulykkeligt kiks.

Kl. 11:15, kom 20 Mosquito-bombefly ledsaget af 26 Mustang-jagerfly samt to fotofly i lav højde langs banegraven ved Vigerslev Allé. De var formeret i tre angrebsbølger. Førermaskinen i 1. bølge kom til at strejfe en lystkastermast ved jernbaneterrænet umiddelbart ved Enghavevej og Ingerslevsgade, hvorved den kom ud af kontrol.

Formentlig havde piloten øjnet et stort grønt område vestpå, Frederiksberg have, hvor han kunne foretage en nødlanding. For at lette flyet blev piloten nødt til at droppe sine bomber. De første faldt ved Sønder Boulevard, nogle ved Henrik Ibsensvej og de sidste ved Den franske Skole. Flyet nåede ikke Frederiksberg have, det styrtede ned i Alléenberg-garagerne, der lå hvor nu ABC-teatret ligger.

Resten af 1. angrebsbølge dykkede lavt over Sankt Jørgens sø og faktisk kastede de bomberne ind ad vinduerne i Shell-Huset. Piloterne var vidende om, at tyskerne havde anbragt danske gidsler i tagetagen.

To af flyene i 2. angrebsbølge blev tiltrukket af røgen fra Den franske Skole og kastede deres bomber her. De øvrige fly blev usikre og undlod at kaste deres bomber.

3. angrebsbølge så begge brande og bombede det rigtige mål, Shell-Huset.

Den egentlige årsag til katastrofen var, at flyene skulle flyve i lavest mulig højde over Nordsøen for at undgå at blive opdaget af den tyske radar. Den ret kraftige vind denne dag, gav høje bølger, og skumsprøjt herfra satte sig på frontruderne og fik dem til at salte til. Det nedsatte sigtbarheden, og det må antages at være den egentlige årsag til, at førerflyet i 1. bølge ramte lyskasteren med den ene vinge.

Angrebet kom helt overraskende for tyskerne. 4 minutter før var der givet "Forvarsel", men først i det øjeblik bomberne faldt, kom selve "Luftalarmen". Selv husker forfatteren, at flyene fløj så lavt, at man tydeligt kunne se piloterne i cockpittet.

Den 6-årige Elisabeth, som gik i børnehaveklasse på Den franske Skole, oplevede bombardementet således: Luften er pludselig fyldt af lavtgående fly. Det larmer forskrækkeligt, og lige pludselig lyder der et brag, som får hele skolen til at ryste. Elisabeth ser ud ad vinduet over mod garagerne. Luften er fuld af sort røg. Det ser uhyggeligt ud. Nonnen siger: "Så børn, nu går vi i kælderen, stil jer op to og to ude på gangen". Nu lyder luftværns sirenerne. På vej ned ad trappen gennemrystes skolen igen af en serie voldsomme brag. Lyset går ud og luften bliver fuld af kalkstøv. Elisabeth presses frem og ind i et kælderrum, men hun har mistet kontakten med flere børn fra klassen. 480 børn var på vej til beskyttelsesrummene. De 150 blev begravet, da trapperne styrtede sammen.

Viggo Hansen havde frivagt og var hjemme i Lille Kannikestræde. Kl. 10:45 skulle børnesygeplejersken komme og veje hans søn, Dan. Midt i børnesygeplejerskens vejledning hørte de skud fra luftværnskanoner, motorstøj fra lavtgående fly, maskinkanonsalver, og så kom "Luftalarmen". Børnesygeplejersken tog en gryde på hovedet og rendte op på gaden og lukkede skodderne foran vinduerne. Viggo Hansen sprang i uniformen og cyklede mod Platanvej. Det stormede kraftigt og det hæmmede farten. Da han passerede Axeltorv så han røgen fra Shell-Huset. Det vrimlede med Hipofolk, men da han var i uniform, kunne han passere.

Frode Olsen havde ligeledes frivagt, han sad i en barberstol på Vesterbrogade, her hørte han bragene, en lyd han genkendte fra luftangrebet på B & W. Han var stadig i uniform og måtte nu til Platanvej. Da han kom ud på gaden, så han Viggo Hansen komme spurtende på sin cykel, og Frode Olsen kom op på stangen.

Da de ankom til Platanvej, var der kun to mand på stationen og ingen leder.

Driftslederen og de to overassistenter var til et tophemmeligt møde på Amalienborg om evakueringsplanen, det ville sige; der var ingen, der vidste hvor de var.

Frode Olsen styrtede ned i sikringskælderens, men CB-telefonvagten var ikke kommet endnu. Frode Olsen forsøgte at komme igennem til luftværnets kommandocentral på den direkte telefonlinie, for at kunne fremtvinge en udrykningsordre, men uden held.

Bombeangrebet var kommet ligeså overraskende for luftværnet som for tyskerne, så deres mandskab var ikke på plads.

Fra administrationen i villaen kom kontorfolkene ned i garagen og fik udleveret Røde Kors hjelme og tasker. Fra naboejendommene kom folk løbende og råbte, at korpset skulle rykke ud. Man kunne se, at taget var blæst væk, og at der var ild i en 5-etages ejendom på Henrik Ibsens vej, og tililende fortalte, at en dame var kastet ud fra 5. sal af en eksplosion. Der var dog intet at gøre, forholdsordren var, at Zonen under luftalarm var under direkte kommando af luftværnet, og ikke måtte rykke ud før korpset fik direkte ordre. Kommandocentralens opgave var at koordinere indsatsen på de forskellige skadesteder.

Det Frode Olsen kunne gøre var at tage en bærbar sprøjte frem, og lægge nogle slanger ud fra en brandhane, og så overlade indsatsen til nogle civile der trak slangerne gennem haverne fra Platanvej frem til den skadede bygning.

Længe efter bombenedslaget kom to småpiger løbende hånd i hånd ned ad Platanvej fra Alléen. De så forslåede og tilstøvede ud. Blodet løb ned ad kinderne: "Skynd jer, skynd jer," jamrede de, "skolen er styrtet sammen og der er ingen til at hjælpe". Det fik Frode Olsen til at træffe en beslutning. Han tog nu kommandoen, og uden kommandocentralens tilladelse beordrede han Viggo Hansen afsted i en uindregistreret ambulance (den skulle udstationeres til Odense), selv tog han katastrofevognen. Inden de kom ud fra stationen, ankom et hold på 11 Zone-løsarbejdere i en lastbil, de beordredes til at følge med.

Viggo Hansen fortæller: "Hele skolens øverste etage var styrtet sammen, og det brændte godt i ruinerne. I Frederiksberg Allé flød det med murbrokker og bjælker, så jeg måtte køre langs venstre fortov, som civile ryddede. Fra vinduer på hjørnet af Amicisvej smed folk deres jordiske gods ned på gaden. Nogle behjertede civile rendte med min bære, den så jeg ikke mere. Jeg læssede fire næsten bevidstløse børn og en nonne ind i ambulancen og kørte med udrykning til Frederiksberg Hospital."

Fra indsatsen ved Den franske Skole

Frode Olsen fortæller: "Da jeg ankommer til Den franske Skole, der næsten er helt skjult af kalkstøv, er alt dødsstille. Der er ikke mødt noget brandvæsen. Jeg beordrer de 11 løsarbejdere ned i den fjerneste ende af skolen, hvor jeg vidste beskyttelsesrummene lå. Her skulle de fjerne kasserne med sand (en beskyttelse mod sprængstykker) foran kældervinduerne, og ellers redde, hvad der reddes kunne nede fra dybet. Selv løber jeg med en kollega ned i den sammenstyrtede kælder fra den anden ende, for at arbejde mig igennem murbrokkerne. Kalkstøvet var meget generende for øjnene. Situationen er uoverskuelig. Der ligger døde og sårede overalt. Den dødlignende stilhed afbrydes af et par nonner der lå fastklemmt under ruinerne: "Lad os være, - hjælp børnene"."

Frederiksberg Brandvæsens brandudrykning, ambulance, radiovogn, redningsstige og vagtsprøjte, holdt ved Alléenberg garagerne og fandt en indsats her urimelig farlig på grund af eksplosionsfaren. RAF-flyet var styrtet ned ved benzintanken i garageanlægget og brændte med nogle kolossale flammer der udviklede en sort røg som i den kraftige vestenvind fuldstændig spærrede udsigten til Den franske Skole. De kraftige trykbølger fra eksplosionerne havde blæst alle ruder ud i hele kvarteret, og den kraftige varme fra flybranden antændte gardinerne i de nærmeste beboelsesejendomme. Disse brande smittede fra ejendom til ejendom.

Både Københavns- og Frederiksberg Brandvæsen - rådede over radiosender og -modtager i deres kommandovogne, men den 29. august 1944 forbød den tyske værnemagt brandvæsenerne at anvende dem, og den 1. februar afhentede det tyske sikkerhedspoliti radiomateriellet og opmagasinerede det i Ingeniørhuset, hvor det gik tabt ved bombeangrebet. Dette, i forbindelse med, at både det offentlige, og luftværnets eget telefonnet, var brudt sammen, gav problemer med at få de nødvendige meldinger frem. Der var faktisk kun ordonnanser tilbage; hvis de var der. Det gav i næsten hele forløbet af redningsindsatsen store ledelsesmæssige problemer.

Lederen af brandudrykningen blev efterhånden bekendt med de to øvrige skadesteder, og sendte redningsstigen til Henrik Ibsens vej og de tre andre køretøjer til Den franske Skole.

Efterhånden som skadernes omfang blev kendt på brandstationen, indkaldte man frivagterne, og i den takt de mødte, sendtes de til assistance. Alle Frederiksberg Brandvæsens køretøjer blev bemanded, også ambulancerne.

Viggo Hansen fortæller: "Frederiksberg Hospital havde nyligt flyttet skadestuen til den nye bygning A. Her stod portører klar og lagde patienterne på nødbårer. Læger stod i døren og kikkede på dem, de døde blev sat lige indenfor, de andre kom helt ind i lokalet. Når ambulancen var tømt og bagdøren smækket, slog portørerne på vognen, som tegn til afgang og retur. I mange gadekryds stod civile og stoppede trafikken, således at ambulancerne kunne passere for fuld dørn. Det gik virkeligt stærkt, én af Hudson-ambulancerne fik krøllet en forskærm, da en skraldevogn ikke kom hurtigt nok af vejen.

Kl. 11:35 opdagede brandvæsenets vagthavende, at hele Maglekildevej brændte. Via overledelsen kaldtes der assistance af rednings- og slukningsmateriel, samt alt hvad der kan skræbes sammen af ambulancer.

Ved Den franske Skole mødte - på eget initiativ - bedriftsværn fra firmaet Hans Lystrup og bryggeriet Carlsberg, ligesom et hold CBU-folk, der var til øvelse på Enghavevej Brandstation, mødte under ledelse af kolonneassistent Prins Georg. Københavns Brandvæsen var selv engageret med to store brande i henholdsvis Shell-Huset og på Sønder Boulevard, samt nogle mindre brande. Senere fik Frederiksberg assistance af Københavns Brandvæsen og Gentofte Brandvæsen.

Frode Olsen fortæller: "Vi fik bjærget adskillige børn i skolens kældre, men endnu flere måtte opgives. Fjernede vi tømmer og murbrokker i den ene ende, skreg og jamrede børn i den anden.

Fra indsatsen ved Den franske Skole

Løsarbejderne fik befriet et antal børn og nonner fra et ubeskadiget beskyttelsesrum, hvor de havde været indespærret. Nu kom de og hjalp hos os. Brandfolk, Zonefolk, CBér og civile dannede kæde. Der blev brudt hul i muren, og murbrokker, tømmer og træstumper langes ud én for én eller i spande som kunne passere de snævre åbninger, Da røgen tiltog måtte der indsættes røgdykkere og der blæstes frisk luft ind til de indespærrede. Kommandoforholdene var løse og både rednings- og slukningsarbejdet uoverskueligt. Det var nødvendigt at indsætte pumper, da der samledes mere og mere vand, dels fra slukningsarbejdet, dels fra et ledningsbrud."

Elisabeth var stadig indespærret, og har det, som om hun skal kvæles i støv. Hun mærker, hvorledes hendes sko fyldes af vand. Nu presser vandmasser døren op til den næste kælder, og hun ser det brænder. Hun hopper ned fra den stol, hun har siddet på. Vandet går hende til armhulerne, hun går ind i rummet ved siden af og sætter sig op på et havebord. Et øjeblik efter lyder en mandsstemme: "Kom, hurtigt her." Hun kryber ned fra bordet, går gennem vand og støv, hen til ham. Han løfter hende op og kaster hende gennem luften til næste mand, og sådan videre til det fri. Hun anbringes på en lastbil blandt dræbte og sårede, men hvor er hendes kammerater ? Lastbilen kører hende til Frederiksberg hospital.

Frode Olsen fortæller: "Jeg har nu arbejdet i flere timer i ruinerne og trænger til luft. Jeg er netop blevet afløst, da der sker en sammenstyrtning, der begraver redningsmandskabet. Herunder dræbes to frederiksbergske brandmænd, Oscar Dalby og Svend Aage Hansen, og flere såres. En københavnsk brandmand så hårdt, at han må sygemeldes i flere måneder.

En af Zonens ambulancer må have stået ubenyttet lidt for længe i Frederiksberg Allé, for pludselig lettede den med en Carlsberg-chauffør ved rattet og fyldt med tilskadekomne til Frederiksberg hospital. Den kom tilbage igen og blev stillet på samme sted. Sådan var situationen, fyldt med spontane handlinger, og uden egentlig kommando.

Zonen fik efterhånden samlet de fleste frivagter, og fik alle ambulancer bemanded, flere dog kun med én mand. Både Amager- og Østerbro-stationen deltog."

Viggo Hansen fortæller: "Jeg deltog i forskelligt arbejde ved Den franske skole, bl.a. med at få murbrokker væk fra nedgangene til kældrene. Der deltog mange civile med at række spande med murrester fra hånd til hånd. Det mente en yngre brandinspektør fra Frederiksberg var for farligt, så dem beordrede han væk. Lidt efter dukkede den københavnske brandinspektør Arne Stangerup op i et kældervindue og råbte: "Skå de børn reddes, så se at komme i gang". Så begyndte alle igen at læsse væk i spande fra hånd til hånd.

Jeg blev beordret retur til Platanvej, her skulle jeg sammen med Kaj Carlsen hente den dame, som var styrtet ud fra 5. sal på Henrik Ibsensvej; hun vejede ca. 250 pund. Først kom hun på Frederiksberg Hospital og derfra direkte til lighuset. Da vi skulle læsse hende over på den selvkørende stålbakke, rullede den væk, og damen faldt ned på stengulvet. Vi så lidt slukørede ud. Carlsen sagde stiltødt: "De slog Dem vel ikke igen ?".

Det var vel den sarkasme, som gjorde det muligt for os at kunne arbejde videre med de grusomheder, vi blev vidne til.

Ved 21-tiden var jeg tilbage ved Den franske Skole for at assistere ved katastrofevognen hvor Frode Olsen var leder. Der var lagt al det lys ud som vognens anlæg kunne klare; vi skiftedes til at sidde og passe gashåndtaget, så motor og generators omdrejninger passede. På skift var vi så nede i kælderen og tage imod mursten og brokker. Blæsten var en stor ulempe, og støvet fra murrester og mørtel fløj gennem luften og ind i øjnene. Lotter gik rundt og badede vore øjne i borvand."

På Frederiksberg Hospital modtog man ialt 46, der var døde ved ankomsten, 69 kvæstede, som indlagdes, og 214 som kunne hjemsendes efter behandling. Ialt mistede 115 livet, deraf 85 børn.

I kvarteret bag ved skolen på Maglekildevej, lå de sammenbyggede 4-etages beboelses-ejendomme med over 13 opgange i ruiner og aske. Kommunens socialtjeneste oprettede opsamlingssted for de husvilde i Platan-biografen på Vesterbrogade, hvortil meldte sig over 1.000 mennesker. 40 personer, som det ikke var muligt at skaffe andet logi, måtte overnatte på Rahbekskolen.

Kommunens socialtjeneste samlede børnenes forældre i Betty Nansen Teatret. Her ventede de nyt om deres børn. Det vekslede mellem overvældende glæde, når der meldtes om godt nyt, og tiltagende fortvivlelse hos de forældre, der ikke hørte noget. Elisabeth blev behandlet for nogle hudafskrabninger på Frederiksberg Hospital, og her mødte hun sin far. Der blev stor gensynsglæde, og de tog hjem sammen.

Om aftenen havde brandfolkene fået ilden under kontrol. En restauratør i Allégade åbnede sin restaurant med gratis frisksmurt smørrebrød og siger "værsgo" til brand- og redningsfolk, - "Det var lige, hvad vi trængte til," siger Frode Olsen.

Frode Olsen fortæller: "Jeg gik tilbage til Den franske Skole og fortsatte gravearbejdet, men det jeg fandt, var dræbte børn. Et øjeblik står jeg stille. Så hører jeg en barnestemme: "Jeg skal tisse". Klokken var 22:30, så han har altså ligget i ruinerne i godt 11 timer. Ved siden af drengen lå en nonne og 10 andre børn, alle dræbte. Drengen havde ligget i en luftlomme mellem murbrokker og tømmer. Sandsynligvis har han været besvimet i en længere periode, men han var uskadt. Det var den sidste overlevende, der blev befriet. Vi manglede på det tidspunkt endnu at gennemgå ca. 200 kvadratmeter.

Vicebrandchef Jørgen Mygind sagde, at der var set flere voksne og børn kigge ud fra en dør i skolens nordøstlige hjørne kort efter luftangrebet. Ved en nærmere undersøgelse fandt vi 14 lig.

Ud på natten begik jeg den fejl at gå over på Betty Nansen Teatret. At se de mange fortvivlede forældre var en frygtelig oplevelse, som jeg gerne ville have været foruden. Ved 3-tiden måtte brandchef Morten Bang fortælle de ventende forældre, at der nu ikke var mere håb om at redde levende ud fra ruinerne".

Opgaverne havde været mangeartede under besættelsen, men denne katastrofe hvor det var børn, der var ofrene, fik redningsfolkene til at glemme sig selv, og yde alt, hvad de havde i sig. Nerver var der på, for ingen kan vænne sig til en sådan opgave. Nogle har nok ikke været helt tilfredse med deres indsats og følt, at de burde have ydet mere, men i virkeligheden havde de presset sig selv til det yderste.

I det store værk "De fem lange år" skrives på side 943, "Naar Ulykkerne på Frederiksberg fik saa stort et Omfang, skyldes det for en Del, at Luftværnsforanstaltningerne brød sammen. Meldesystemet svigtede, dels fordi Meldstederne først skulle bemandedes, når Flyvervarslet var givet, dels på grund af Langsomhed. Meldingerne om Skaderne paa Maglekildevej blev, synes det, dels uklart afgivet dels ikke rigtigt forstået; i hvert fald fik Brandchefen først godt to Timer efter Katastrofen fuld Forståelse af Ildsvaadens Omfang. Hvad Rydningstjenesten angaar, herskede der Uklarhed, hvorvidt den skulle virke efter eget Initiativ og med Ledelse som selvstændig Tjenestegren, eller den blot var en Hjælpetjeneste under Brandvæsenet, og først ved 15-Tiden fik dens Repræsentant Underretning om, at det brændte paa Maglekildevej."

Den lille Elisabeth blev senere præst i Farum. I 1980 skrev hun en bog "Jeg var der" - Hun skildrede, hvordan hun oplevede bombardementet, og hvilke psykiske følger det fik for hende.

36 år efter - i september 1981 - bragte ugebladet "Hjemmet" præsten, Elisabeth Lynerup og stationsleder Frode Olsen, også Farum, sammen i et dobbeltinterview. Det blev til en 4-sider lang skildring af begivenheden.

Nogle dage efter bombardementet fik Frode Olsen en opgave for modstandsbevægelsen. Inde i Shell-Husets ruiner lå fire pengeskabe som man mente indeholdt vigtige oplysninger om modstandsgrupperne. Den værnemager-entreprenør, som havde oprydningsopgaven for tyskerne, indvilligede i at have bestilt de to lastvogne som modstandsbevægelsen sendte derind, og hvor Frode Olsen var chauffør på den ene.

For værnemageren var det en fordel at gøre modstandsbevægelsen denne tjeneste, nu da det var tydeligt, at tyskerne havde tabt krigen. Efter nogen søgen fandt man pengeskabene, og de blev kørt ud på et værksted i en baggård til Vesterbrogade. De var næsten ikke til at få lukket op, der måtte hentes alle de ilt- og gasflasker, der var på Platanvej, altså både fra depotet, fra katastrofevognen og fra ambulancerne. Endelig fik man dem åbnet, de var tomme.

Viggo Hansen fortæller: "Skærtorsdag - det var den 29. marts - bliver Zonen kaldt med ambulance til den tyske afdeling på Vestre fængsel. Det blev Poul Marcussen og jeg, der skulle afsted. Vi kom gennem porten og over til indgangen i gavlen. Her tog en tysk politisoldat imod. Vi kørte båren ind i fængslet til en celle hvor der var 3 - 4 indsatte. På en madras på gulvet lå en mand pakket ind i bandager, han lugtede ikke ligefrem af "Chanél nr. 5", de øvrige "beboere" sagde, at de havde gjort alt for at holde liv i ham. Han kom på båren og vi kørte mod udgangen, her fik vi besked på at køre ham til Diakonissestiftelsen. Det kom helt bag på os, og vi skønnede, at dette måtte være noget særligt. Da vi var kommet ud fra fængslet, satte vi horn og lygter på og kørte i fuld fart. På Diakonissestiftelsen stod læger og sygeplejersker klar og ventede på os. Patienten slog øjnene op og sagde: "Jeg vil ikke på Shell-Huset, - jeg vil ikke på Shell-Huset". En læge sagde: "Rolig, nu er De i gode hænder". Vi bar ham op på 1.sal, hvor han blev lagt i en seng med varmedunk. Det var den senere indenrigsminister Poul Sørensen, der havde været fange i Shell-Huset, da det blev bombet, han måtte springe ud fra 5. sal, og ramte en jernmarkise ved Shell-Tanken. Han blev lagt over på den anden side af Kampmannsgade, hvor han lå til henunder aften. Først da alle tyskerne var bragt væk, blev det hans tur til at komme til det tyske lazaret på Nylandsvej, og herfra senere til Vestre fængsel. Ingen tvivl om, at det var i sidste øjeblik han kom under rigtig hospitalsbehandling, så han kunne overleve."

Frode Olsen fortæller: "En månedstid efter bombeangrebet kom jeg en nat kørende i ambulance gennem Bülowvej, her ser jeg en forvirret kvinde løbe rundt i nattøj. Det var en af mødrene til et dræbt barn fra Den franske Skole. Hun var ikke kommet sig af choket. Min hjælper og jeg fik hende ind i ambulancen og kørte til Frederiksberg hospital.

Tyskerne skyder efter sygetransport

Fra Platanvej skulle der udføres en langturs-sygetransport til Jylland. Den bliver udført af driftsleder Erik Lendal Hansen og flyveren, løjtnant Elmer Klint, til formålet låner de Jørgen Wibolts Nash-sygetransportvogn. På hjemvejen den 28. marts, bliver vognen beskydt på Lillebæltsbroen af en tysk vagtpost, og Elmer Klint rammes af syv skud i låret. Han bringes til Middelfart sygehus, hvor han indlægges. Han kommer sig dog, og efter krigen kan han genoptage sit arbejde som pilot i Det Danske Luftfartsselskab, nu SAS.

Flyveambulancen til rådighed for Røde Kors

Den 19. april stillede Zonen sit ambulancefly til rådighed for Røde Kors. OY-DIZ var det eneste operative civile danske fly. Hermed indledte løjtnant Kaj Simonsen de berømte flyvninger med den svenske greve Folke Bernadotte.

Greven forhandlede sig tilrette med Himmler om befrielse af koncentrationslejrfangerne og en eventuel kapitulation. Greven overvågede selv hjemsendelserne i de hvide busser. Nogle få af de værst medtagne fanger transporteredes dog hjem i ambulanceflyet.

Efter krigen skrev præsidenten for Svensk Røde Kors, greve Folke Bernadotte: ..."Det var för mig av oskattbart värde aat have tillgång till denne transportmöjlighet, som möjliggjorde för mig at snabbt och säkert fullgöra de uppdrag med frigivandet och hemtransporterandet av en del koncentrationslägerfångar i Tyskland. Flyve-Tjenestens ambulanceplan transporterade mig även från Sønder-Jylland till Köbenhavn och åter när det gälde att snabbt viderebefordra Himmlers kapitulationsanbud till de väst-allierede samt överlämna deres svar till honom"...

Clearingmord på Helenevej

Den 20. april var det Adolf Hitlers fødselsdag, og for første gang under besættelsen festligholdt det officielle Danmark ikke dagen.

På Københavns domhus flagede man på halv stang på grund af en funktionærs død. På en forespørgsel var dette oplyst for det tyske Sikkerhedspoliti. Ikke destomindre rykkede en terrorgruppe ud om natten, sprængte døren til byretspræsident Myrdahls hjem og skød ham ned.

Samme nat lige over midnat gik den berygtede "Lorentzen-bande" (Civile Hipofolk) til angreb mod landsretssagfører Schjørring-Thyssens villa på Helenevej 1. Døren var forsynet med panserplade, hvorfor det første forsøg mislykkedes. Så klatrede en Hipomand op på villaens altan, men her skød landsretssagføreren mod ham med sit jagtgevær. Hipoérne åbnede nu en voldsom maskinpistolild mod altanen, og i ly af denne tiltvang de sig adgang, hvorefter de skød Schjørring-Thyssen og hans hustru.

Zonen blev tilkaldt, og da 1. ambulancen var ved at starte, kom vagtmester Ulf Hansen råbende ud: "Det er tyskerne, de ringer og siger, at de kommer og sprænger stationen i luften, hvis de skal vente længere". "Alle kom på benene - ambulancen var jo kørt - men vi sad og ventede i mere end en time til kollegerne kom tilbage," fortæller Viggo Hansen.

Kollegerne fortalte: "Da vi kom til Helenevej, som er en lille smal sidevej til Bülowvej, holdt der flere civile biler, og en masse folk rendte rundt og råbte op. Vi blev beordret op med en bære på 1. sal, hvor der mødte os et forfærdeligt syn. I soveværelset lå en mand og en kvinde, begge skudt med maskinpistoler. Det var dog ikke dem vi skulle have, det var en mand der lå ved altandøren, han var skudt i hovedet og hans ene øje hang ud i nogle sener, ellers var alt en blodig masse. Da vi løftede ham op på båret, råbte han pludselig: "Jeg lever". Vi fik besked på at køre ham til lazarettet på Nylandsvej, og en vagtmænd med maskinpistol satte sig ind til patienten. Foran kørte en af Hipobilerne, hvor bag- og sideruder var fjernet. Bagsædet var taget ud, og et træsæde sat ind således, at man sad med ryggen i kørselsretningen, - herfra kunne de skyde bagud og til siderne. På lazarettet blev patienten båret ind i modtagelsen. En værnemagtslæge i fin uniform og med Røde Kors armbind tilså patienten og sagde: "Vi modtager ikke Hipofolk her". Der blev råbt og skreget, men med ro og overlegenhed fastholdt lægen sin beslutning.

Vi måtte så køre ham til lazarettet på Tagensvej, bag Militærhospitalet, her var man også modvillig, men da han var ved at komme til bevissthed og begyndte at skribe, blev han lagt på en bære og fik en beroligende indsprøjtning."

Den hårdt sårede Hipomand overlevede og blev efter befrielsen idømt 15 års fængsel ved landsretten.

Mænd med pistoler på Platanvej

En aften kom fire mænd ind på gangen ved vagtmesterkontoret og trak pistoler. Carlo Lundtoft kommer til, ser på mændene og siger: "Tå det lort væk, vi vil ikke have vådeskud her !" Så kikkede de sig rundt og stak pistolerne i lommen. "Hvad skal I ha' ?" spurgte Lundtoft. De skulle bruge en ambulance og hente våben. På det tidspunkt genkendte Viggo Hansen de to af mændene, det var to kolleger fra station 1, Johannes Lomholt og Bent Wiese, og de nikkede til hinanden. Lundtoft sagde: "Det må være noget for dig, Viggo !" - "Jeg startede den gamle Ford 1934 med gas-generator," fortæller Viggo Hansen og fortsætter: "Vi skulle ned på et af Statsbanernes værksteder på Otto Busses Vej, hvor de fire mænd gik ind. Jeg vendte vognen og bemærkede to tyske vagtposter lidt længere henne, de kikkede meget interesseret på mig. Jeg blev nervøs, men i det samme kom mændene ud med nogle sække og smed dem ind ad bagdøren, så hurtigt ind i vognen og afsted med "horn og lygter". Sækkene skulle afleveres hos en kollega, Gade Jensen i Store Kongensgade, men han var ikke hjemme og så sad vi der og gloede. Enden på det hele blev, at sækkene blev gemt på min bopæl i Lille Kannikestræde 4, i min fars kælder over gården. Havde han vist det, havde han skidt i bukserne."

Zonen sikrede modstandsbevægelsens fødevarerdepoter

Da det ikke kunne udelukkes at krigen kunne komme til Danmark, oprettede modstandsbevægelsen nogle fødevarerdepoter i forskellige kirker.

Frode Olsen fortæller: "Zonefolkene påtog sig den opgave at udføre transporterne på deres frivagter. De letfordærlige varer skulle udskiftes hver 3. uge, og de 3. uger gamle varer blev så fordelt til forskellige børneinstitutioner.

Den længste nat

Efter det danske politis opløsning den 19. september 1944, blev der oprettet et illegalt kriminalpoliti, der fik til huse på H.C.Ørstedvej 10 i et butikslokale. Hver dag tog de illegale kriminalbetjente rundt til brand- og redningsstationer samt de kommunale vagtværn, for at orientere sig om det sidste døgnns begivenheder. De var naturligvis mest interesseret i drab og terror. Der blev skrevet rapporter, der senere skulle danne grundlag for anklagemyndigheden til at rejse tiltaler, når krigen var forbi.

Den 24. april om morgenen kom to kriminalbetjente på deres rutinemæssige besøg på Platanvej. Den ene kriminalbetjent blev meget opmærksom på en forholdsvis ny vagtmesterelev. Efter at de havde gennemgået rapporterne gik de over i villaen. De har givetvis fortalt driftsleder Erik Lendal Hansen, at vagtmestereleven var en efterlyst stikker. Lendal Hansen havde antaget den unge mand, Palle Hagen, tre uger tidligere, efter at hans forhold på vanlig vis var grundigt undersøgt.

Rap. Nr.	Dato	Klokkeslet Afg. Hjemk.	Kørselens Art	Rekvirent	Polititilladelse af eller anmeldt til	Speedom.	Kørte km	Benz. l.	Tur. h. af (Nr. el. Skj)	Anmærkning
<u>September Maaned:</u>										
28981	13/10	6 ⁵⁵ 7 ⁴⁰	Brand.	Hjertes kammer			26			3rd. Hillerød.
43110	24/10	9 ²⁵ 7 ⁴⁰	--	Regenloff Ullsted			4	10		
- 124	31/10	21 ⁰⁹ 21 ⁰⁵	--	Regen Jensen led			2			
							32	10		
<u>November Maaned 1943</u>										
43133	5/11	6 ²⁵ 8 ¹⁵	Brand	Kulvildens Kvindes			16			
- 172	20/11	20 ²² 22 ¹⁵	--	Arving, Kørskulleri. (offic.)			24	20		
							40	20		
<u>December Maaned 1943</u>										
45446	21/12	13 ¹⁵ 16 ²⁵	Brand	Ingvar Sørensen	Christiansl.		20			Christiansl.
- 450	21/12	17 ⁰⁴ 19 ⁰²	-	Torsingmyrsvej			6			3rd. Brand
							26	20		
<u>Januar Maed. 1944</u>										
1206	1/1	22 ⁵⁰ 4 ²⁰	Brand.	Køeris - Bangørup			32			Parap. 4 1/2 km.
- 18	4/1	11 ⁴⁵ 12 ⁵⁰	Brand	Syg. Birnæs - Søngel. km			2	20		
- 20	5/1	7 ⁰⁰ 7 ⁴⁰	Brand.	Winkelhoffvej. - Søngel.			6			
- 46	14/1	18 ⁴⁶ 19 ⁰⁵	Brand	Pendling 18. km			6			
- 63	25/1	13 ²⁰ 14 ¹⁵	--	Dr. Ullsted - Søngel.			8	20		
							54	45		
<u>Februar Maed. 1944</u>										
1313	17/2	15 ¹¹ 15 ⁵⁰	Brand	Torsingmyrsvej			6	20		
- 29	14/2	13 ²⁰ 14 ²²	3rd. i Vænge				6			
<u>Marts Maaned 1944</u>										
1375	15/3	15 ²⁰ 07	Brand	Lyngvej af Vænge			2	20		
- 91	21/3	13 ⁴⁵ 14 ⁴²	Brand	And. Kottensen - Søngel.			40	30		Parap. i 5 km.
1421	24/3	14 ⁵⁵ 15 ¹⁵	--	Grænbotten G.	Høllerbak		7			
							49	50		

Form 302. 500 Re. 1 A. 2 42 1761

Eksempel på benzinregnskab. (Brandkøretøj, Zonen Hillerød)

Kriminalbetjentene kunne fortælle, at han hed Svend Jørgensen og boede i Hellerup. Han var en flittig gestapostikker og hans generalieblad så stort, at han stod på modstandsbevægelsens likvidationsliste. Man enedes om at Lendal Hansen ikke skulle foretage sig noget, man ville komme igen næste dag.

Frode Olsen fortæller: "Næste morgen kørte en taxa med en falsk generator ind i gården og to mænd går ind og tager den "såkaldte" Palle Hagen. Ude i gården genkender nogle af Zonefolkene taxachaufføren, det var Christian Kisling, de vil hilse på ham, men han vinker dem væk. Taxaen kører væk med vagtmestereleven, der bevogtes af de to mænd.

Efter en kort afhøring blev han skudt, og hans lig blev senere fundet ved Søborg mose overfor Bispebjerg kirkegård.

Da mandskabet samme aften lytter til BBCs danske udsendelse fra London, kommer følgende meddelelse: "En mand, som i ganske kort tid har været ansat i Zone-Redningskorpset med tjeneste på hovedstationen på Platanvej, er i morges likvideret af modstandsbevægelsen. Han gik under navnet Hagen, og det viser sig, at han var en meget flittig gestapostikker. Der er ingen tvivl om, at han er søgt ind i Zone-Redningskorpset for at spionere og lade sine oplysninger gå videre til Gestapo".

Frode Olsen fortæller: "Mandskabet var straks meget oprørte over, hvad de havde hørt, -hvem kunne det være, der var så ubetænksom at lade BBC bringe denne meddelelse? Det meddelelsen sagde, var faktisk at der foregik noget på stationen eller i korpset, som Gestapo kunne have interesse i, derfor måtte den unge mand likvideres.

Man frygtede nu, at tyskerne ville komme og sprænge stationen i luften, som det var sket med andre huse og lokaliteter, der havde været til rådighed for modstandsbevægelsen, og at alle på stationen ville blive arresteret. Det besluttedes i hast at sende 3 ambulancer til Frederiksberg Hospital, hvor de skulle forblive natten over. Katastrofevognen blev gemt væk på et værksted i nærheden."

Tilbage skulle blive Carlo Lundtoft og Frode Olsen, telefonerne skulle jo passes.

Frode Olsen fortæller: "I nattens løb kom der nogle mystiske telefonopkald. Hver gang der var lyde eller noget der bevægede sig ude på gaden, troede vi at tiden var inde. Der skete dog ikke noget, og den næste dag var alt normalt igen. Nu var vi jo også meget tæt på krigens afslutning, så derfor har tyskerne nok haft andet at tænke på." Frode Olsen betegner denne nat, som den længste han har oplevet.

Carlo Lundtoft har i et interview med Zone-Museets direktør Frederik Madsen givet udtryk for, at han ikke troede på, at den unge mand var stikker.

Befrielsen forberedes

Den sidste transportopgave som Frode Olsen udførte for modstandsbevægelsen var at køre Bopachefen Børge Thing ("Brandt") og oberstløjtnant Jens Stagaard i en ambulance til Helsingør, hvor Bopa var udset til at skulle danne brohoved for Den danske Brigades hjemkomst fra Sverige.

Frode Olsen fortæller: "På hjemvejen ad Strandvejen kom vi til at passere en tysk Gestapovogn, hvis mandskab var trådt af på naturens vegne. I en hast fik jeg drejet fra, ind i en skov, og ad små kringlede veje gik det tilbage til København."

Fredag den 4. maj kl. 20:35 lød så befrielsesbudskabet over BBCs danske udsendelse fra London: "Feltmarskal Montgomery har netop meddelt, at de tyske tropper i Holland, Nordvest-Tyskland og i Danmark har overgivet sig."

Den københavnske befolkning styrtede ud på gader og veje og lykønskede hinanden. Mørklægningsgardinerne blev flået ned fra vinduerne og man satte stearinlys i vindueskarmene. Folk strømmede i store mængder til den indre by, specielt Rådhuspladsen, hvor man stod og betragtede tyskerne på Dagmarhus. Sporvognene sneglede sig ind mod byen, stopfyldt med mennesker, også på taget var de kravlet op.

Viggo Hansen fortæller: "Jeg havde været på alenetur med den gamle Dodge, og kl. 19:30 på hjemvejen, kørte jeg forbi min bopæl for at "hilse på". Mens jeg er hjemme, hører jeg frihedsbudskabet fra London. Så fik jeg travlt med at komme til Platanvej. Jeg kørte ad Strøget, hvor der allerede var masser af mennesker. Rådhuspladsen var på vej til at blive fyldt, - alle råbte og skreg "Hurra" - ind imellem hørtes også skud."

Politikens lysavis blev sat i gang. Rådhusårnet blev belyst af Falcks katastrofevogn. På et tidspunkt skulle alle til Amalienborg, men her blev de afvist af politivagten.

De tyske tropper forblev i deres kvarter, men Hipofolk og andre tyskerhåndlangere indledte ildkampe med modstandsstyrkerne, de ville sælge sig selv så dyrt som muligt.

Viggo Hansen fortæller: "Efter et kort ophold på Platanvej, blev vi kaldt med ambulance til en adresse på Amager, hvor en fødende kvinde skulle bringes til fødeklubben på Store Møllevej. Det blev Orla Nielsen og jeg, der skulle afsted. Langebro var spærret efter en sabotage, så vi lagde ruten ind over Rådhuspladsen og ad Stormgade ind på Slotsholmen. Da vi kom ind på Christiansborg Slotsplads, måtte vi køre ind bag statuen af Frederik VII, der var pakket ind under en stor mur. Her måtte vi standse, da der blev skudt ret kraftigt omkring Knippelsbro. Nu var vi sluppet godt gennem hele krigen, nu ville vi også gerne opleve freden. Vi ringede hjem fra portvagten, men fik besked på at vi skulle frem. Da vi så en af brandvæsenets ambulancer komme over broen, så kunne vi vel også. Orla kørte op ad rampen, men vi måtte dukke os ned under vindueshøjde, mens Orla styrede efter sporvognsskinnerne, som han kunne se gennem hullerne til pedalerne i bundbrædderne. På den måde nåede vi Christianshavn og kom ud til patienten. Da vi kom tilbage på stationen blev vi sammen med Hugo Tegne-Hansen sat til at klargøre katastrofevognen med ekstra lysudstyr. Herefter kørte vi ned på Vester Fælledvej ved Carlsberg og satte alle vore sole op, så de pegede på Alsgades skole hvor tyske politisoldater var indkvarteret. Det skulle hindre dem i at se, at man opstillede hele kompagnier af kampklare frihedskæmpere på bryggeriet."

De københavnske ambulancer havde igen travlt, allerede i løbet af aftenen modtog hospitalerne 48 dræbte, 186 svært tilskadekomne og 162 som kunne behandles ambulantly.

Frode Olsen var med en ambulance over Rådhuspladsen, her så han en stor amerikansk benzinvogn fyldt med frihedskæmpere, de skød sejrssalutter med deres maskinpistoler, mens de kørte frem og tilbage. Frode Olsen var lidt forarget over den måde at vise sin glæde på. Han syntes, der havde været skyderi nok. Og så blev der da også skudt i blodig alvor andre steder i byen.

Den 5. maj kl. 04:00 pakkede man sammen i Vester Fællesvej ved Carlsberg og katastrofevognen kørte hjem. "Da vi havde rigget af, var der lige tid til at drikke en af de pilsnere vi havde fået på bryggeriet. Der måtte ellers ikke drikkes i tjenesten," fortæller Viggo Hansen. Derefter gjorde Viggo Hansen sig klar til at aflevere sin udrustning, og kl. 07:00 sagde han farvel og på gensyn. Viggo Hansen fandt sin polituniform frem og fik sat frihedskæmperarmbindet på ærmet og mødte på station 1, på Nytorv.

Her stod en ny "Reo speed wagon" lastbil med høj rigning og træsåder klar, på siderne stod Gentofte Brandvæsen. Disse vogne var der bygget en del af - med tysk tilladelse - til brug for luftværnet. Viggo Hansen blev chauffør på vognen og kørte i flere dage. Efterhånden blev tiderne normale og fodpatruljerne atter indført.

Frode Olsen stod i en modstandsgruppe under afsnit 4, og skulle møde på Peter Vedel Gades skole. Her blev han skuffet over at se helt nye folk gå rundt med våben de overhovedet ikke havde nogen instruktion i at bruge, ligeledes var han skuffet over den måde arrestationerne fandt sted på; det var uværdigt. Ved middagstid forlod han sin gruppe, og tog direkte til Platanvej, hvor han meldte sig til tjeneste, og dér var god brug for ham.

Christian Kisling, der var blevet kompagnichef i Holger Danske, slog hovedkvarter op på Gentofte hotel.

Ambulanceflyveren med Kaj Simonsen var flittigt i brug, bl.a. var den i Malmø, hvor den skulle hente Christmas Møller, men han var der ikke. Zonens fly var det eneste anvendelige fly, der var til rådighed i de dage, og den 19.5.1945 bragte Simonsen medlemmer af befrielsesregeringen til Bornholm i forbindelse med det russiske bombardement. Det var Christmas Møller, Aksel Larsen, Knud Kristensen og Hedtoft-Hansen.

Man ventede Den danske Brigade hjem fra Sverige, og britiske tropper skulle lande i Kastrup. Der var gadekampe flere steder i byen, og især i havnekvartererne.

Den 6. maj havde man rundt omkring på de tyske militære installationer overgivet sig til de britiske tropper. Det eneste der var tilbage, var det tyske lazaret på Nylandsvej. Her valgte man at alliere sig med Zonen - givetvis på anbefaling af modstandsbevægelsen. Zonefolkene var jo ofte kommet på lazarettet, og vidste hvilke patienter der lå der, og de ville kunne genkende eventuelle Hipo-folk, som kunne formodes at gemme sig her. Der skulle bruges 3 ambulancer til at transportere patienterne væk.

"Før det skete," fortæller Frode Olsen, "skulle 6 Zonefolk sammen med driftsleder Erik Lendal Hansen til frokost hos den britiske Major-general Richard Dewing på hotel d'Angleterre, det var bl.a. Kay Rothe Hansen og Elith Hansen. Den ene ambulance var fra station Østerbro.

Efter frokosten skulle opgaven løses. Bevæbnede britiske soldater havde lagt sig i en ring uden om lazarettet. Frode Olsen havde sikret sig med en lille pistol i lommen, for, som han sagde: "Man kunne jo aldrig vide, hvad tyskerne fandt på". Transporterne foregik dog uden problemer.

Senere på eftermiddagen blev Frode Olsen med ambulance kaldt til Jagtvej ved Ågade, hvor et kompagni af Den danske Brigade var blevet angrebet af Hipo-snigskytter. Det havde udviklet sig til en gadekamp med flere dræbte og sårede.

Frode Olsen blev vidne til, at chauffør Aksel Jensen fra Frederiksberg Brandvæsen blev så hårdt såret, at han ikke senere blev i stand til at genoptage sin tjeneste som brandmand.

8. kapitel

Efterskrift

Det var en beretning om Zone-Redningskorpset i København under 2. verdenskrig og de fem lange besættelsesår, fyldt med dramatiske oplevelser.

Redningsfolk, som i et langt livsforløb var ansat i Zone-Redningskorpset, kan bevidne, at de oplevede mere i de fem år, end i resten af deres tid. Selv om en redningsmand helst skal have nerver af stål, reagerer de som almindelige mennesker. En ny vagt, hvad ville den bringe? Skulle man evakuere en såret sabotør eller flytte et våbenlager, og hvem lurede bag det næste hushjørne? Man fortalte ikke sine kolleger om de farlige missioner, jo færre der vidste noget, jo bedre. Skulle man blive taget af Hipo eller Gestapo, var det bedst ikke at vide for meget. Man måtte være forberedt på, at der blev anvendt en umenneskelig tortur, og at man kunne ende i en tysk koncentrationslejr eller foran en henrettelsepæl.

Viggo Hansen slutter med at sige: "Mit arbejde i Zonen hjalp mig gennem en svær tid, og de oplevelser jeg havde sammen med "Gutterne" kunne ikke bare viskes ud. Derfor kom jeg ofte forbi Platanvej og fik en sludder. Senere, da jeg blev motorcyklist, kom jeg endnu oftere. Når man har været rigtig bange sammen, glemmer man ikke et godt kammeratskab".

2. del

Uddrag af båndoptagelse

med

Christian Kisling

**Kristian Kisling under en sammenkomst
med frihedskæmpere i Danmark**

9. kapitel

Christian Kisling

Indledning

Christian Albert Graae Kisling er født den 26. maj 1906 i Svendborg. I 1934 giftede han sig med den 19-årige Ane Margrethe i Hillerød. Da krigen brød ud i 1939 sejlede Kisling som styrmand i den danske handelsflåde. I forbindelse med den tyske besættelse af Danmark i 1940 kom han til London, hvor hans skib skiftede flag. Han benyttede lejligheden til at afmønstre, og det var meningen, at familien skulle mødes i Lissabon, og derfra rejse til USA. Da Kisling kom hertil, havde hans hustru ikke fået udrejsetilladelse, og Kisling måtte tage tilbage til København for at de kunne blive genforenet. Kisling forsøgte sig som opfinder og forsikringstegner.

1940 - 1944 var Kisling ansat i Zonen, herefter i Falck, indtil han i 1947 fik tilbudt en stilling som havnekaptajn ved A.P. Møllers kajanlæg i New York. I 1962 blev han overflyttet til Los Angeles. I 1971 lod han sig pensionere og bosatte sig i kystbyen Capitola ved Stillehavet.

Christian Kisling døde den 17. august 1981 - 3 dage efter en hjerteroperation.

Oversat uddrag af Kislings egen historie til sine børn:

"En morgen læste jeg en annonce i avisen. Zone-Redningskorpset søgte en skipper til deres redningsbåd "Tertia". Jeg reflekterede og fik jobbet. Der var nu ikke meget at lave som skipper, så jeg måtte køre med ambulancer, kranbiler og brandbiler.

Jeg startede på en lille station på Amager. Arbejdstiden på stationen var en dag, en nat og en dag; derefter havde jeg fri en dag og en nat. Der var ikke mange penge i jobbet og vagterne var lange.

Vi boede i en anden del af København, så mor var nødt til at bringe middagsmaden ud. Hun kørte på cykel fra den ene ende af København til den anden. Når jeg havde spist, kørte hun hjem igen.

Lidt senere fik jeg min egen station i Hellerup, Bernstorffsvej stationen. Der var en bolig til stationen, hvor vi alle flyttede ind, så kunne jeg være hjemme, selv når jeg var på vagt. Det var dejligt.

Vi levede lykkeligt i det lille hus. Kort efter, i 1942, blev Henrik født.

Modstanden begynder

Det var i 1942 og tiden gik. Modstanden mod tyskerne startede og voksede langsomt.

Det startede med det vi kaldte "Algang" - det betyder "alle går" - og "Alsang" - "Alle synger". Det betød, at folk gik ud af København om aftenen. De startede i små grupper og mens de gik og sang stødte andre til. Tyskerne syntes ikke at ville stoppe denne begyndende modstand. Så kom de illegale aviser og så sabotage i det små.

Det at starte en modstandsbevægelse er ikke bare at springe ind og være det store hjul. Hvis man for eksempel i fredstid begynder at bombe eller slå nogen ihjel, eller gøre noget galt, vil det meget hurtigt blive opklaret af politiet og det ender med, at man arresteres. Så naturligvis må man opbygge bevægelsen sammen med folket. Hvis ikke folket er med dig, kan du ikke arbejde. Også politiet må der samarbejdes med, de skal ikke forsøge at opklare, hvad der er sket. Der er behov for våben, sprængstof, transport og penge. Men den meget store modstandsbevægelse blev startet.

Naturligvis havde jeg det rigtige job til sabotageoperationer. Jeg kunne placere bomber. Bagefter kunne jeg komme med en ambulance eller et brandslukningskøretøj for at se om arbejdet var gjort godt nok. Hvis ikke, kunne man gøre arbejdet færdigt under slukningen/redningen. Der kørte ingen private biler mere. Kun den allermost nødvendige kørsel var tilladt. Derfor var det rart at være på en redningsstation, hvor det var muligt at køre biler på benzin, og få det hele til at se legalt ud.

Justitsministeriet, som Motorkontoret var underlagt, kontrollerede vores forbrug af benzin. Vi havde en konto og inspektører kom hele tiden og tilså, at vi ikke brugte mere benzin end nødvendigt. Vi måtte snyde lidt. Benzinøkonomien for køretøjerne blev ændret, speedometerne spolet tilbage. Små ture blev ikke registreret på rapporten. De fleste af de små ture var illegale.

Begyndelsen til min karriere i modstandsbevægelsen var, at jeg kunne klare en hurtig transport.

Den danske regering trækker sig tilbage

Den 28. august 1943 ønskede tyskerne at den danske regering skulle underskrive en pagt og erklære undtagelsestilstand i Danmark. Tyskerne krævede meget. Nogle af kravene var:

- 1 Forbud mod at mere end fem personer forsamlers offentligt
- 2 Forbud mod strejker
- 3 Udgangsforbud mellem 20:30 og 5:30
- 4 Overgivelse af alle våben og sprængstoffer
- 5 Dødsstraf for alle, der bidrager til sabotage eller besidder våben eller sprængstoffer
- 6 Pressezensur

Den danske regering nægtede at underskrive pagten og et helvede brød løs.

Om morgenen den 29. august 1943 arresterede tyskerne det danske militær med henvisning til at de ikke kunne stole på dem mere. Derefter trak regeringen sig tilbage.

Redningen af det jødiske folk

Så kom den 1. oktober om morgenen. Vi fik vores overraskelse, da det tyske Gestapo rullede gennem byen. Tyskerne ville arrestere alle jøder og sende dem i tyske koncentrationslejre. Det var en meget trist historie. Danskerne ville ikke tro deres egne øjne, nu så de, at det var tyskernes mening at udrydde alle jøder.

Det var så uhumant som noget kunne være. Tyskerne tog gamle mennesker - en gammel dame på 102 år - og unge mennesker, børn.

Det var nu godt at være i redningstjenesten. Jeg kunne hjælpe mennesker med transport fra København og ned til kysten. Derfra kunne vi sejle dem til det neutrale Sverige.

Jeg kendte mange af lægerne på hospitalerne. De stolede på mig og begyndte at tale med mig om, hvorledes de fik hjulpet jøder til Sverige. I begyndelsen betalte de rige jøder fiskerne mange penge - op til kr. 10.000,00 - for at komme til Sverige.

Der var nogle, der var onde nok til at betale fiskerne og sige "Du sejler mig til Sverige". Så sejlede de afsted med kun én eller to ombord. Andre havde ingen penge. Hvordan skulle de komme over ?

På én dag organiserede lægerne på Bispebjerg Hospital den største redningsaktion af sin art i Danmark. Jeg havde fået en aftale med fiskernes sammenslutning om en rimelig pris, kr. 300,00 pr. person. Det virkede sådan, at hvis en mand var i stand til at betale kr. 10.000,00 skulle han det. Han betalte dog ikke kun for sig selv, men også for 30 andre. Det virkede fint. Om aftenen kørte jeg ud på Bispebjerg Hospital og fortalte præcist hvor mange jeg kunne sende til Sverige den næste morgen. Jeg hentede dem i en almindelig ambulance, jeg kunne have 14 på én gang.

Ud over at vi fik jøder fra hospitalerne, bragte lægerne os også de af deres patienter, der var af jødisk oprindelse. På den måde fik vi et aneligt antal mennesker til vores station ad flere kanaler.

Vi måtte huse dem natten over, fordi de tidlige morgentimer var de bedste for sejladsen. Vi havde et stort loft over garagen, her stillede vi bårer op med tæpper og puder. Jøderne måtte opholde sig deroppe. Mor bar frokost over til dem, men når det blev mørkt tog vi dem over i vores dagligstue, og der fik alle middagsmad.

Jeg må sige, at det ikke var let at lave middag til så mange mennesker fordi alt var rationeret. Når man var vant til at købe ét pund kød hos slagteren, ville det vække mistanke hvis man pludselig købte ti pund. Når det blev mørkt, gik mor til forskellige forretninger for at stykke maden sammen. Det var en svær opgave, og derefter lave mad til så mange. Mange gange var der 30 - 40 mennesker. Nogle var meget venlige og hjalp mor. Men der var også dem, der ikke hjalp, men troede de bare kunne kræve ind.

Jeg husker en jødisk familie, der var klædt på, som skulle de til fest. Jeg talte med manden og fortalte ham, at det blev koldt at tage til Sverige i den mundering. Vi tog en taxa til deres lejlighed for at hente varmt tøj. Da vi kom tilbage til stationen, forventede han, at jeg ville betale taxaén. Jeg fortalte ham, at det fik jeg ikke tilskud til. Dem var der nogen af. Men naturligvis var de nervøse, og det var måske årsagen til deres attitude.

Der var også nogle meget venlige mennesker. Der var en mand, som var direktør for et stort varehus i København. Under vores samtaler havde han fundet ud af at Annegrethe ønskede sig en dukke, og at mor havde brug for nogle viskestykker. Da han rejste, sendte han besked til forretningen, og et par dage efter fik vi en flot dukke til Annegrete og et par viskestykker til mor. Det var en meget venlig gestus.

Der var meget travlt i de dage. Jeg husker den første tur med jøder til skibene. Med tre personer i ambulancen kørte jeg ud til en lille by på Amager. Tyskerne havde tilsyneladende fundet ud af, at der foregik noget, fordi idet jeg kørte ind til togstationen råbte en tysk ondtudseende vagt udstyret med en maskinpistol "Whem da ?" hvilket betyder "Hvem der?". Jeg måtte handle hurtigt. Jeg tændte min lygte og rettede den mod hans ansigt og vendte spørgsmålet.

Jeg sagde: "Ist alles wohl ?" som betyder "Er alt vel ?". Han gjorde intet, så jeg bakkede ambulancen væk derfra uden at tage min lygte væk fra hans ansigt, så han ikke kunne se bilen. Derefter kørte vi rundt et stykke tid og fandt så båden. Da damen var kommet ombord på båden med sine børn, havde hun glemt en pakke. Da jeg rakte hende den, sagde jeg "De glemte Deres frokost". Hun svarede "Det er ikke min frokost - det er mine penge". Hun havde kr. 30.000,00 i små sedler. Jeg havde ikke troet at kr. 30.000 kunne fylde så meget. Jeg husker også at det var én af de gange hvor jeg fik betaling, - det skete to gange. Damens advokat sendte mig kr. 100,00 for mit arbejde et par dage senere.

Jeg husker en anden lille historie. Vi havde arrangeret en sejlads fra Mosede havn, og vi kørte derned med alle vores jøder. Vi havde omkring 40, - men båden var der ikke. Vi gemte jøderne på et hotel og begyndte at ringe rundt. Det tog mig ikke lang tid at finde ud af, at den båd vi havde bestilt, havde fået motorproblemer.

Der var en sandpumper i den lille havn. Den havde losset lidt over halvdelen af sin last og mandskabet holdt fyraften. Klokken var ca. 15.00 om eftermiddagen, og der var kun en dreng ombord. Jeg stjal båden. Jeg tog ejerens tøj på - han havde tyske udgangspapirer - startede motoren, fik jøderne ombord, og afsted gik det. Det var et frygteligt vejr. Vi havde modvind fra øst. Mine passagerer blev ret søsyge.

Ca. halvvejs ude mødte vi en tysk patruljebåd. Naturligvis så de os, og de vidste, at vi ikke var på vej ud efter sand, fordi søen var hård. De kom nærmere og holdt os op på tysk. Jeg brugte megafonen, vi havde ombord og sagde på mit bedste tysk, at vi ville gå bag om øen og derfra stikke til søs. Jeg sagde, at vi skulle pumpe sand, men jeg ventede på højvandet, så jeg kunne komme igennem ved øen. Det var min undskyldning. Jeg sagde meget mere, men han forstod formentlig ikke mit tyske. Han rystede på hovedet og forsvandt. Vi fortsatte vores kurs mod Sverige. Det var en lang rejse. Vi ankom først omkring midnat.

Det at komme ind i Sverige, et neutralt land, med en båd fuld af flygtninge, var sin sag. Jeg husker, at der på molen var en ensom politimand - da vi fortalte ham om vores forehavende, sagde han "I er alle velkomne i Sverige". Alle var naturligvis glade og afslappede. Nu var de faktisk i et neutralt land, hvor tyskerne ikke kunne nå dem. Båden så frygtelig ud - mange havde kastet op over det hele.

Alle passagererne skulle gå til et skoleauditorium for at blive registreret - der kunne jo være spioner imellem. Svenskerne var bare lidt forsigtige. Vi sov her om natten fordi båden var i den stand.

Næste morgen gjorde vi båden ren. En pakning i motoren var lækkeret og jeg var nødt til at købe en ny. Det var heldigt, at en sådan kunne fås i Sverige. Vi reparerede motoren og startede hjemturen. Vi kom tilbage til den lille havn i Danmark og forlod båden.

Da vi kom tilbage til Bernstorffsvej, var mor ude af sig selv, fordi Annegrethe stolt havde fortalt naboerne, at hendes far var i Sverige. Heldigvis for os var naboerne meget venlige og fortalte ikke videre om min rejse til Sverige.

Med til Sverige havde været en bedstemor, mor og datter. De var meget, meget flinke og vi mødte dem i Danmark efter krigen. Ca. tre år efter at mor og jeg kom til USA, sendte moderen os et mindebroderi om krigen i Danmark. Alt hvad der havde med Hitler at gøre var sort. Alt hvad der var behageligt var rødt. Det fortæller hele historien. Der er endda den lille sandpumper, vi sejlede til Sverige i.

Holdninger og taktikker skifter

Jøderne havde det godt i Sverige. Efter at det skete, ændredes vores holdning til tyskerne sig. Før ignorerede vi dem. Nu hadede vi dem virkelig, og ville gøre alt for at bekæmpe dem. Den kan man se af statistikken. Under krigen var der ca. 12.000 sabotageaktioner. Statistikken viser at antallet af aktioner steg voldsomt efter tyskerne tog jøderne.

Noget andet skete. Alle myndigheder i Danmark var meget, meget venlige imod sabotører og sabotage. Det gjorde en stor forskel. Hvis man prøvede det samme i USA eller andre steder for øvrigt, ville man ret hurtigt blive arresteret af politiet. Men hvis befolkningen er med dig, gemmer de dig og hjælper dig. Derfor er det meget svært at finde de skyldige.

Jeg kom i kontakt med den danske modstandsbevægelse, Holger Danske. Bevægelsen var opkaldt efter Holger the Dane, som er en stor stenstatue ved Helsingør Slot hvor Shakespeare skrev Hamlet. Stenstatuen sidder i kælderens med sit sværd liggende på et stebord. Hans skæg havde vokset i de mange år han havde siddet der - det var groet ned i stebordet. Han var der, og hvis fjenden skulle komme til Danmark, ville han rive skægget af, trække sit sværd og bekæmpe den. Det var derfor undergrundsbevægelsen var opkaldt efter ham.

Jeg husker et af mine første jobs. Vi havde hørt om en polsk-canadisk pilot som var skudt ned nær Ringsted. Den eneste overlevende var piloten selv - han havde brækket begge ben. Tyskerne kunne se på flyet, at han var fløjet til Polen med forsyninger til modstandsbevægelsen - så derfor var han ikke vellidt af dem. De var kun interesseret i at få ham rask nok til at kunne stå på benene, for derefter at blive skudt. Vi fik nys om, at han var på et hospital bevogtet af et par tyskere.

Sygeplejersken var en god pige. For en aften kunne hun lide tyskerne, og inviterede dem på en kop kaffe. Vi tog piloten ud gennem vinduet og ind i ambulancen og kørte ham til København. Der fik han civilt tøj og vi sendte ham til Sverige dagen efter. - Naturligvis var tyskerne heller ikke glade for dette. Der blev stillet masser af spørgsmål på hospitalet - også til sygeplejersken, men hun overlevede. Det var ikke den eneste gang jeg var ude og redde engelske og amerikanske flyvere. Vi havde stor succes med det.

Der var en anden modstandsbevægelse BOPA (BOrgelige PARTisanere). Holger Danske var upolitisk. Vi havde alle slags mennesker i den - studenter, soldater, mekanikere, gamle og unge. BOPA var kommunistisk styret. Vi kæmpede alle den samme kamp mod nazismen og Hitler. På det tidspunkt var BOPA meget pålidelige. Deres leder og jeg havde tætte relationer. Hvis han havde behov for noget, gav jeg ham det. Hvis jeg havde behov for noget til et bestemt tidspunkt, fik jeg det. Det var en fornøjelse at arbejde med ham. I dag ser vi naturligvis anderledes på kommunisterne, - det er en anden historie.

Modstandsbevægelsen blev bygget op. Vi havde et fem mands råd. D.v.s. at fem mænd mødtes en gang imellem og besluttede hvad vi skulle lave. Derefter gav de ordre til lederne af kompagnierne. Der var tre kompagnier. Jeg havde et af kompagnierne i et stykke tid, og var medlem af fem mands rådet. Der var ialt 5 til 6 hundrede mand. Det varierede noget, fordi nogle blev taget, nogle blev skudt, nogle kunne ikke styre nerverne mere og måtte sendes til Sverige. Nogle kom senere tilbage og kæmpede videre. Andre blev i Sverige. En gruppe bestod af ca. 10 mand. Lederen kendte de 10 mand, men den enkelte kendte kun lederen. Lederen kendte også de andre ledere i kompagniet og lederen af kompagniet.

Leder af Holger Danske - der var mange af dem. Det begyndte med en mand ved navn Tom Søndergaard. Det var ham, der startede Holger Danske, - selv om andre påstod de havde gjort det. De ville have mig til at overtage jobbet i begyndelsen. Men jeg følte jeg kunne gøre mere gavn hvor jeg var. Det var ikke et spørgsmål om at være leder.

Det var spørgsmålet om at bekæmpe tyskerne og sidde i en position, hvor man kunne gøre mest skade. Jeg følte jeg kunne udrette mere i redningstjenesten, end som leder af Holger Danske. Jeg ville ikke kunne udføre de mange jobs, jeg ellers gjorde og hjalp en masse mennesker. (Det håber jeg, at jeg gjorde).

På et tidspunkt var vi løbet tør for penge. Penge var vigtige. Hvis en mand havde familie og gik under jorden, var han nødt til at få penge. Men vi klarede den. En meget behagelig mand, H.C. Andersen, i Økonomiministeriet oprettede en stor fond, han snød tyskerne og gav os penge i stedet. Vi fik penge hver måned kr. 250,00 for ungarke og kr. 500,00 for ægtemænd. Det var ikke meget, men det var nok til at overleve. Det var bedst på den måde, så behøvede man ikke at bekymre sig om familien. Man vidste at hvis der skete noget, ville vi tage os af familien.

Når man er i den situation, er det ikke så svært for personen at arbejde med sabotage. Naturligvis var der megen spænding. Når man er ude, ved man aldrig om man kommer hjem igen. Nogle er heldige, andre er det ikke. Men dem der sidder hjemme - jeg ved at mor mange, mange gange har været meget, meget bekymret for, hvor jeg var. Når hun hørte et stort brag et eller andet sted, vidste hun ikke om jeg kom hjem eller ej. Så nerverne skulle virkelig være meget, meget stærke for at kunne klare dette pres.

I bygningen hvor vi boede havde vi arrangeret det, så jeg kunne snige mig ud af køkkendøren som fører til kælderen. Jeg kunne endda låse døren udefra når nøglen sad indvendig ved hjælp af en skruetrækker og en dims. Så hvis tyskerne slog døren ind til lejligheden i stueetagen, kunne jeg slippe ud gennem køkkendøren, gennem en lang gang, som var låst om natten; ingen kunne komme ind udefra, og jeg kunne gå op gennem en forretning, som jeg havde nøgle til. Ingen andre vidste jeg havde den nøgle. Ejeren af forretningen vidste det heller ikke - og det var heller ikke meningen.

En nat vi lå i sengene, hørte i tunge støvler udenfor. De stoppede lige udenfor vores dør. Mor skubbede til mig og jeg sprang ud af sengen og tog mit tøj med - jeg tog det ikke på - løb ud gennem køkkendøren - gennem kælderen og op gennem forretningen. Så opdagede vi, at det bare var mælkemanden.

Jeg sov altid meget tungt. Mor sov dårligt, fordi hun var vagthunden. Det er underligt som man kan tilpasse sig. Jeg husker tydeligt da Henrik var lille dreng, og hvordan mor altid kunne høre ham når han græd. Jeg hørte ham aldrig; men jeg hørte, når telefonen ringede, fordi jeg vidste, det var fra redningstjenesten, og at jeg sandsynligvis skulle ud. Så mor sov når telefonen ringede og jeg når Henrik græd. Det var godt arrangeret.

En dag fandt nogle af fyrene ud af, at vi skulle bluffe os ind hos den danske marine med falske papirer, og hvis vi havde en lastbil, kunne vi komme ind og få omkring 4.000 håndgranater. De var meget anvendelige i krigen, - og vi havde ikke ret meget før England og USA begyndte at nedkaste våben og ammunition fra luften. Vi var nødt til at stjæle. "Organisere" som vi sagde, for ikke at bruge det slemme ord "stjæle". Vi organiserede alt, dæk, cigaretter, krudtpulver, dynamit, våben, alt hvad vi kunne få fat i. Biler - jeg havde en stor flåde gemt forskellige steder - klar til brug når der var behov for det.

Hvordan fik vi fat i bilerne ? En dag kom en Gestapomand ind på min lille station i en nydelig tysk bil. En Opel. Han spurgte om han kunne efterlade den der, - han skulle besøge nogle venner og kunne ikke køre i bilen. Jeg så at nummerpladen var fra Jylland, og jeg vidste at tyskerne ikke måtte køre fra Jylland til København. Jeg var meget venlig imod ham og sagde "Ja wohl". De kan stille Deres vogn her. Men lås den ikke, dette er en redningsstation og vi vil måske blive nødt til at flytte den. Lås tændingen, men ikke dørene, så kan vi skubbe den rundt, hvis der sker noget stort. Han indvilligede og gik med en følelse af, at hans bil var sikker hos de flinke mennesker.

Så snart han var gået kom en af mine venner - Jørgen Schmidt - også kaldet "Citronen". Jeg viste ham bilen og sagde at den ville vi tage. Vi kørte den 15 km. væk til en læge og gemte den i hans garage. Han havde tre garager, og havde reserveret én til os. Vi havde maling og alting derude. Næste dag malede vi bilen i en anden farve.

Jeg var alene da tyskeren kom tilbage efter sin bil. Jeg sagde "Deres bil ? Men Deres ven kom og hentede den - han havde nøgle - så han tog den og kørte". Gestapomanden var ude af sig selv af raseri, - hans bil var væk. Jeg sagde; "Jeg er ked af det, men da den anden kom med nøglen, troede jeg, at De havde sendt ham. Det eneste De kan gøre er at gå til det danske politi og melde bilen stjålet". Så kom det ud; han sagde at det kunne han ikke, fordi han ikke måtte køre til Sjælland. Han måtte ikke være udenfor Jylland. Det var en privat affære. Jeg foreslog, at han tog toget til Jylland og rapporterede den stjålet der. Det gjorde han faktisk og det grinede vi meget af. Det var en god bil. "Citronen" brugte den senere.

Han brugte oftest en politiuniform som forklædning. En dag, den 19. september 1944, vil jeg aldrig glemme. Den dag tog tyskerne det danske politi, fordi de ikke var effektive i deres job, de hjalp sabotørerne mere end de arresterede dem. Politiet blev arresteret og sendt til tyske koncentrationslejre. De fik ca. halvdelen den dag.

Uden at vide det, kørte "Citronen" og en anden ind i en patrulje på jagt efter politifolk. Mange tyskere kendte ham godt. Han var heldig at ingen i patruljen kendte ham. De troede han var politimand. Han blev ført over til en gruppe andre politifolk og civile som var taget der. Han vidste, at han ikke kunne blive der ret længe, før han blev genkendt af tyskere, der kendte ham, og derfor ville han stikke af. Han forsøgte at bestige et højt hegn, men blev set af en tysk soldat, som skød ham gennem den ene lunge - han faldt ned.

En af mine folk var derude i et andet ærinde og så det ske. Han vidste, at denne politimand af og til kom ned på stationen og talte med mig. Han vidste ikke han var en stor sabotør. Han ringede til stationen og sagde til mig: "Din ven, en mørkhåret politimand med et lille overskæg, er netop blevet skudt af tyskerne". Jeg takkede ham meget og skyndte mig ud. Jeg fik en god mand med mig i ambulancen og kørte til stedet hvor det var sket. Da vi kom til stedet, blev vi standset af tyskerne. De trak "Citronen" ved skuldrene hen over brostenene. Jeg fortalte dem, at de ikke kunne standse os på vej et andet sted hen og at vi ikke havde tid. De afbrød mig og sagde: "Vi lægger ham her ind og du skal køre til det tyske hospital med ham". De satte også en dansk kollaboratør (en Hipo) ind for at bevogte ham, og sørge for at vi kørte til det tyske hospital.

Da vi kørte vidste vi ikke hvad vi skulle gøre. De havde naturligvis taget "Citronens" våben. Men de havde glemt en lille pistol, han havde i bukselommen. "Citronen" forsøgte at tale til kollaboratøren. Faktisk at købe ham, men det kunne han ikke. Så bad han om noget vand. Vi var lige ud for en købmand på det tidspunkt og stoppede. I samme øjeblik vi forlod bilen, skød "Citronen" kollaboratøren i halsen. To skud. Det var ikke et kønt syn. Vi kikkede ind i ambulancen og jeg sagde til "Citronen": "Allright Jørgen. Tag det roligt. Vi skal nok klare den". Så kørte vi hen til et dansk hospital, hvor en læge kom ud og så den blodfyldte ambulance: "Lad os få "Citronen" herind med det samme. Han skal have en blodtransfusion. Jeg skal nok tage mig af ham; men hvad vil i gøre med kollaboratøren ?", sagde lægen. Vi spurgte om han var i live, og fik at vide at det ville han være et par timer endnu, men han ville aldrig være i stand til at tale. Vi kørte ham til det tyske hospital.

Da vi ankom til hospitalet, fortalte jeg at den danske politimand havde skudt kollaboratøren og derefter var stukket af. De forhørte os grundigt og troede til sidst på os. Vi skyndte os afsted. Vi kørte tilbage til hovedstationen. Jeg fik en anden ambulance, og kørte tilbage til det danske hospital. "Citronen" havde fået en blodtransfusion og hans bror var der. Vi fandt ud af at der var et tomt hus lige udenfor København. Vi fik en sygeplejerske til at køre med os og kørte "Citronen" ud til huset, hvor han blev lagt i seng.

Han var meget, meget syg. Men han var meget viljestærk. Han sendte kort ud med sit navn, Jørgen Schmidt, der stod: "Spiritus, chokolade og blomster er meget velkomne - men begravelsesceremonier frabedes". Efterhånden som han blev bedre, trak han i løbet af uger luft på terrassen. Det var vi meget imod, fordi så mange tyskere og kollaboratører kendte ham. Vi besluttede derfor at flytte ham længere væk fra København og gemme ham sammen med sygeplejersken, dette var for farligt. Men samme eftermiddag kom en tysk kollaboratør forbi og genkendte ham og tilkaldte tyskerne. Tyskerne kom og forsøgte at komme ind i huset. Men vi drev dem væk med håndgranater. Det lykkedes Jørgen at få sygeplejersken ud af huset, men han var fanget i huset med hundreder af tyske soldater omkring. Jeg var bagved soldaterne og forsøgte om jeg kunne gøre noget. Jeg kunne intet gøre, da jeg kom tættere på stod huset i flammer.

Jørgen dræbte 14 tyskere og sårede jeg ved ikke hvor mange. Han kæmpede mod en hel hær og døde. Det var enden på Jørgen. Det er sørgeligt at se gode venner blive dræbt, men sådan var livet - og krigen fortsatte.

I julen 1944 tog vi ud til marinen og hentede 4.000 håndgranater. Før jeg kunne sige hvad de skulle gøre, tog de lastbilen og kørte ud med den originale nummerplade på. Jeg havde gode venner ved politiet. Vi tog altid nummerplader fra politiet og satte dem på lastbilen eller bilen vi kørte med. Når aktionen var ovre, satte vi så de originale plader på igen. Så når tyskerne noterede et nummer på en bil, kunne vi være sikre på, at den havde stået på Politigården og havde aldrig været ude. Men denne gang brugte de den originale nummerplade og tyskerne noterede nummeret. De arresterede alle folkene ved trucken og stillede spørgsmål. Nogle talte for meget - det var de nødt til. Det er ikke let at tie, når man er under tortur eller er dødsens angst. Man vidste, at når man er taget af tyskerne, kan et forkert ord betyde, at man bliver skudt. Så jeg er ikke bitter på dem, der gav dem mit navn. Men jeg var heldig at de havde tid til at fortælle mig om det. Jeg forlod hjemmet. Næste morgen, meget tidligt, blev mor vækket af tyskerne, der spurgte efter mig. Det første mor sagde var, at jeg aldrig var hjemme. Især ikke når der var sabotage, så var jeg altid ude. Hun mente, at jeg arbejdede i redningstjenesten, og at jeg var ude at redde mennesker ved sabotagerne. Det var ikke hendes mening at fortælle dem, at jeg var ude at lave selve sabotagen først. Tyskerne gennemsøgte huset. Jeg var i sikkerhed. Normalt tog de konerne med, men tyskerne tog ikke mor. Lige så snart tyskerne var gået, gik mor. Hun vidste, at hvis tyskerne kom tilbage ville huset blive raseret. Mor forsvandt meget hurtigt. Nu var spørgsmålet - hvad skulle vi gøre ?

Annegrethe var blevet en stor pige. Hun kunne tale og fortælle historier. Når mor gik på vejen med Annegrethe, sagde hun goddag til en mand, spurgte Annegrethe hvem det var. Det var Rasmussen - du kender ham. Jah, Rasmussen, Sørensen, Petersen eller noget andet. Hun var stor nok til at vide, at det var illegale navne. Vi kunne ikke have Annegrethe hos os, fordi hun kun var et barn, men et klogt barn. Så vi fandt et hjem til hende hos en bogforlægger, hvor hun boede indtil krigen var slut. Henrik var så lille, at han ikke kunne fortælle historier - så ham tog vi med.

Mor og Henrik boede hos nogle venner, og jeg boede et andet sted. Vi boede hver for sig i nogle måneder. Så fik vi en taglejlighed i en firetagers bygning. Det var den mindste lejlighed vi nogensinde havde set, men det var et hjem. Vi boede der indtil lige før krigen sluttede.

En eftermiddag jeg kom hjem, stod der en meget slem fyr udenfor. På en eller anden måde havde han opdaget, at der boede nogen. Jeg havde set manden mange gange, og han vidste godt hvem jeg var. Han vidste også jeg havde en pistol på mig. Han ønskede ikke skudduel, så han gik. På grund af dette hentede jeg straks mor og Henrik og førte dem til et andet sted, hvor de boede til krigen var ovre.

Som sabotør var det værste ikke at have et hjem. Man arbejder hårdt og pludselig bliver man sulten. Hvis man har nære venner, kan man gå ind og få et måltid. Ellers er man nødt til at gå på restaurant. Men når der skal bruges rationeringsmærker, er der grænser for, hvad man kan få på restaurant.

Et andet problem er, Hvor skal man sove ? Man kan ikke sove det samme sted hver nat. Naturligvis var der mange steder, hvor vi vidste vi var velkomne, men der var også mange steder, hvor tyskerne vidste, at sabotører sov. Så det var ikke specielt komfortabelt at sove der. Det er det, jeg synes er værst ved at være sabotør, ikke at vide, hvor man får sit næste måltid, og ikke at vide, hvor man skal sove næste nat. Man har ikke tid til at tænke på det før man skal sove.

Der er mange historier om kollaboratører, jeg kunne fortælle uendeligt. Noget er sjovt og noget er ubehageligt. Jeg vil fortælle en lille historie som måske er ubehagelig, men også lidt sjov.

En nat havde vi en stor aktion mod kollaboratører. De blev kaldt Schalburgmænd. Vi skulle sprænge deres hovedkvarter i luften. Denne aktion var farlig, fordi den var befæstet for godt. Vi prøvede alligevel, men tabte. Så snart vi kom tæt på, begyndte schalburgfolkene at skyde med alt hvad de havde. Det var lidt af en kamp. Det sjove var at da vi trak os tilbage, kom der flere Schalburgfolk til. De troede at sabotørerne havde indtaget hovedkvarteret og begyndte at skyde mod det, og før de vidste af det dræbte kollaboratørerne hinanden. Det var ret sjovt.

Da vi trak os tilbage, var en stor lastbil lastet med sårede, en var død. Da vi kom hjem så vi, at 8 skulle behandles for skudsår. Jeg ringede til et hospital jeg kendte og spurgte over-sygeplejersken, om hun kunne komme over og se på et par syge mennesker. Hun kendte mig, og hun vidste præcist hvad det drejede sig om, når jeg sagde et par syge mennesker. Så snart de var behandlet, var jeg nødt til at få dem transporteret til andre steder. Da jeg ringede til stationen, spurgte en af mine folk: "Hvad med den døde ?". Jeg sagde: "Hvad behager ? Der var ingen døde". "Jo" sagde han: "Der var en".

Det er svært at komme af med en død person i en stor by. Det er meget lettere at få en såret ind på et hospital. Jeg bad ham om at sætte ham ind i rummet, hvor vi havde omstillingsbordet, og bare låse døren. Han gjorde som jeg bad ham om. Men han glemte at stille telefonen om til vores lejlighed. Så da det ringede i gården omkring midnat, hørte mor det. Hun vidste at nogen havde glemt at stille telefonen om. Hun gik over til omstillingsrummet for at tage telefonen, og faldt over noget på gulvet. Den døde. Det er ikke rart at komme ind i et mørkt rum og falde over noget, som vidste sig at være et lig. Jeg hørte først om det, da jeg kom hjem, og jeg kunne se at mor var rystet. Jeg bar liget over i en af ambulancerne, kørte ud til en stor park og satte ham op ad et træ. Jeg fjernede alle identifikationspapirer, og efterlod ham så andre kunne finde ham. Derefter resterede den triste opgave at fortælle om hændelsen til hans familie.

Man skulle være meget forsigtig med at hyre nye folk til organisationen, man skulle være sikker på at få de rigtige. En aften ringede en politimand til mig og sagde: "Kis, kom over til mig, jeg har noget interessant til dig". Jeg tog derover og fandt ud af at han var tysk soldat. Det var en desertør fra den tyske hær, og han ønskede at blive dansk sabotør. Soldaten var fra Sydslesvig. Sydslesvig havde tilhørt Danmark for mange år siden, og mange mennesker der var mere danske end tyske. De hadede tyskerne - måske mere end vi gjorde. Men da landet tilhørte Tyskland, blev de udskrevet til den tyske hær.

Nu måtte jeg beslutte om jeg kunne stole på denne tysker. Jeg måtte tale med ham, placere ham hos nogle venner, tage ham med på små aktioner, og holde nøje øje med ham. Han var en god mand. Han var mekaniker og kendte alle tyske køretøjer. Det var en fornøjelse at stjæle et tysk køretøj fordi han kunne køre det. Han var en meget, meget god mand og efter krigen blev han dansk statsborger.

Krigen slutter

Nu kommer vi til den 4. maj 1945. Det var noget af en aften, fordi meddelelsen om kapitulationen kom fra England omkring kl. 21.00.

Man kan ikke forestille sig de følelser vi fik, da meddelelsen om at krigen var slut pludselig kom. Men vi vidste også, at vi havde meget at gøre. Vi måtte rydde op efter tyskerne, og sørge for at de ikke saboterede alt før de forlod Danmark. Vi måtte samle dem sammen, og få dem ud af landet på en fredelig måde.

Så snart vi hørte at krigen var slut, skyndte vi os ud til et hotel vi på forhånd havde besluttet at tage. Jeg gik ind og fortalte ejeren at vi, Holger Danske, havde overtaget hotellet, og at den danske stat ville betale for vores tid der.

Vi havde travlt. Vi støvede alle de kollaborører op, vi kunne. Vi fangede mange værnemagere, folk, der arbejdede for tyskerne for penge. Der var mange af dem, og vi fik mange penge ind på hotellet. Vi måtte holde styr på dem, fordi det ikke var vores penge. De tilhørte den danske stat.

Et par folk tog ind til København ved en sjette sans. De fik to tyske betalere, som var parate til at forlade Danmark. I deres kufferter fandt de en halv million kroner og to guldbarrer. Det var lidt af en fangst. Dette blev også overdraget til den danske stat.

Da vi gjorde op, hvor meget vi havde fået fra den danske stat under krigen, i forhold til det, vi tog fra tyskerne efter krigen, havde vi overskud. Det var lidt af en joke, at vi havde overskud i Holger Danske.

Vi skulle også overvåge flyvepladserne og andre veje ud af landet, for at se hvad tyskerne tog med sig, uden at ruinere dem. Selvom det var fredstid, ville tyskerne ikke bare give op. De modsatte sig så godt de kunne. Jeg husker tydeligt, da vi tog en af de store flyvepladser i København. Vi havde en engelsk officer med os. Chefen for flyvepladsen hilste os med "Heil Hitler" og hånden i vejret. Han slog ham lige i ansigtet og sagde "Swinehund. Gør aldrig det igen ! Jeg vil skyde dig lige i synet. Hitler er væk for altid og din Hitler hilsen - brug den aldrig, aldrig igen."

Vi havde en stor bil, vi kaldte "Grevinden". Det var en stor Chrysler taget fra en grevinde, som havde underholdt tyske officerer. Vi følte, at hun skulle yde lidt til modstandsbevægelsen. Så vi tog hendes bil. Det var vores bedste bil. Så hvis nogen officielt skulle foregå, brugte vi "Grevinden".

En dag havde folkene medlidenhed med mig. De vidste, at mor boede ved siden af hotellet, - et par minutters kørsel, - og jeg havde ikke haft tid til at besøge hende. De kørte over og hentede hende. Da de kom tilbage, skete der noget.

I stueetagen hvor baren lå, havde vi vores vagtrum. Alle de unge folk blev sendt ud i alle retninger for at fange kollaboratører og kom tilbage for at rapportere. Nu da krigen var forbi, kunne vi begynde at føre regnskab med hvad vi foretog os. Vi kunne ikke skrive alt ned under krigen. Nu er det anderledes. Vi skulle stå til regnskab for det vi gjorde, hvor mange penge vi fik ind, hvilke folk vi arresterede o.s.v. Alt skulle gøres lovligt nu.

På denne dag legede en af vores unge folk med en amerikansk håndgranat. Ved en fejl trak han sikringen ud og smed granaten på gulvet. Vi ved man kun har ca. 10 sekunder til at komme ud når granaten er "levende". Ellers ender man hos Sankt Peter. Der var et meget stort vindue ud mod vejen, så jeg råbte til manden, at han skulle smide den ud af vinduet. Nu ventede vi bare på braget. Da vi kiggede ud sad mor i den store bil og granaten var landet inde i bilen. Den gik ikke af. Det var meget, meget sjældent at disse granater ikke gik af, men dette var en af dem.

Jeg var noget rystet, da jeg så mor sad med hvad jeg troede var en levende granat. Jeg har stadig granaten stående som et minde."

Forfatterens bemærkninger:

Christian Kislings fortælling må ikke betragtes som et historisk korrekt dokument. Kisling har fortalt løst og fast om nogle oplevelser som han husker dem, og udelukkende til familiekredsen.

Hvorfor så bringe det ?

I bogens 1. del er Kisling fremstillet ud fra de konkrete oplysninger, som jeg har fundet i Zone-Museets arkiv og gennem de samtaler, jeg har haft med de tidligere Zone-medarbejdere.

Kisling var ansat i Zonen i 4 af besættelsens 5 år. Jeg har derfor fundet det fair at lade Kisling fortælle sin egen version, som jeg mener er interessant, fordi Kisling i besættelsens sidste periode var et fremtrædende medlem af Holger Danske, og fordi der ellers intet findes fra hans hånd.

Jeg bringer familien en tak, fordi den har givet tilladelse til offentliggørelsen.

ZONE-REDNINGSKORPSET I KØBENHAVN UNDER BESÆTTELSEN

Tillykke med Deres nye bog.

Desværre er der sket en ombytning af billederne på side 10. Det er Eigil Juel Wiboltt til venstre og Reinholdt Hansen til højre.

På side 131, 134 og 136 er **Elisabeth Lyneborg** desværre angivet med forkert efternavn Lynerup.

Redaktionen beklager.

Litteraturliste

Bjørnvad, Anders: De fandt en vej, 1970.

Bob og Herman: To sabotører fortæller. (Holger Danske), 1963.

Bredsdorff, Thomas: Danske digtere i det 20. århundrede.

Brønsted, Johannes: De fem lange år. Gyldendal, 1946.

Christensen, Viggo: Daglige beretninger fra januar 1944 til maj 1945.

Hermansen, Ove: Gruppen der bombede Shell Huset.

Jakobsen, Frode: I Danmarks Frihedsråd. 1975.

Kieler, Jørgen: Nordens lænkehunde, 1993.

Lefèvre, Halfdan: Danmark sender en ambulance.

Lund, Erik: Fire millioner frie ord. Det illegale nyhedsbureau
"Information" august 1943 - maj 1945. Institut for
presseforskning og samtidshistorie, 1970.

Lynerup, Elisabeth: Jeg var der !, 1980.

Madsen, Frederik: Zone-Redningskorpset til lands, 1985

Madsen, Frederik: Zone-Redningskorpset i luften, 1988

Muus, Flemming B: Ingen tænder et Lys. Branners Forlag, 1950.

Petersen, Josef: Holger Danske vaagner.

Røjel, Jørgen: Holger Danske rejser sig.

Scherfig, Hans: Frydenholm, 1962.

Sørensen, Lars Peter: Radiogrupperne Moses og Cain.

Wiboltt, Eigil Juel: De Danske Redningskorps gennem 60 år.

Zinglensen, Zingler: Bomber over København.

Zorn, Frank: På vagt for kongen. Amalienborgklubben, 1994.

Civilforsvarsstyrelsen: Luftværnsmæssige begivenheder 1939 - 1940.

Litteraturliste fortsat

Frederiksberg Brandvæsen: Årsberetninger 1942 - 1945.

FV-bladet, maj 70, september 1981, september 1984

Gentofte Brandvæsen: Årsberetninger 1942 - 1945.

Københavns Brandvæsen: Årsberetninger 1942 - 1945.

Københavns Politi: Minutberetninger 29.august til 20.december 1943.

Zone-Nyt, Zone-Redningskorpsets blad, diverse numre 1938 - 1940.

Personregister

Alexandrine 100

Anders, se Hans Edvard Teglers

Andersen, H.C. 124

Andersen, Leonhard 68

Andersen, Thorbjørn 69

Andreasen 28

Andst, Hans Peter 78

Anesen, Johannes 16

Bang, Morten 107

Bent, se Patrick Schultz

Bergh, Jørgen 18,40,47,52,70,89,90

Bergh, Ole 89

Bernadotte, Folke 109

Bille, Peter 88

Boas 85

Bodenhoff, Bent 40,47,52

Boelskov, Erik 54

Bomhoff, Gunnar 88,89

Borge, Viktor 36

Bramniche 24

Brandt, se Børge Thing

Bredsdorff, Thomas 78

Brokenhuus-Schack, Kield 100

Bruun, Jørn 36

Bruun, Knud 98

Bruus, Poul 16,86

Brøndum, Otto 92

Bukh, Niels 32

Burdyna Richard 60

Carlsen, Kaj 57,81,93,94,96,97,106

Carver, Franz 8

Chamberlain 21

Chievitz, Ole 27

Christensen, Ellen 81,89

Christensen, Klarskov 99

Christiansen, Christian G. 16,47,49,52,57,71,84

Christian X. 33

Citronen, se Jørgen Haagen Schmidt

Dalby, Oscar 106

Dan, se David Schultz

Delbo, Hedvig 63

Dewing, Richard 114

Dyrberg, Gunnar 63,80,85

Personregister fortsat

Elmose, Georg 24

Elisabeth, se Elisabeth Lynerup

Falck, Rudolf 11

Falck, Sophus 11

Falck, William 82

Faurschou Hviid, Bent 71,72,89

Feilberg, Thorkild 42

Finn, se Jens Lillelund

Fischer, Vilhelm 76

Flamme, se Bent Faurschou Hviid

Fog, Mogens 58

Foltmann, John 67

Forström, Peter 32

Foss, Erling 58

Frederik VII 113

Frederik IX 100

Frisholt, Stig 23,34,42,51,57,64

Froulund, Godtfred 68,70

Gamst-Petersen, Knud 63

Georg, Prins 104

Gottschalck, Knud 16,18,36

Gram-Andersen, Jesper 7

Gudme, Peter de Hemmer 34

Guildal, Poul 28

Hagen, Palle se Svend Jørgensen

Haldborg, Hans 78,93,94

Hamilton 28

Hansen, Bjørn 67

Hansen, Carl 30,47,49,52,54,55,57

Hansen, Elith 78,114

Hansen, Einar 24

Hansen, Erik Lendal 92,100,108,110,112,114

Hansen, H.J. 23

Hansen, Louise Reinholdt 45,46,76,85,86,88

Hansen, Poul 31,99

Hansen, Reinholdt 10,11,29,30,45

Hansen, Stenfeldt 30

Hansen, Sven 16,36,40,47,49,52,54,55,57,76,85,94

Hansen, Svend Aage 106

Hansen, Ulf 93,109

Hansen, Viggo 7,79,82,85,88,90,92,93,95,96,97,98,99,100,102,104,106,108,109,110,
113,114,115

Hare, Johannes 10,11,62,88,93

Hedtoft-Hansen 114

Personregister fortsat

Herman, se Gunnar Dyrberg

Himmler, Heinrich 109

Him-Jensen, se Henry Ingemann Morten Jensen

Hitler, Adolf 21,33,109

Houmann, Børge 58

Høst, Erik 97,98

Høyvald 28

Hæstrup, Jørgen 8

Jacobsen, Frode 58,63,64

Jensen, A.B. 16,23,57,86

Jensen, Alfred 7,32,46,63,71,72,75,76,79

Jensen, Aksel 114

Jensen, Asta 46

Jensen, Gade 110

Jensen, Henry Ingemann Morten (HIM) 24

Jensen, Jens 24

Jensen, Knud 64

Jespersen, Vagn 8

Jørgensen, Ellehauge 63

Jørgensen, Svend 110,112

Juel, Niels 93

Kasprzak 60

Kiær, Erling 62

Kisling, Ane Margrethe 119ff.

Kisling, Annegrethe 121ff.

Kisling, Christian 8,36,42,58,60,63,64,67,71,72,76,77,78,79,80,81,84,85,88,89,95,
112,114,119ff.

Kisling, Henrik 119ff.

Kjeldbæk, Esben 8

Klint, Elmer 68,108

Koch, Hal 34

Kristensen, Knud 114

Larsen, Aksel 114

Larsen, Oluf 23

Lauritzen, Kaj 53,54

Lauritzen, Lau 36

Lefèvre, Halfdan 30

Lelner-Eriksen 60,62

Lillelund, Jens 63

Lomholdt, Johannes 110

Lund, Einar 50,52

Lund Hansen 54

Lundtoft Pedersen, Carlo 16,23,31,35,41,47,49,52,54,55,57,64,68,71,73,76,78,79,81,
84,93,94,100,110,112

Personregister fortsat

Lynerup, Elisabeth 101,106,107,108

Madsen, Frederik 7,8,78,112

Marcussen, Poul 78,108

Mauritzen 16

Melchior, Marcus 58

Michaelsen 49

Miecznik 60,62

Montgomery, Bernhard 113

Mortensen, Aage 16,18,21,23,31,34

Muus, Flemming B. 54

Møller, Christmas 114

Mygind, Jørgen 107

Myrdahl 109

Neergaard, Bruno de 30

Neumann, Harald 24,28,62

Nielsen, Bryde 18

Nielsen, Børge 98

Nielsen, Einar 82

Nielsen, Erik 16,23,41,47,49,52,78,79,80,94

Nielsen, Ester 56

Nielsen, Johannes 23

Nielsen, Morten 78

Nielsen, Orla 42,80,93,94,96,98,99,113

Nielsen, Richard 16,23,41,53,54,56,57

Nielsen, Thorup 71

Nielsen, Zakarias 30

Nissen, Peter List 16,58,60,62,64,65,68,70,71,85,94

Olsen, Arne 36

Olsen, Frode 7,39,40,45,58,64,75,76,79,86,93,97,99,102,104,106,107,108,110,112,
113,114

Olsen, Hugo 16,57,64,76,85,94

Oszadlik, Poul 16,34

Pagh, Otto 16,17,27

Pancke, Gynther 82

Paulus, von 49

Pelving, Max 63

Pedersen, Teddy Rosenberg 54

Petersen, Arthur 68

Petersen, Erik 75,81,82

Petersen, Knud 62

Petersen, Niels 62

Petersen, Tage 16,23

Pohl, Bent 78

Personregister fortsat

Puchala 60

Rasmussen, Emil 84

Rasmussen, Kaj 16,17

Reichard, Poul 36

Reumert, Poul 40,41

Rothe Hansen, Kay 16,23,28,30,47,49,52,76,79,94,100,114

Røpke, Kaj Børge 40,86

Scherfig, Hans 87

Schjørring-Thyssen 109

Schmidt, Andreas 16,40,93

Schmidt, Jørgen 93

Schmidt, Jørgen Haagen 71,78,79,80,81,82,89,125,126

Schoch, Aage 58

Schrøder, Børge 16,21,30

Schrøder, Flemming 85

Schultz, David 7,63,76,80,85

Schultz, Patrick 7,63,75,79

Secher, Knud 80

Sejr, Arne 98

Sigfúss, Elsa 97

Simonsen, Kaj 16,18,23,24,34,36,37,38,40,70,92,97,114

Staffeldt, Jørgen 58,67

Staffeldt, Mogens 67

Stagaard, Jens 112

Stangerup, Arne 106

Svendsen, Aage 84

Sæbye, Poul 49,50,52,54

Søndergaard, Josef 52

Søndergaard, Tom 123

Sørensen, Bent 36

Sørensen, Dan, se David Schultz

Sørensen, Hermann 30

Sørensen, Kjeld Lyngby 16,23,34,36,57,84

Sørensen, Peter 89

Sørensen, Poul 108

Teglers, Hans Edvard 95

Tegne-Hansen, Hugo 7,15,16,31,36,57,58,59,60,74,88,94,113

Testesen, Knud 99

Tharsgaard, Henry 82

Thing, Børge 112

Thomasen, Mogens 8

Thomsen, Stefan 92

Tim 28

Tom, se Josef Søndergaard

Personregister fortsat

Vestborg 16

Viffert, Ernst 21

Voldmester 96

Wiboltt, Eigil Juel 10,11,19,21,28,32,42,46,51,56,76,78,85,86,87,88,93

Wiboltt, Jørgen Juel 7,11,16,24,25,27,28,30,32,36,60,61,62,79,88,90,108

Wiese, Bent 110

Winkler 54

Wulff, Hans 100

Æblemorderen 85,86,87,88

Østergaard Larsen, Henning 16,23,99

Zone-Redningskorpsets Museum er klar med en ny og spændende bog:

Zone-Redningskorpset i København under besættelsen

Bogen bygger primært på interviews med tidligere ansatte i Zone-Redningskorpset, der i kraft af deres arbejde havde tæt berøring med både modstandsbevægelsen, tyskerne og civilbefolkningen.

Vi får beretningerne om oprydning efter bombningen af B & W, om oprettelse af en patrulje til fjernelse af ueksploderede bomber, om eksplosionsulykken på Thielesvej, hvor en Zone-assistent og en kriminalassistent omkom, om kørsel med frihedskæmperen "Citronen", der efter tilfangetagning skød en Hipomand i ambulancens bårerum, om planerne for evakuering af kongen i en ambulance, om redningskorpsets arbejde under folkestrejkerne, om redningsarbejdet ved Den franske Skole og meget mere.

I et separat afsnit gengives for første gang Holger-Danske-manden og Zonelederen Christian Kislings egen beretning om hans oplysninger om krigen.

SlægtsBibliote